KØBENHAVNS UNIVERSITET
DET JURIDISKE FAKULTET

Specialeafhandling:

Udstykning af et krav til påkendelse under flere søgsmål i dansk civilprocesret

Fagområde: Civilprocesret
Problemformulering: I hvilket omfang er det efter gældende dansk ret muligt at udstykke ét krav i flere delkrav til påkendelse under flere selvstændige søgsmål?

Navn:	**KU-brugernavn:**
Julie Gede Tøjner	Bng233

Vejleder: Lars Lindencrone Petersen	**Antal tegn:** 140.327

Må benyttes på Det Juridiske Fakultets bibliotek med karakter (sæt kryds):	
Må ikke benyttes på Det Juridiske Fakultets bibliotek (sæt kryds):	X

Studerende på Cand. soc i jura (sæt kryds):	
Studerende på Cand. jur (sæt kryds):	X

Afleveringsdato: 15. maj 2026	**Karakter:**

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING 5

1.1 Præsentation af afhandlingens emne og formål 5

1.1.1 Problemformulering og forskningsspørgsmål 6

1.2 Plan for fremstillingen 6

1.3 Afhandlingens metode 7

1.4 Afgrænsninger 8

2. TEORETISK FUNDAMENT 9

2.1 Karakteristika ved udstykning 9

2.2 Udstykningsreglernes retlige ramme 11

2.2.1 Retligt grundlag – processuelle grundsætninger 11

2.2.2 Nærmere om litispendens og negativ retskraft 13

2.2.3 Konsekvensen af afvisning ved uberettiget udstykning 15

2.3 Bagvedliggende hensyn 17

3. AKTUALISERING AF UDSTYKNINGSSPØRGSMÅLET 19

3.1 Kriteriet om partsidentitet 19

3.2 Kriteriet om kravsidentitet 22

3.2.1 Sondringen mellem ét og flere krav 22

3.2.2 Sondringen mellem udstykning af kravet og fremsættelse af nye anbringender 29

4. DOMSTOLENES VURDERING AF OM UDSTYKNINGEN ER BERETTIGET 30

4.1 Grundlaget for vurderingen 31

4.1.1 Udgangspunktet om samlet påkendelse 31

4.1.2 Undtagelsen om anerkendelsesværdig interesse i udstykning 33

4.1.3 Hensyns- og interesseafvejningens struktur 34

4.2 Hensynet til sagsøger 35
4.2.1 Objektive omstændigheder, der normalt kan begrunde udstykning 35
4.2.1.1 Restkravet kunne ikke opgøres eller var ikke modent til påkendelse 36
4.2.1.2 Processuelle begrænsninger for inddragelse af restkravet 38
4.2.2 Subjektive omstændigheder, der normalt ikke kan begrunde udstykning 42
4.2.2.1 Sagsøgers processtrategiske valg ved tilrettelæggelse af processen 42
4.2.2.2 Sagsøgers interesse i at spare sagsomkostninger og retsafgifter 47
4.2.2.3 Sagsøgers økonomiske forhold – pengemangel og procesfinansiering 49
4.2.2.4 Risikoen for, at sagsøger lider et betydeligt retstab 52
4.2.3 Sammenfattende om hensynet til sagsøger 55
4.3 Hensynet til sagsøgte 55
4.4 Hensynet til procesøkonomi og reglernes effektivitet 60
4.4.1 Procesøkonomiske hensyn 61
4.4.2 Hensynet til effektiviteten af reglerne om litispendens og retskraft 63
4.4.3 Udviklingen i hensyns- og interesseafvejningen over tid 64
4.5 Betydningen af sagsøgers forbehold for at fremsætte restkravet 66
4.5.1 Forbeholdets betydning som moment i hensyns- og interesseafvejningen 66
4.5.2 Betydningen af modpartens accept af forbeholdet 70
4.6 Samlet vurdering af retsstillingen de lege lata 71
5. AFSLUTNING 74
5.1 Konklusion 74
5.2 Perspektivering de lege ferenda 78
ENGLISH SUMMARY 80
LITTERATURFORTEGNELSE 81
FORTEGNELSE OVER DOMME OG KENDELSER 83
AI-DEKLARATION 84

1. INDLEDNING

1.1 Præsentation af afhandlingens emne og formål

Ved *udstykning* forstås, at sagsøger opdeler ét krav og anlægger søgsmål om en del heraf med henblik på senere at gøre restkravet gældende i et selvstændigt søgsmål. Det er almindeligt antaget, at sagsøger frit kan anlægge det første søgsmål for en del af sit krav. Det centrale spørgsmål er, hvilke konsekvenser denne fremgangsmåde har for sagsøgers adgang til senere at forfølge restkravet i et selvstændigt søgsmål. Spørgsmålet om udstykning er ikke lovreguleret i dansk ret, men er i det væsentlige udviklet gennem retspraksis.

Selv om det første søgsmål alene vedrører delkravet, udstrækkes dommens negative retskraft som udgangspunkt til det uprøvede restkrav, således at et efterfølgende søgsmål herom afvises som *uberettiget* udstykket.[1] Denne retsvirkning begrundes navnlig i hensynet til sagsøgte, der ikke bør nødsages til at føre proces om det samme krav flere gange, samt i hensyn til proces-økonomi og effektiviteten af retskraftreglerne. Adgangen til at fremme et søgsmål om restkravet er imidlertid ikke fuldstændig afskåret. I retspraksis anerkendes det, at udstykning er *berettiget*, hvor sagsøger godtgør en anerkendelsesværdig interesse heri, og i så fald admitteres søgsmålet om restkravet. Retspraksis er imidlertid ikke entydig, og det er ikke uden videre klart, hvornår en sådan interesse foreligger, og hvilke kriterier der er bestemmende for vurderingen heraf. Det forekommer tilmed, at forskellige instanser når til modsatte resultater.

Usikkerheden om retsstillingen har betydelige praktiske konsekvenser. Udstykker en part sit krav i den tro, at restkravet siden kan forfølges, men afvises det efterfølgende søgsmål som uberettiget udstykket, er restkravet *endeligt fortabt*. Da denne retsvirkning først viser sig i forbindelse med det efterfølgende søgsmål, og da parten ikke på forhånd kan opnå klarhed over, om søgsmålet om restkravet vil blive fremmet til realitetsbehandling, indebærer beslutningen om at udstykke et krav en betydelig proces- og standpunktsrisiko. Et yderligere spørgsmål er, om risikoen kan begrænses ved, at sagsøger under det første søgsmål tager et udtrykkeligt forbehold for senere at gøre restkravet gældende i et efterfølgende søgsmål. Heller ikke på dette punkt fremstår retsstillingen fuldt afklaret.

[1] Det er fastslået i praksis, at dette også gælder en verserende sags litispendensvirkning, jf. nærmere kapitel 2.

På denne baggrund er det afhandlingens formål at undersøge og klarlægge gældende ret vedrørende adgangen til at udstykke et krav. Afhandlingen søger navnlig at belyse, under hvilke betingelser et efterfølgende søgsmål om restkravet kan fremmes til realitetsbehandling, og hvilken betydning det har, at sagsøger har taget et udtrykkeligt forbehold for senere at fremsætte restkravet. Målet er at bidrage til en systematisering af retsstillingen på et retsområde, hvor denne ikke er fuldt afklaret, og hvor der består et væsentligt behov for en samlet analyse af den foreliggende retspraksis.

1.1.1 Problemformulering og forskningsspørgsmål

Afhandlingen søger at besvare følgende problemformulering:

> *I hvilket omfang er det efter gældende dansk ret muligt at udstykke ét krav i flere delkrav til påkendelse under flere selvstændige søgsmål?*

Til besvarelse af problemformuleringen er opstillet følgende forskningsspørgsmål:

1. Hvad karakteriserer processuel udstykning, og hvilke retsvirkninger og bagvedliggende hensyn knytter sig til udstykningslæren?

2. Hvornår foreligger der parts- og kravsidentitet, således at spørgsmålet om afvisning eller admittering af et efterfølgende søgsmål skal afgøres efter reglerne om udstykning?

3. Hvornår er sagsøger berettiget til at udstykke sit krav, hvilke hensyn og interesser indgår i domstolenes vurdering heraf, og hvilken betydning har det, at sagsøger i forbindelse med det første søgsmål har taget udtrykkeligt forbehold for senere at fremsætte restkravet?

1.2 Plan for fremstillingen

Kapitel 1 præsenterer afhandlingens emne, problemformulering og forskningsspørgsmål og redegør for afhandlingens metode og afgrænsning. *Kapitel 2* behandler det første forskningsspørgsmål og fastlægger det teoretiske fundament for afhandlingens analyse. I kapitlet behandles de retlige karakteristika ved udstykning, udstykningslærens sammenhæng med litispendens

og negativ retskraft samt de retsvirkninger og bagvedliggende hensyn, der knytter sig til udstykningslæren. *Kapitel 3* behandler det andet forskningsspørgsmål og analyserer parts- og kravsidentitet som forudsætninger for udstykningsvurderingen. *Kapitel 4* behandler det tredje forskningsspørgsmål og analyserer den foreliggende retspraksis med henblik på at klarlægge, hvornår en udstykning må anses for berettiget. I kapitlet behandles udgangspunktet om samlet påkendelse, undtagelsen om en anerkendelsesværdig interesse, domstolenes hensyns- og interesseafvejning samt betydningen af sagsøgers forbehold. *Kapitel 5* indeholder afhandlingens konklusion samt en perspektivering de lege ferenda.

1.3 Afhandlingens metode

Afhandlingen anvender *den retsdogmatiske metode* med henblik på at fastlægge gældende ret *de lege lata* vedrørende udstykning af krav i dansk civilprocesret.[2] Formålet med metoden er at analysere og beskrive den gældende retstilstand gennem en systematisk fremstilling af anerkendte retskilder.[3] Afhandlingen søger således at præsentere, fortolke og systematisere det foreliggende retskildemateriale som grundlag for en vurdering af retsstillingen.

Processuel udstykning er ulovbestemt, idet retsplejeloven hverken indeholder udtrykkelige bestemmelser om adgangen til at udstykke et krav eller om de retsvirkninger, som en udstykning måtte have. Reglerne fastlægges derfor gennem retspraksis, som følgelig udgør afhandlingens væsentligste retskilde. Afhandlingen baserer sig på en analyse og systematisering af udvalgte domme og kendelser, som anses for repræsentative for retstilstanden, og som i øvrigt er fundet centrale for belysningen af afhandlingens problemstillinger.

Domstolene fremhæver ikke altid udtrykkeligt, at en sag angår udstykning af krav. Ved udvælgelsen af retspraksis er der derfor lagt vægt på, om der reelt foreligger udstykning i den forstand, hvori begrebet er defineret i afsnit 2.1, og ikke blot på, om dette fremgår direkte af dommen. Det bemærkes, at de enkelte afgørelser inddrages i flere af afhandlingens afsnit, hvor de er relevante for det pågældende delspørgsmål. Samme afgørelse kan derfor optræde i forskellige

[2] Munk-Hansen, Carsten, *Retsvidenskabsteori*, side 211, Blume, Peter, *Retssystemet og juridisk metode*, side 175 ff. og Ross, Alf, *Om ret og retfærdighed: En indførelse i den analytiske retsfilosofi*, side 29.
[3] Munk-Hansen, Carsten, *Retsvidenskabsteori*, side 211.

sammenhænge i analysen. Der redegøres for de faktiske omstændigheder i sagerne i det omfang, det er nødvendigt for analysen og for besvarelsen af de enkelte delspørgsmål.

Den juridiske litteratur inddrages ligeledes som kilde. Dens retskildemæssige værdi er omdiskuteret, idet litteraturen som udgangspunkt ikke har normerende karakter, men primært har til formål at analysere og systematisere gældende ret på grundlag af de egentlige retskilder.[4] Litteraturen kan imidlertid anvendes som fortolkningsbidrag og har på et ulovbestemt område som det foreliggende navnlig betydning ved belysningen af de hensyn og principper, der ligger til grund for retspraksis.

På baggrund af den retsdogmatiske analyse foretages afslutningsvis en vurdering *de lege ferenda* af, om den gældende retstilstand er hensigtsmæssig, og om der er grundlag for en klarere regulering af adgangen til udstykning.

1.4 Afgrænsninger

Udstykningsspørgsmålet har berøringsflader med en række tilgrænsende problemstillinger, som afhandlingen af omfangsmæssige årsager ikke behandler. Tre afgrænsninger giver anledning til bemærkninger.

For det første behandler afhandlingen ikke rettens adgang til i medfør af retsplejelovens § 253, stk. 1 og 2, at begrænse forberedelsen eller hovedforhandlingen til en del af et krav eller træffe særskilt afgørelse herom.[5] Sådanne processuelle dispositioner beror på rettens beslutning og adskiller sig dermed grundlæggende fra den udstykning, der foretages af en part, jf. nærmere afsnit 2.1.

For det andet behandles litispendens og retskraft ikke som selvstændige emner, men inddrages alene med henblik på at belyse udstykningsspørgsmålet. Fremstillingen tilsigter ikke en generel

[4] Blume, Peter, *Retssystemet og juridisk metode*, side 192 f.
[5] Betænkning om behandling af borgerlige sager (698/1973), side 111, fremhæver, at "retten frit [bør] kunne bestemme, at der skal træffes særskilt afgørelse vedrørende en del af et krav. Sådan bestemmelse bør dog i almindelighed kun træffes, hvis betingelserne for udstykning af kravet er opfyldt, eller modparten har anerkendt den pågældende del af kravet."

redegørelse for disse regler. Tilsvarende gælder præklusionsreglerne, som kun inddrages i det omfang, det er nødvendigt for forståelsen af udstykningslæren.

For det tredje forholder afhandlingen sig ikke til sammenhængen mellem udstykningsreglerne og forældelsesreglerne, uanset at udstykning kan have forældelsesretlige implikationer. Tilsvarende gælder sammenhængen mellem reglerne om bindende proceserklæringer og udstykningsreglerne. Begge emner inddrages dog kortfattet i afsnit 2.2.3 i forbindelse med analysen af Østre Landsrets kendelse af 22. april 2022 i OW Bunker-sagskomplekset,[6] hvor de konkrete omstændigheder nødvendiggør en stillingtagen hertil. Der tilsigtes ikke i øvrigt en generel redegørelse for disse regelsæt.

2. TEORETISK FUNDAMENT

Formålet med dette kapitel er at fastlægge det teoretiske fundament for analysen i kapitel 3 og 4. Først redegøres for de retlige karakteristika ved udstykning (afsnit 2.1) samt den retlige ramme for udstykningsreglerne (afsnit 2.2), og herefter belyses de bagvedliggende hensyn, som reglerne om udstykning hviler på (afsnit 2.3).

2.1 Karakteristika ved udstykning

Afhandlingen omhandler processuel udstykning af ét krav i flere søgsmål. Det er nødvendigt at fastlægge, hvad der forstås ved udstykning, og hvilke konsekvenser der er forbundet hermed.[7] Udstykning er ikke et entydigt afgrænset begreb, og det er hverken muligt eller tilsigtet at opstille en udtømmende definition. I stedet redegøres der for de væsentligste karakteristika ved udstykning, idet denne redegørelse danner grundlag for afhandlingens analyse af retspraksis.

Begrebet udstykning anvendes i almindelighed om den situation, hvor en sagsøger opdeler ét krav og forfølger dette gennem flere selvstændige søgsmål i stedet for at gøre hele kravet

[6] Sagskomplekset består af en række domme og kendelser. I udstykningssammenhæng er de relevante afgørelser UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III), UfR 2022.1957 H (OW Bunker II), Østre Landsrets dom af 9. januar 2026 i sag nr. BS-2633/2017-OLR (OW Bunker I) (anket) (trykt i Den offentlige domsdatabase under domsdatabasens sagsnummer 1723/24) og Østre Landsrets kendelse af 22. april 2022 i sag nr. BS-2633/2017-OLR (anket) (trykt i Den offentlige domsdatabase under domsdatabasens sagsnummer 1723/24).
[7] Konsekvenserne ved udstykning behandles nærmere i afsnit 2.2.3.

gældende samlet i ét søgsmål. Udstykning er følgelig et resultat af sagsøgers tilrettelæggelse af procesførelsen. Udstykningslæren er dog ikke begrænset til *sagsøgers* krav, men omfatter også tilfælde, hvor en *sagsøgt* opdeler et modkrav, idet der dog kun foreligger udstykning, hvis sagsøgte faktisk har inddraget modkravet under det første søgsmål.[8] Hvis sagsøgte derimod helt undlader at fremsætte modkravet, afskæres sagsøgte ikke fra senere at anlægge et selvstændigt søgsmål om modkravet, selv om modkravet kunne have været fremsat under det første søgsmål, idet der i så fald ikke vil være tale om udstykning af modkravet.[9]

I denne afhandling anvendes for enkelthedens skyld betegnelsen "sagsøger". Betegnelsen omfatter i denne sammenhæng både en sagsøger, der udstykker et krav, og en sagsøgt, der udstykker et modkrav.

Udstykning forekommer typisk ved, at sagsøger anlægger sag for *en del af et krav* med henblik på at opnå dom for dette delkrav, hvorefter *restkravet* søges indtalt i et efterfølgende selvstændigt søgsmål.[10] Udstykning kan tillige forekomme ved, at en sagsøger, som har gjort hele sit krav gældende, begrænser sin påstand, således at der ved dom alene tages stilling til en del af kravet. Det karakteristiske ved udstykning er, at der er tale om ét og samme krav mellem samme parter, som ikke har været prøvet i sin helhed i det første søgsmål, og hvor spørgsmålet er, om det *uprøvede restkrav* kan indtales ved et efterfølgende søgsmål.[11] Er udstykningen *berettiget*, admitteres søgsmålet om restkravet, hvorimod søgsmålet afvises, såfremt udstykningen er *uberettiget*, jf. nærmere afsnit 2.2.3 nedenfor.

[8] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 709.
[9] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 709, som henviser til UfR 2012.3406 H.
[10] I denne afhandling anvendes i det følgende begreberne *delkrav* om den del af kravet, som er indtalt i det første søgsmål, og *restkrav* om den del af kravet, som ikke er prøvet i det første søgsmål, og som søges indtalt i et efterfølgende søgsmål.
[11] Som anført i Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 819, kan en part, "der ved dom har fået delvis medhold i den påstand, parten har nedlagt, medens modparten i øvrigt er blevet frifundet", derimod "ikke indtale et krav svarende til den forkastede del af påstanden under en ny sag", og et forsøg herpå vil ikke være at betragte som udstykning af kravet.

Det er almindeligt antaget, at en sagsøger frit kan anlægge sag for en del af sit krav.[12] Det første søgsmål giver således ikke anledning til udstykningsretlige problemer.[13] Disse opstår, når sagsøger efterfølgende anlægger selvstændigt søgsmål om restkravet. Virkningerne af en uberettiget udstykning viser sig derfor først på et tidspunkt, hvor sagsøger ikke længere kan afværge konsekvenserne,[14/15] da spørgsmålet om udstykningens berettigelse først aktualiseres, når udstykningen er foretaget. Sagsøger kan heller ikke på forhånd opnå klarhed over, om udstykningen vil have den retsvirkning, at restkravet kan fremmes til realitetsbehandling i et selvstændigt søgsmål. Beslutningen om at udstykke et krav er følgelig forbundet med en betydelig proces- og standpunktsrisiko, idet en uberettiget udstykning kan medføre, at restkravet endeligt fortabes. Det er på denne baggrund særligt relevant at klarlægge, under hvilke betingelser udstykningsspørgsmålet aktualiseres, og hvornår en udstykning må anses for henholdsvis berettiget eller uberettiget. Disse spørgsmål analyseres nærmere i kapitel 3 og 4.

2.2 Udstykningsreglernes retlige ramme

2.2.1 Retligt grundlag – processuelle grundsætninger

Der findes ikke lovregler om processuel udstykning i dansk ret. Udstykningslæren hviler på almindelige processuelle grundsætninger og må, som følge af den nære sammenhæng, forstås i lyset af reglerne om litispendens og negativ retskraft.

Udgangspunktet er, at sagsøger ikke kan udstykke sit krav med bevarelse af adgangen til efterfølgende at gøre restkravet gældende. Sagsøger skal således som hovedregel medtage det fulde krav i det første søgsmål for ikke at fortabe restkravet, idet udstykning kun undtagelsesvist anses for berettiget, jf. kapitel 4. Udstykningslæren er retligt udtryk for det princip, at den negative retskraft af dommen om delkravet, det vil sige afvisningsvirkningen, udstrækkes til det

[12] Jf. eksempelvis Gomard, Bernhard, Jens Møller, Oliver Talevski og Peter Thønnings, *Kommenteret retsplejelov, Bruxelles I-forordningen, Bind I*, side 538, og Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 704. Anderledes dog Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 847, som anfører, at det første søgsmål "vistnok" må "afvises, hvis det af sagsøgerens forelæggelse, f.eks. et udtrykkeligt forbehold, fremgår, at det fremsatte krav gøres gældende som en del af et større krav, og at sagsøgeren senere vil fremsætte yderligere krav, såfremt sagsøgte protester, jf. UfR 1930.450 H og UfR 1938.1096 Ø."
[13] Såfremt sagsøgte vil modsætte sig, at der nedlægges påstand om en del af kravet, kan sagsøgte som modkrav nedlægge påstand om frifindelse af det fulde krav, jf. eksempelvis Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 847.
[14] Dahlager, Christian og Dorthe Kynde Nielsen, *Civile retssager*, side 213.
[15] Se dog nærmere afsnit 2.2.3, hvor dette udgangspunkt modificeres.

fulde krav, selv om der alene var nedlagt påstand om en del af kravet.[16/17] Et selvstændigt søgsmål om restkravet må således afvises.[18] Tilsvarende gælder litispendensvirkningen, så længe det første søgsmål verserer, jf. UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II).[19] Litispendens og negativ retskraft rækker således i udgangspunktet videre "end blot til de krav, der har været indtalt i sagen, idet dommen tillige afskærer sager om krav, der på grund af deres nære sammenhæng med den afgjorte sag kunne være medtaget under sagen".[20]

I ældre litteratur er det blevet antaget, at retsstillingen måtte støttes på almindelige aftaleretlige principper, idet fremsættelsen af delkravet måtte anses for en opgivelse af eller et stiltiende løfte om frafald af restkravet.[21] En sådan karakterisering må imidlertid afvises, idet litispendensvirkningen og retskraftsvirkningen "går videre end, hvad der følger af aftalerettens regler".[22] For det første er konsekvensen af, at domstolene ikke tillader udstykningen, at søgsmålet om restkravet afvises. Sagsøgte frifindes derimod ikke for restkravet, hvilket ville være konsekvensen, såfremt der blot var tale om et aftaleretligt løfte om frafald.[23] For det andet indtræder afvisningsvirkningen efter omstændighederne, selv om sagsøger i det første søgsmål udtrykkeligt har taget forbehold for fremsættelsen af restkravet, og sagsøgte følgelig ikke med rimelighed

[16] Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2025*, side 148.
[17] Domstolene gør derimod ikke op med principperne om litispendens og retskraft, og der er således ikke tale om en undtagelse hertil.
[18] Jf. eksempelvis Gomard, Bernhard, *Civilprocessen*, side 466 ff., som i almindelighed behandler udstykningsreglerne som et spørgsmål om retskraftens rækkevidde, og ligeså Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 704, som ligeledes behandler det som et spørgsmål om rækkevidden af retskraften, og som betegner afvisningsvirkningen ved uberettiget udstykning som en "retskraftsvirkning". Det er dertil fastslået i retspraksis, at reglerne om udstykning finder tilsvarende anvendelse, hvor der ikke er afsagt en retskraftig dom, men der verserer en sag, som har litispendensvirkning i forhold til søgsmålet om restkravet, jf. UfR 2020.1688 Ø og UfR 2022.1957 H.
[19] Se nærmere herom i kapitel 4.
[20] Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2023*, side 141.
[21] Spørgsmålet overvejes i Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 705. Fra ældre procesretlig litteratur kan i særdeleshed henvises til Nellemann, som var fortaler for synspunktet, jf. eksempelvis Nellemann, Johannes, *Civilprocessens almindelige Deel*, side 338 f., hvor følgende anføres: "Virkningen af, at Citanten uberettiget foretager en Deling af sin Fordring, vil i Reglen være, at Indstævnte gyldigt kan opfordre ham til at fremkomme med samtlige sine af Retsforholdet udspringende forfaldne Krav. Citanten maa da ifølge denne Provokation enten fremføre disse krav […], eller aldeles frafalde dem. […] Citanten vil komme til at lide det Retstab, at han anses for at have renunceret" (fremhævet her). Synspunktet underkendes i senere litteratur, herunder allerede af Hurwitz, Stephan, *Anmeldelse. Jon Skeie: Den norske Civilprocess I-III. Oslo 1929, 1931 og 1935. Olaf Norlis Forlag.,* UfR 1935 B side 148.
[22] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 705.
[23] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 705.

kan antage, at sagsøger har opgivet restkravet.[24] Retsstillingen kan på denne baggrund ikke støttes på aftaleretlige principper, men må anses for forankret i de processuelle principper om retskraft og litispendens. Dette understøttes af retspraksis, som udtrykkeligt henviser til effektiviteten af retskraftreglerne, jf. bl.a. UfR 2010.1431 H (Delphinus) og kapitel 4. Der redegøres følgelig nærmere for indholdet af disse principper nedenfor i afsnit 2.2.2.

2.2.2 Nærmere om litispendens og negativ retskraft

Såvel litispendens som retskraft er ulovreguleret i dansk ret og baserer sig, ligesom udstykningslæren, på almindelige processuelle grundsætninger, som er udviklet gennem retspraksis.

Ved litispendens forstås, at der ikke på samme tid må verserе mere end én retssag om det samme spørgsmål mellem samme parter ved den samme eller ved en anden domstol.[25] Litispendens udgør således en proceshindring, der medfører, at det senere anlagte søgsmål må afvises. Litispendensvirkningen indtræder ved sagens anlæg[26] og består indtil udløbet af den ordinære appelfrist, hvorefter virkningen uden tidsbegrænsning afløses af dommens negative retskraft.[27] Reglerne om litispendens har følgelig til formål at foregribe den kommende doms afvisningsvirkning.[28] Hvor litispendensvirkningen knytter sig til den verserende sag, vedrører den negative retskraft virkningen af den afsagte dom. En doms negative retskraft medfører, at en ny sag mellem samme parter om spørgsmål, som den retskraftige dom har taget stilling til og gjort op med, afskæres.[29] Et efterfølgende søgsmål om samme spørgsmål må følgelig afvises,[30] og den negative retskraft er således en retlig hindring for, at der i fremtiden drages en anden slutning

[24] Hurwitz, Stephan, *Anmeldelse. Jon Skeie: Den norske Civilprocess I-III. Oslo 1929, 1931 og 1935. Olaf Norlis Forlag.,* UfR 1935 B side 148, og Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 705.
[25] Ehlers, Knud, *Litis pendens*, JUR 1955 side 233, Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 360, og Dahlager, Christian og Dorthe Kynde Nielsen, *Civile retssager*, side 215.
[26] Dvs. ved indlevering af stævning til retten, jf. Rpl § 348, stk. 1.
[27] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 360, Dahlager, Christian og Dorthe Kynde Nielsen, *Civile retssager*, side 215, og Lindencrone Petersen, Lars, *Dansk retspleje: Civil-, foged-, skifte- og straffeprocessen*, side 286.
[28] Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2022,* side 131.
[29] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 696, og Dahlager, Christian og Dorthe Kynde Nielsen, *Civile retssager*, side 210 f.
[30] Grønved Nielsen, Rasmus og Thomas Haugsted, *Grænser for retskraft? Res judicata og retten til retfærdig rettergang efter Gražulevičiūtė mod Litauen*, UfR 2022 B side 178, og Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 815.

om det samme spørgsmål mellem samme parter.[31] Kriterierne om samme parter og samme krav skal i almindelighed forstås på samme måde i forbindelse med litispendens som i forbindelse med retskraft.[32] Kriterierne behandles nærmere i kapitel 3.

Reglerne om litispendens har til formål at forhindre, at der samtidigt verserer flere sager om det samme spørgsmål mellem de samme parter, og de hviler navnlig på hensynet til at undgå ressourcespild og risikoen for uforenelige afgørelser.[33] Parallelle sager medfører unødige omkostninger for både parter og domstole og indebærer en reel risiko for, at forskellige domstole når til modstridende resultater vedrørende samme spørgsmål.[34] Reglerne om dommes negative retskraft hviler på tilsvarende, men videregående hensyn. For det første varetages et indrettelseshensyn, idet en part, som har været involveret i en retssag, må kunne indrette sig efter dommens resultat og forvente, at tvisten er endeligt afgjort. For det andet varetages et ressourcehensyn, dels ved at parten kun skal forsvare sig én gang, dels ved at parten ikke skal være nødsaget til løbende at sikre bevisernes fortsatte eksistens med henblik på en eventuel senere prøvelse af de samme spørgsmål. En sådan løbende bevissikring ville både være ressourcekrævende og indebære risiko for et ændret udfald alene som følge af bevisforringelse.[35] For det tredje varetages et generelt procesøkonomisk hensyn til domstolene, som ikke bør belastes af gentagne sager om allerede afgjorte tvister. Dommes endelighed og bindende virkning er på denne baggrund afgørende for tilliden til og effektiviteten af domstolssystemet.[36] Som det vil fremgå af afsnit 2.3, er der et betydeligt overlap mellem disse hensyn og de bagvedliggende hensyn, som udstykningslæren hviler på.

[31] Sylow, H., *Dommens materielle Retskraft: Undersøgelse fra Civilprocessens Omraade,* side 4.
[32] Det antages i almindelighed som betingelse for litispendens, at en dom i den verserende sag vil have negativ retskraft i forhold til den senere anlagte sag, jf. Ehlers, Knud, *Litis pendens*, JUR 1955 side 234, samt Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 360, hvorfor kriterierne om, at der er tale om en tilsvarende sag mellem samme parter, må behandles ens, jf. Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 361.
[33] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 360.
[34] Ehlers, Knud, *Litis pendens*, JUR 1955 side 233.
[35] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 687.
[36] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 687.

2.2.3 Konsekvensen af afvisning ved uberettiget udstykning

Findes udstykningen uberettiget, medfører såvel litispendensvirkningen som den negative retskraft, at søgsmålet om restkravet må afvises. Konsekvenserne af afvisningen er imidlertid ikke nødvendigvis de samme. Er der allerede afsagt dom om delkravet, indebærer afvisningen af det efterfølgende søgsmål om restkravet, at *restkravet fortabes*. Kravet er "endeligt tabt og kan heller ikke tvangsmæssigt gennemføres på anden måde end ved retsforfølgning, f.eks. ved modregning."[37] Sker afvisningen derimod på et tidspunkt, hvor der fortsat verserer en sag om delkravet, kan man ikke uden videre lægge til grund, at restkravet er endeligt tabt. Hvis det endnu er muligt at forhøje påstanden i den verserende sag inden for rammerne af de almindelige præklusionsregler, vil restkravet som udgangspunkt kunne inddrages heri. Dette udgangspunkt begrænses dog af andre processuelle og materielle regler. For det første kan restkravet være forældet, idet et søgsmål om delkravet ikke nødvendigvis har fristafbrydende virkning for restkravet, når dette er udskilt til behandling i et selvstændigt søgsmål. For det andet kan sagsøgers procesførelse efter omstændighederne have karakter af en bindende proceserklæring, der afskærer sagsøger fra efterfølgende at inddrage restkravet i den verserende sag. Disse spørgsmål blev behandlet i Østre Landsrets kendelse af 22. april 2022 (dissens) (anket),[38] som indgår i OW Bunker-sagskomplekset.[39]

> I kendelsen af 22. april 2022 tog landsretten stilling til, om sagsøger var afskåret fra at forhøje påstanden i det første søgsmål, der fortsat verserede, efter det selvstændige søgsmål om restkravet var blevet afvist som uberettiget udstykket. Spørgsmålet var, om sagsøger ved sin udstykning måtte anses for at have afgivet en bindende proceserklæring om ikke at inddrage restkravet i det første søgsmål. Landsrettens flertal fandt ikke, at sagsøgers udstykning, tilkendegivelser og handlemåde havde karakter af en bindende proceserklæring. Flertallet foretog imidlertid en konkret vurdering og afviste dermed ikke principielt, at sagsøgers procesførelse i forbindelse med udstykning efter omstændighederne kan udgøre en bindende proceserklæring. Flertallet fandt desuden ikke, at kravet var

[37] Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 847.
[38] Østre Landsrets kendelse af 22. april 2022 i sag nr. BS-2633/2017-OLR (anket) (trykt i Den offentlige domsdatabase under domsdatabasens sagsnummer 1723/24).
[39] Kendelsen tager stilling til sagsøgtes indsigelse mod en påstandsforhøjelse i det første søgsmål (OW Bunker I), efter det selvstændige søgsmål om det udstykkede restkrav, som ved påstandsforhøjelsen søgtes inddraget i første søgsmål, blev afvist i UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III). Spørgsmålet blev udskilt til særskilt behandling og afgørelse, jf. retsplejelovens § 253, stk. 1, jf. stk. 2.

forældet. Mindretallet nåede det modsatte resultat. Efter mindretallets opfattelse måtte sagsøger anses for at have afgivet en bindende proceserklæring om frafald af retten til at forhøje påstanden i det første søgsmål. Mindretallet lagde navnlig vægt på generelle hensyn til procesøkonomi og retssystemets effektivitet samt hensynet til sagsøgte.

Kendelsen rejser spørgsmålet, om de hensyn, som udstykningslæren hviler på, jf. nærmere afsnit 2.3, kan skærpe vurderingen af, om sagsøgers processuelle adfærd må anses for en bindende proceserklæring. Mindretallets begrundelse peger i den retning. Mindretallet udtalte således, "at generelle hensyn til procesøkonomi, herunder retssystemets effektivitet, samt navnlig hensynet til, at en procespart kan indrette sig på modpartens valg af procesførelse, indebærer, at en part bliver bundet ikke bare af eksplicitte proceserklæringer men også, at en part kan blive bundet af sine øvrige tilkendegivelser og faktiske ageren." Henvisningen til procesøkonomi, retssystemets effektivitet og modpartens indrettelseshensyn må forstås i sammenhæng med retspraksis om udstykning, navnlig præmisserne i UfR 2010.1431 H (Delphinus).[40] Begrundelsen kan derfor tages til indtægt for, at der i en udstykningssituation efter omstændighederne kan skulle mindre til, før en parts processuelle adfærd tillægges bindende virkning.

Flertallet fandt efter en konkret vurdering ikke, at sagsøger havde afgivet en bindende proceserklæring, og udtalte, at generelle hensyn til procesøkonomi "under de anførte omstændigheder" ikke kunne føre til et andet resultat. Flertallet afviste dermed ikke, at hensynene kan have relevans i vurderingen, men fandt blot, at de konkrete omstændigheder ikke gav grundlag for at anse sagsøger for at have afgivet en bindende proceserklæring.

Kendelsen er sammen med dommen i hovedsagen[41] anket til Højesteret,[42] og retsstillingen er derfor ikke endeligt afklaret. Det må dog anses for forudsat af både flertal og mindretal, at sagsøgers procesførelse i forbindelse med udstykning efter omstændighederne kan få virkning som en bindende proceserklæring og afskære sagsøger fra senere at inddrage restkravet i den verserende sag. Et udstykket og efterfølgende afvist restkrav vil derfor ikke nødvendigvis kunne

[40] Højesteret udtalte således følgende i UfR 2010.1431 H: "Efter Højesterets opfattelse tilsiger generelle hensyn til procesøkonomi og effektivitet af retskraftreglerne, at en sagsøger som udgangspunkt medtager alle sine forfaldne krav i anledning af en misligholdelse under samme sag," jf. nærmere herom i kapitel 4.
[41] Østre Landsrets dom af 9. januar 2026 i sag nr. BS-2633/2017-OLR (OW Bunker I) (anket) (trykt i Den offentlige domsdatabase under domsdatabasens sagsnummer 1723/24).
[42] Ankesagen har sagsnummer BS-8574/2026-HJR, og anken er modtaget i Højesteret den 3. februar 2026.

inddrages i det fortsat verserende første søgsmål, selv om præklusionsreglerne ikke i sig selv er til hinder herfor.

Flertallet fandt desuden ikke, at restkravet var forældet. Flertallet lagde til grund, at søgsmålet om delkravet, hvor der var taget forbehold for det fulde krav, ikke havde fristafbrydende virkning for restkravet, jf. forældelseslovens § 16, stk. 1, når restkravet blev udstykket i et selvstændigt søgsmål. Flertallet fandt imidlertid, at tillægsfristen på 1 år i forældelseslovens § 20, stk. 1, fandt anvendelse, idet det ikke var "åbenbart", at det efterfølgende søgsmål ikke kunne føre til en realitetsafgørelse, jf. § 20, stk. 2, nr. 1. Da påstandsforhøjelsen var foretaget inden for tillægsfristen, var kravet ikke forældet.

Kendelsen rejser dermed et spørgsmål om fortolkningen af forældelseslovens § 20 i udstykningstilfælde, herunder om det i sådanne tilfælde, hvor vurderingen af udstykningens berettigelse altid beror på en konkret hensyns- og interesseafvejning, kan anses for åbenbart, at søgsmålet ikke kunne føre til en realitetsafgørelse. Retsstillingen er ikke endeligt afklaret, idet kendelsen er anket til Højesteret. Spørgsmålet falder i øvrigt uden for afhandlingens afgrænsning, jf. afsnit 1.4, og behandles derfor ikke nærmere.

2.3 Bagvedliggende hensyn

Formålet med dette afsnit er at afdække de bagvedliggende hensyn, der gør sig gældende ved vurderingen af udstykningsspørgsmålet. Hensynene danner grundlag for analysen i kapitel 4, hvor deres vægt og indbyrdes afvejning vurderes på baggrund af retspraksis.

En sagsøger kan have flere grunde til at udstykke sit krav. Det kan skyldes et ønske om at begrænse den økonomiske risiko, herunder ved at reducere retsafgifter og sagsomkostninger, eller manglende ressourcer til at føre sag om det fulde krav. Udstykning kan endvidere være begrundet i, at kun en del af kravet kan opgøres på tidspunktet for sagsanlægget. Sagsøgers udstykning kan tillige være forårsaget af, at sagsøger først på et sent tidspunkt under eller efter det første søgsmål bliver opmærksom på restkravet. Hertil kommer taktiske, forligsmæssige eller bevismæssige hensyn, eksempelvis ønsket om at få afprøvet grundlaget for kravet, styrke

forhandlingspositionen vedrørende restkravet eller føre sag om den del af kravet, hvor bevisgrundlaget er stærkest.

Sagsøgers interesse i at udstykke kravet må afvejes over for hensynet til sagsøgte. For det første gør et indrettelseshensyn sig gældende. Sagsøgte, der ikke har været bekendt med restkravets eksistens eller sagsøgers hensigt om at gøre dette gældende, kan have indrettet sig på, at alene delkravet forfølges, og at tvisten er endeligt afgjort med dommen herom. Hvis det første søgsmål alene vedrører et begrænset beløb, kan sagsøgte desuden have tilrettelagt sit forsvar derefter og undladt at anvende de ressourcer, som ville have været påkrævet, hvis det fulde krav var blevet gjort gældende.[43] Får sagsøger medhold i sagen om delkravet, vil dommen desuden "i vidt omfang afskære sagsøgte fra at komme med indsigelser, hvis sagsøger efterfølgende fremsætter sit restkrav, da det netop er baseret på samme forhold som det delkrav, der er opnået dom for."[44] Sagsøgte kan derved blive stillet ringere, end hvis det samlede krav var blevet gjort gældende fra begyndelsen.[45] For det andet gør et ressourcehensyn sig gældende, idet sagsøgte ikke bør nødsages til at føre sag om det samme spørgsmål flere gange. Dette vil i almindelighed indebære større ulemper og omkostninger, end hvis sagsøgte skulle forsvare sig i én sag om det samlede krav.[46]

Reglerne om udstykning varetager tillige et generelt procesøkonomisk hensyn til domstolene, som påføres en unødig ressourcebelastning, hvis en sagsøger frit kan opdele sit krav i flere søgsmål. Hertil kommer hensynet til dommes endelighed og bindende virkning, som er grundlæggende for tilliden til domstolssystemet. I nyere praksis synes domstolene i stigende grad at tillægge procesøkonomiske hensyn og hensynet til effektiviteten af litispendens- og retskraftreglerne selvstændig vægt ved vurderingen af, om en udstykning kan anses for berettiget, jf. nærmere afsnit 4.4.

[43] Hurwitz, Stephan og Bernhard Gomard, *Tvistemaal*, side 374, og Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 704.
[44] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 704.
[45] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 704.
[46] Hurwitz, Stephan og Bernhard Gomard, *Tvistemaal*, side 374, og Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 704.

Over for sagsøgers interesse i at udstykke sit krav står altså hensynet til sagsøgte samt hensynet til domstolene og til effektiviteten i reglerne. Om en udstykning kan anses for berettiget, beror på en afvejning af de nævnte modsatrettede hensyn. Domstolenes konkrete hensyns- og interesseafvejning analyseres nærmere i kapitel 4.

3. AKTUALISERING AF UDSTYKNINGSSPØRGSMÅLET

Udstykningsspørgsmålet aktualiseres alene, hvor der foreligger partsidentitet og kravsidentitet mellem de to søgsmål. Er der tale om forskellige parter eller om selvstændige krav, opstår der ikke et spørgsmål om udstykning, og sagsøger kan frit forfølge kravene i separate søgsmål uden at være undergivet de begrænsninger, som udstykningslæren opstiller. Foreligger der derimod parts- og kravsidentitet, vil en sagsøger, som anlægger separate søgsmål om forskellige dele af samme krav, have foretaget en udstykning. Findes udstykningen uberettiget, afvises søgsmålet om restkravet, hvorved kravet som udgangspunkt fortabes endeligt.[47] En sagsøger, som fejlagtigt antager, at der foreligger selvstændige krav eller forskellige parter, risikerer således uforvarende at udstykke sit krav med de deraf følgende retsvirkninger. Det er derfor allerede ved tilrettelæggelsen af det første søgsmål væsentligt at vurdere, om der er tale om dele af samme krav mellem samme parter, idet en fejlagtig vurdering kan have uoprettelige processuelle konsekvenser. I det følgende behandles først kriteriet om partsidentitet (afsnit 3.1) og dernæst kriteriet om kravsidentitet (afsnit 3.2).

3.1 Kriteriet om partsidentitet

Parterne i det første søgsmål og parterne i det efterfølgende søgsmål skal være de samme, for at der kan opstå et spørgsmål om udstykning. Kriteriet om partsidentitet giver sjældent anledning til selvstændige vanskeligheder i praksis,[48] men er aktualiseret i tilfælde af transport og universalsuccession. Disse tilfælde behandles i det følgende.

[47] Jf. nærmere om undtagelsen hertil ved litispendens i afsnit 2.2.3.
[48] Det afgøres efter almindelige processuelle regler, hvem der er part i sagen. Se hertil Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 51 ff.

Efter de almindelige processuelle successionsregler[49] ligestilles parternes successorer med parterne selv, uanset successionsform.[50/51] En dom har ligeledes retskraft for parternes successorer,[52] hvilket tilsvarende gælder litispendensvirkningen. Successor indtræder i forgængerens processuelle stilling og kan "kun overtage processen i den stand, den er ved den pågældendes indtræden".[53/54] Successor må tilsvarende "respektere sin forgængers erklæringer og proceshandlinger, hvad enten erhververen har haft kendskab til dem eller ej".[55] Kriteriet om "samme parter" må herefter forstås således, at det omfatter både de oprindelige parter og deres successorer. Successor er dermed bundet af forgængerens procesførelse også i relation til reglerne om udstykning, jf. UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn), der angik universalsuccession ved fusion, og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II), der angik transport på kreditorsiden.

> I UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) indtrådte successionen under forberedelsen af det første søgsmål. Selskabet Danske Færger A/S[56] havde oprindeligt nedlagt påstand om delkravet. Under forberedelsen overtog Molslinjen A/S[57] 100 % af aktiekapitalen i Danske Færger, hvorefter selskaberne fusionerede med Molslinjen som fortsættende selskab. Danske Færger ophørte, og selskabets aktiver og forpligtelser overgik som helhed til Molslinjen, der fortsat anvendte "Danske Færger A/S" som binavn, herunder i det første søgsmål. Både Sø- og Handelsretten og landsretten lagde til grund, at Molslinjen var succederet i Danske Færgers retsstilling, og at der forelå partsidentitet. Da der tillige forelå kravsidentitet, jf. nærmere afsnit 3.2.1, var Molslinjen ved anlæg af det efterfølgende søgsmål om restkravet undergivet reglerne om udstykning.

[49] Reglerne følger så nært som muligt de materielle successionsregler, jf. Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 497 og side 499 f., samt Lindencrone Petersen, Lars, *Dansk retspleje: Civil-, foged-, skifte- og straffeprocessen*, side 238.
[50] Det gælder således både succession ved overdragelse, retsforfølgning og anden adkomst.
[51] Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 497 ff., Lindencrone Petersen, Lars, *Dansk retspleje: Civil-, foged-, skifte- og straffeprocessen*, side 238, og Hurwitz, Stephan, *Tvistemaal: Hovedpunkter af dansk Civilprocesret i Domssager,* side 271.
[52] Jf. eksempelvis Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 718 f., og Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 497, samt Østre Landsrets kendelse i UfR 1997.48 Ø, hvor landsretten fandt, at byrettens kendelse havde retskraft over for successor i det afviste krav.
[53] Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 500.
[54] Det almindelige princip om, at en erhverver ikke opnår bedre ret end sin overdrager, jf. princippet i gældsbrevslovens § 27, gælder således også i denne processuelle sammenhæng.
[55] Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 500.
[56] Herefter benævnt "Danske Færger".
[57] Herefter benævnt "Molslinjen".

Der kan næppe være tvivl om resultatets rigtighed. Der var tale om en klassisk universalsuccession ved fusion, hvorved det fortsættende selskab *ex lege* overtog samtlige rettigheder og forpligtelser.[58] Hertil kom, at Molslinjen som følge af fusionstidspunktet allerede under forberedelsen havde rådighed over sagsførelsen og dermed faktisk mulighed for at lade restkravet indgå i det første søgsmål. Dette styrker resultatet, men det kan ikke anses som en nødvendig betingelse for partsidentitet, der allerede følger af universalsuccessionens retsvirkninger.

Spørgsmålet om partsidentitet er ligeledes aktualiseret i UfR 2022.1957 H (OW Bunker II), der angik en situation, hvor successionen skete ved gentagne transporter på kreditorsiden. Spørgsmålet var, om transporthaverne var bundet af overdragerens procesførelse i relation til udstykningsreglerne.

> I UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) blev der ad flere omgange foretaget transport mellem konkursboer i en koncern. En række konkursboer transporterede deres krav til I A/S under konkurs, der herefter anlagde det første søgsmål med påstand om betaling af 200 mio. kr. af et samlet koncernkrav på 1.214 mio. kr. Kravene blev efterfølgende tilbagetransporteret til konkursboerne, som, mens det første søgsmål endnu verserede, anlagde selvstændigt søgsmål om restkravet. Sagsøgte påstod dette søgsmål afvist efter reglerne om udstykning og litispendens. Sagsøgerne gjorde bl.a. gældende, at der ikke forelå partsidentitet. Både landsretten og Højesteret forudsatte imidlertid, at kravet om partsidentitet var opfyldt, idet instanserne uden at udskille spørgsmålet særskilt i præmisserne lagde til grund, at sagen skulle afgøres efter reglerne om udstykning.

I UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) forelå en særegen situation, dels fordi søgsmålene formelt var anlagt af forskellige juridiske personer, dels fordi der var tale om dele af et samlet koncernkrav bestående af de enkelte boers individuelle krav, jf. nærmere afsnit 3.2.1. Dommen må ikke desto mindre forstås som en bekræftelse af, at reglerne om udstykning ikke kan omgås ved at transportere et krav eller dele heraf mellem forskellige juridiske personer. Transporthaver indtræder i overdragerens processuelle stilling og erhverver dermed kravet med den processuelle status, det har på overdragelsestidspunktet. Da den tilbagetransporterede fordring allerede var indtalt med en ideel andel i det første søgsmål, var transporthaverne undergivet reglerne om

[58] Jf. Lov om aktie- og anpartsselskaber § 236.

udstykning ved anlægget af det efterfølgende søgsmål om restkravet. Det afgørende for partsidentiteten var således ikke den formelle sagsøgeridentitet, men den processuelle binding, der fulgte af transporten af det allerede indtalte koncernkrav.

UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) illustrerer, at kriteriet om partsidentitet ikke alene omfatter de oprindelige parter, men tillige deres successorer, uanset successionsform. Successor indtræder i forgængerens processuelle stilling og er bundet af dennes procesførelse, herunder i relation til udstykningsreglerne.

3.2 Kriteriet om kravsidentitet

En part kan frit fremme flere selvstændige krav i separate søgsmål,[59] ligesom parten efter omstændighederne kan kumulere kravene i ét søgsmål.[60] En part kan derimod ikke frit udstykke ét krav i flere søgsmål. Det kan derfor være afgørende for partens retsstilling, om der er tale om flere selvstændige krav eller om ét krav bestående af flere delkrav, idet alene sidstnævnte tilfælde er undergivet udstykningsreglernes begrænsninger. I det følgende behandles først sondringen mellem ét og flere krav (afsnit 3.2.1) og dernæst sondringen mellem udstykning af kravet og fremsættelse af nye anbringender (afsnit 3.2.2).

3.2.1 Sondringen mellem ét og flere krav

Det centrale spørgsmål er, hvor tæt forbundne kravene skal være, for at de processuelt anses som dele af ét krav, der kun kan opdeles, såfremt betingelserne for udstykning er opfyldt. Afgrænsningen af, hvornår der foreligger en flerhed af krav henholdsvis dele af samme krav, er imidlertid ikke altid klar. Sondringen er processuel og falder ikke nødvendigvis sammen med den civilretlige kvalifikation.[61] Ikke desto mindre antages det i den procesretlige litteratur, at den obligationsretlige konneksitetslære kan tjene som udgangspunkt,[62] således at det som

[59] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 709, og Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 842 f.
[60] Såfremt betingelserne for objektiv kumulation er opfyldt, jf. retsplejelovens § 249.
[61] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 709.
[62] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 709. Der tages i fremstillingen forbehold for, at den procesretlige sondring mellem flere delkrav og flere krav ikke nødvendigvis er sammenfaldende med den obligationsretlige, idet det anføres, at der alligevel må tages udgangspunkt i den obligationsretlige sondring.

hovedregel er afgørende, om de pågældende krav udspringer af samme retsforhold.[63/64] Dette udgangspunkt genfindes i retspraksis, hvor domstolene ofte tager afsæt i kravenes konneksitet.[65] Praksis viser imidlertid også, at sondringen i væsentligt omfang beror på en konkret vurdering, hvori der indgår et betydeligt skønspræget moment.[66] Det er derfor ikke muligt at opstille helt faste kriterier for, hvornår retsfølger af helt eller delvis samme retsfakta udgør ét krav eller flere krav.[67] Vanskeligheden illustreres af, at domstolene undertiden når til modsatte resultater i forskellige instanser allerede ved vurderingen af dette indledende spørgsmål. På denne baggrund søges det i det følgende klarlagt, hvornår der i praksis foreligger dele af samme krav i udstykningsretlig henseende.

Udspringer kravene af samme retsforhold, taler det for, at der er tale om dele af samme krav, og at spørgsmålet om opdeling i flere søgsmål derfor skal afgøres efter reglerne om udstykning. Foreligger der derimod en flerhed af selvstændige krav, eksempelvis "hvor partens tilgodehavende er opstået ved forskellige retsstiftende kendsgerninger, f.eks. fordringer ifølge to indbyrdes uafhængige kontrakter eller skadegørende handlinger,"[68] kan kravene frit forfølges i separate søgsmål. Det skyldes, at en verserende sag om eller en dom om ét krav ikke har litispendensvirkning henholdsvis negativ retskraft i forhold til et søgsmål om et andet selvstændigt krav. Der opstår i så fald ikke et spørgsmål om udstykning.

Hvorvidt der i et konkret tilfælde er tale om dele af samme krav, beror i sidste ende på en konkret vurdering. For så vidt angår erstatningskrav anses flere erstatningsposter dog i almindelighed som dele af samme krav, når posterne kan henføres til samme skadegørende handling,

---

[63] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 709.

[64] Konneksitetsbegrebet ligger ikke helt fast i obligationsretten. Der tages ofte udgangspunkt i, om kravene udspringer af samme gensidigt bebyrdende kontrakt, om end det anerkendes, at der også kan bestå konneksitet mellem kravene i en række andre tilfælde, hvor kravene ikke udspringer af samme gensidigt bebyrdende kontrakt, jf. eksempelvis Jensen, Pia Moltke, *Konneksitet - forskellige aspekter af modregning og tilbageholdsret*, side 24 ff. Der kan desuden henvises til følgende obligationsretlige fremstillinger: Iversen, Torsten, *Obligationsret 3. del*, side 288 ff. og Ussing, Henry, *Dansk obligationsret: Almindelig del*, bl.a. side 406 og side 426. En nærmere afgrænsning af konneksitetsbegrebet falder uden for fremstillingens undersøgelsesområde.

[65] Jf. eksempelvis UfR 2010.1431 H, hvor kravene udsprang af samme retsforhold, nærmere bestemt af samme misligholdelse af en kontrakt. Landsretten havde fundet, at der var tale om to forskellige krav, selv om de udsprang af samme retsforhold. Højesteret underkendte dette.

[66] Jf. også Lego Andersen, Eigil, *Om udstykning af proceskravet,* UfR 1975 B side 335, og Munch-Petersen, Erwin, *Tvistemaal: Anmeldelse af Stephan Hurwitz: Tvistemaal – Hovedpunkter af dansk Civilprocesret i Domssager. G.E.C. Gad, 1941*, JUR 1942 side 767.

[67] Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 843.

[68] Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 843.

jf. eksempelvis UfR 1987.165 H, hvor sagsøger kunne "udstykke sit samlede erstatningskrav", som konkret bestod af en række poster. Dette gælder, selv om posterne er kvalitativt forskellige, eksempelvis erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og godtgørelse for svie og smerte.[69] Fra nyere praksis kan henvises til UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune), hvor et delkrav på godtgørelse for svie og smerte som følge af en arbejdsskade og et restkrav på differenceerstatning for erhvervsevnetab blev anset som dele af det samme erstatningskrav. Fremsættelsen af restkravet i et selvstændigt søgsmål skulle derfor bedømmes efter reglerne om udstykning.

Også i andre tilfælde kan der processuelt være tale om dele af samme krav, selv om delkravene er kvalitativt forskellige. Det gælder eksempelvis krav om tilbagelevering af en ting og erstatning for beskadigelse af tingen.[70] Tilsvarende udgør flere krav i anledning af samme misligholdelse af en kontrakt, eksempelvis krav på erstatning og naturalopfyldelse, dele af samme krav, jf. UfR 2010.1431 H (Delphinus).

> I UfR 2010.1431 H (Delphinus) angik det første søgsmål et krav på naturalopfyldelse som følge af misligholdelse af en kontrakt, mens det efterfølgende søgsmål angik et krav på erstatning som følge af kontraktens ophævelse. Spørgsmålet var, om det efterfølgende søgsmål skulle afvises. Højesteret fandt, at der var tale om dele af samme krav, idet begge krav udsprang af *samme misligholdelse*, og at spørgsmålet om afvisning derfor skulle afgøres efter udstykningsreglerne. Byretten var nået til samme resultat, mens landsretten omvendt havde anset kravene for selvstændige, uanset at de udsprang af samme retsforhold. Denne retsopfattelse blev underkendt af Højesteret, som med dommen fastslog, at forskellige retsfølger af samme misligholdelse processuelt anses som dele af ét krav.

Det afgørende kriterium bliver herefter, om kravene udspringer af samme retsforhold eller retskrænkelse.[71] Er dette tilfældet, er der som udgangspunkt tale om ét krav bestående af flere

[69] Denne processuelle karakteristik, hvorefter flere forskellige erstatningsposter udgør *dele* af det samlede erstatningskrav, harmonerer med, at krav om erstatning for personskade efter erstatningsansvarsloven opgøres samlet på baggrund af en række forskelligartede poster, jf. erstatningsansvarslovens § 1. Se hertil nærmere Møller, Jens, Michael S. Wiisbye og Karsten Høj, *Erstatningsansvarsloven med kommentarer*, side 34, som anfører: "Bestemmelsen [§ 1] fastslår, hvilke tabsposter der kan kræves erstattet ved personskade. Der skal i hvert enkelt tilfælde foretages en opsplitning af de enkelte poster i en samlet erstatningsopgørelse." Tilsvarende Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 453.
[70] Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 453.
[71] Jf. også Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 453.

delkrav, og spørgsmålet om opdeling i flere søgsmål må da afgøres efter reglerne om udstykning. I overensstemmelse hermed anføres det i litteraturen, at flere følger af samme retskrænkelse "i almindelighed processuelt [bør] behandles som ét krav, således at retsfølgerne kun kan opdeles på flere sager, hvor betingelserne for udstykning må anses for opfyldt".[72]

Retsstillingen har dog ikke altid fremstået entydig, jf. UfR 1982.198 V.

> I UfR 1982.198 V angik det første søgsmål naturalopfyldelse i henhold til en gældende kontrakt, mens det efterfølgende søgsmål angik erstatning efter kontraktens ophævelse. Byretten fandt, at sagsøger frit kunne forfølge erstatningskravet i et efterfølgende søgsmål. Retten lagde vægt på, at der var tale om et krav på naturalopfyldelse og et krav på erstatning og dermed to selvstændige krav, således at der ikke opstod et spørgsmål om udstykning. Landsretten stadfæstede af de af byretten anførte grunde.

Retsstillingen syntes herefter at være, at forskellige retsfølger af samme misligholdelse skulle kvalificeres som selvstændige krav. Denne retsstilling kan efter UfR 2010.1431 H (Delphinus) ikke længere anses for gældende.

Selv hvor kravene ikke udspringer af samme retsforhold i traditionel forstand, kan der foreligge en sådan indbyrdes sammenhæng mellem kravene, at de processuelt må anses som dele af samme krav.[73] Dette illustreres af UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II), hvor kravsidentiteten beroede på en konkret vurdering af, hvad der reelt var genstand for den retlige prøvelse.

> UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) angik en tvist om påstået misbrug af dominerende stilling ved opkrævning af urimeligt høje havneafgifter. Det første søgsmål vedrørte krav for perioden 1. januar til 31. august 2018, mens det efterfølgende søgsmål angik krav for

[72] Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 843.
[73] Dette er i overensstemmelse med det almindelige obligationsretlige konneksitetsbegreb, jf. Jensen, Pia Moltke, *Konneksitet - forskellige aspekter af modregning og tilbageholdsret*, side 24 ff., som anfører, at fordringer ligeledes kan udspringe af samme retsforhold i tilfælde, hvor fordringerne ikke udspringer af samme kontrakt, ligesom det er i overensstemmelse med, at der alene er tale om et udgangspunkt for den procesretlige vurdering, som imidlertid er en selvstændig vurdering, som kan falde ud til fordel for et andet resultat, end hvad der ellers ville følge af konneksitetslæren.

perioden fra den 1. september 2018 og frem. Det centrale spørgsmål om kravsidentitet var, om den omstændighed, at kravene vedrørte forskellige kontraktperioder og delvist ændrede faktiske priser, var tilstrækkelig til at anse dem for selvstændige krav. Både Sø- og Handelsretten og landsretten lagde til grund, at det samme prissystem fandt anvendelse i begge kontraktperioder, og at prisforskellene alene skyldtes gradvis indfasning og visse variable faktorer. Begge søgsmål anfægtede således reelt dette prissystems forenelighed med konkurrencereglerne. Instanserne nåede imidlertid til modsatte resultater ved vurderingen af kriteriet om kravsidentitet. Sø- og Handelsretten fandt, at kravene var selvstændige, bl.a. fordi Molslinjen fra 1. september 2018 stod i et nyt kontraktforhold til Rønne Havn A/S[74], og fordi det ikke var godtgjort, at de to aftaleforhold hvilede på nøjagtig samme kontraktgrundlag. Landsretten lagde derimod afgørende vægt på, at prissystemet var identisk, og at Molslinjen allerede under forberedelsen i det første søgsmål var bekendt hermed. Landsretten anså derfor kravene som dele af samme krav.

Landsrettens resultat må anses for det mest overbevisende. Som anført ovenfor tages der ved fastlæggelsen af kravsidentiteten udgangspunkt i den obligationsretlige konneksitetslære, således at det som udgangspunkt er afgørende, om kravene udspringer af samme retsforhold. Dette er imidlertid alene et udgangspunkt, der må suppleres af en konkret vurdering af, hvad kravene reelt vedrører, det vil sige, hvad der faktisk er tvistens genstand. I UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) angik begge søgsmål det samme prissystems forenelighed med konkurrencereglerne. Det var derfor prissystemet, som fandt anvendelse i begge kontraktforhold, der var genstand for prøvelsen, snarere end det formelle aftaleretlige grundlag og dets opdeling i separate kontraktperioder. Det kan tænkes at have haft betydning, at prissystemet var et ensidigt fastsat og generelt gældende takstsystem for Rønne Havn, hvis indhold, herunder prisniveauet, ikke var bestemt af de enkelte kontrakter, men eksisterede uafhængigt heraf og gjaldt for begge perioder på samme vilkår. Dette taler for, at det formelle kontraktgrundlag i den konkrete sag ikke bør tillægges afgørende betydning for kravsidentiteten. Under disse omstændigheder ville det være udtryk for en uforholdsmæssig formalisme at tillægge det afgørende betydning, at kravene ikke udsprang af samme kontrakt.

[74] Herefter benævnt "Rønne Havn".

UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) viser dermed, at udgangspunktet om, at der foreligger en flerhed af krav, når kravene ikke udspringer af samme retsforhold, må suppleres af en konkret vurdering i den enkelte sag. Ved vurderingen må der lægges vægt på, hvad søgsmålene reelt angår. Hvor den reelle genstand for prøvelsen er den samme i begge søgsmål, kan tæt forbundne krav udgøre dele af ét samlet krav i udstykningsretlig forstand, selv om retsforholdet formelt er forankret i forskellige kontrakter. Det bemærkes, at UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) er anket til Højesteret, og at retsstillingen på dette punkt derfor endnu ikke er endeligt afklaret.[75]

I UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) opstod spørgsmålet, om der processuelt var tale om ét krav, i en situation hvor flere konkursboers individuelle krav var gjort gældende under ét og efterfølgende søgt opdelt i separate søgsmål.

> UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) angik spørgsmålet, om de enkelte konkursboers krav gennem den valgte procesførelse havde fået en sådan indbyrdes sammenhæng, at de måtte anses som dele af samme krav. Forud for sagsanlægget havde kurator rejst ét samlet krav for det fulde beløb. Kravene var herefter ved transport overdraget til ét konkursbo med henblik på samlet håndhævelse, og det første søgsmål vedrørte udtrykkeligt en andel af koncernens samlede tab med forbehold for forhøjelse af påstanden. Landsretten og Højesteret fandt på denne baggrund, at det første søgsmål angik en *ideel andel* af koncernens samlede krav, og at restkravet, der blev gjort gældende i det efterfølgende søgsmål, *hvilede på samme grundlag* som delkravet. Der var således ikke tale om selvstændige krav, som konkursboerne frit kunne fremme i særskilte søgsmål, men om dele af ét samlet koncernkrav, som alene kunne gøres gældende i et efterfølgende søgsmål inden for rammerne af udstykningsreglerne.

Af præmisserne kan udledes, at det centrale moment for kravsidentiteten var den måde, hvorpå kravet var gjort gældende. Det var afgørende, at kravet i det første søgsmål var indtalt som en ideel andel af det samlede krav uden angivelse af, hvilket konkursbos krav den foreløbigt nedlagte påstand vedrørte, og at sagen var anlagt på vegne af konkursboerne under ét. Landsretten

[75] Østre Landsrets dom er med Procesbevillingsnævnets tilladelse anket til Højesteret. Jeg har af appellantens repræsentant fået oplyst, at den mundtlige forhandling er berammet til den 9. oktober 2026 kl. 9.00-12.00 i Højesterets 2. afdeling.

fandt på denne baggrund, at det første søgsmål omfattede hele det samlede krav, som blot var gjort gældende for en ideel andel, og at denne karakter af kravet ikke ændredes ved den efterfølgende tilbagetransport. Højesteret tiltrådte dette med henvisning til de af landsretten anførte grunde og fremhævede bl.a. indholdet af stævningen i det første søgsmål.

Selv om kravene oprindeligt udsprang af retsstiftende kendsgerninger i de enkelte selskaber, herunder ledelses- og revisionsansvar ved udlodninger, havde kravene gennem den valgte procesførelse og de foretagne transporter fået en så nær indbyrdes sammenhæng, at de ikke længere kunne behandles som selvstændige krav, der frit kunne opdeles i separate søgsmål.

Dommen viser, at sagsøgers egne procesdispositioner kan være konstituerende for kravsidentiteten. Det ligger i forlængelse af dispositionsprincippet, hvorefter det som udgangspunkt er parterne, der disponerer over sagens genstand, herunder hvilke krav der gøres gældende, og hvordan disse krav afgrænses og formuleres i påstand og faktum.[76] Vælger sagsøger at sammenfatte flere underliggende krav i én udifferentieret påstand eller at gøre et samlet krav gældende med en ideel andel uden nærmere specifikation, kan denne procesførelse medføre, at kravene i udstykningsretlig henseende må behandles som dele af ét krav. Dispositionsprincippet indebærer således ikke alene en frihed til at tilrettelægge procesførelsen, men tillige en risiko for, at den måde, kravet gøres gældende på, udløser udstykningsretlige konsekvenser, som sagsøger bliver bundet af.

UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) bekræfter, at kriteriet om dele af samme krav beror på en samlet konkret vurdering af det grundlag, som kravene hviler på, hvad der reelt er søgt påkendt, samt den måde, hvorpå kravet er formuleret, fremsat og afgrænset i stævningen. At kravene oprindeligt ikke udsprang af samme retsforhold og tilhørte forskellige juridiske personer, udelukkede således ikke kravsidentitet, fordi sagsøger havde gjort dem gældende som ét samlet krav og indtalt en ideel andel heraf i det første søgsmål.

Sammenfattende viser den gennemgåede praksis, at kriteriet om kravsidentitet tager udgangspunkt i den obligationsretlige konneksitetslære, men at vurderingen i sidste ende beror på en

[76] Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 29, og Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 111 ff.

konkret bedømmelse af, hvad der reelt er genstand for den retlige prøvelse, og at sagsøgers egne procesdispositioner efter omstændighederne kan være konstituerende for kravsidentiteten.

3.2.2 Sondringen mellem udstykning af kravet og fremsættelse af nye anbringender

Angår det efterfølgende søgsmål en del af kravet, som ikke har været genstand for prøvelse i det første søgsmål, skal spørgsmålet bedømmes efter reglerne om udstykning. Som fastlagt i afsnit 2.1 er det karakteristiske ved udstykning netop, at det fulde krav ikke har været prøvet i sin helhed under det første søgsmål, og at spørgsmålet er, om det uprøvede restkrav kan gøres gældende i et selvstændigt søgsmål.

Udstykning skal afgrænses over for den situation, hvor sagsøger i et efterfølgende søgsmål gør et allerede prøvet krav gældende, men på grundlag af nye anbringender. I sådanne tilfælde er det ikke påstanden, og dermed kravet, der opdeles. Det er derimod de søgsmålsgrunde, som kravet støttes på, der søges udvidet.[77] Spørgsmålet om afvisning afgøres da ikke efter reglerne om udstykning, men efter de almindelige regler om negativ retskraft.[78] Baggrunden for denne sondring er, at en ændring i det processuelle grundlag ikke i sig selv konstituerer et nyt krav, og at den negative retskraft i sådanne tilfælde afskærer fornyet prøvelse af et allerede pådømt krav, selv om kravet nu støttes på et nyt anbringende, hvis dette kunne have været fremført tidligere.[79] Sondringen illustreres af UfR 1987.165 H, hvor begge spørgsmål var aktualiseret i samme sag.

---

[77] Se hertil også Deuntzer, J. H., *Den danske civilproces fremstillet til brug for de studerende*, side 108.

[78] Et krav, der har været prøvet, kan som udgangspunkt ikke undergives fornyet prøvelse alene med henvisning til et nyt anbringende, såfremt dette anbringende kunne og burde have været gjort gældende i det første søgsmål, jf. Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 699 f. og eksempelvis UfR 1987.165 H samt fra nyere praksis UfR 2023.2819 V. Se ligeledes Lindencrone Petersen, Lars, *Dansk retspleje: Civil-, foged-, skifte- og straffeprocessen*, side 439, hvor følgende anføres: "Efterfølgende anbringender af en vis vægt, der er kommet til eksistens efter den første sag, og som ikke kunne forudses under denne, kan efter en konkret bedømmelse ophæve identiteten. Det samme gælder formentlig oprindelige anbringender af væsentlig betydning, når det er undskyldeligt, at de ikke fremførtes under den første sag."

[79] Munch-Petersen, H., *Den danske retspleje*, side 413 f. Kunne parterne omgå retskraften ved blot i et senere søgsmål at påberåbe sig anbringender, som kunne og burde have været gjort gældende under det første søgsmål, ville dommens negative retskraft blive illusorisk. Retskraften afskærer derfor ikke alene en gentagelse af samme påstand på samme grundlag, men også en fornyet prøvelse af det samme krav på grundlag af anbringender, der kunne have været fremført tidligere, jf. nærmere eksempelvis Munch-Petersen, H., *Den danske retspleje*, side 413 f. Se tillige Deuntzer, J. H., *Den danske civilproces fremstillet til brug for de studerende*, side 108, samt Hurwitz, Stephan, *Anmeldelse. Jon Skeie: Den norske Civilprocess I-III. Oslo 1929, 1931 og 1935. Olaf Norlis Forlag.,* UfR 1935 B side 150.

> I UfR 1987.165 H havde sagsøger opgjort et samlet erstatningskrav bestående af flere poster, hvoraf nogle havde været genstand for realitetsprøvelse i det første søgsmål, mens andre ikke havde været inddraget. I det efterfølgende søgsmål gjorde sagsøger dels de allerede pådømte poster gældende (delkravet), dels en række hidtil uprøvede poster (restkravet). Delkravet blev støttet på et nyt anbringende. Landsretten afviste delkravet under henvisning til dommens negative retskraft, idet det nye anbringende kunne og burde have været gjort gældende under det første søgsmål. Den omstændighed, at kravet blev støttet på et andet grundlag, kunne derfor ikke begrunde fornyet prøvelse af et allerede pådømt krav. For så vidt angår restkravet blev spørgsmålet om afvisning derimod bedømt efter reglerne om udstykning, idet disse poster ikke havde været genstand for realitetsprøvelse. Landsretten fandt konkret udstykningen berettiget. Højesteret stadfæstede.

Kendelsen viser således, at det er afgørende for sondringen, om den pågældende del af kravet har været genstand for realitetsprøvelse i det første søgsmål. Har delkravet været prøvet, afgøres spørgsmålet om fornyet prøvelse efter reglerne om negativ retskraft. Er der tale om et uprøvet restkrav, må spørgsmålet om afvisning derimod afgøres efter reglerne om udstykning.

4. DOMSTOLENES VURDERING AF OM UDSTYKNINGEN ER BERETTIGET

Formålet med dette kapitel er at analysere den foreliggende retspraksis om udstykning med henblik på at klarlægge, i hvilket omfang en sagsøger kan udstykke sit krav. Analysen søger på baggrund af domme om udstykning at identificere de kriterier og momenter, som er bestemmende for, om en udstykning anses for berettiget. Kapitlet behandler endvidere, hvilken betydning det har for sagsøgers adgang til at udstykke sit krav, at sagsøger har taget et udtrykkeligt forbehold for at fremsætte restkravet i et selvstændigt efterfølgende søgsmål.

Først behandles grundlaget for vurderingen af, om sagsøgers udstykning er berettiget (afsnit 4.1), hvorefter de hensyn, der indgår i domstolenes hensyns- og interesseafvejning, behandles (afsnit 4.2-4.4). Dernæst vurderes betydningen af sagsøgers forbehold for fremsættelse af restkravet (afsnit 4.5). Afslutningsvis foretages en samlet vurdering af retsstillingen de lege lata (afsnit 4.6).

4.1 Grundlaget for vurderingen

4.1.1 Udgangspunktet om samlet påkendelse

I dansk ret anses udstykning af et samlet krav som udgangspunkt for uberettiget. Sagsøger skal således som altovervejende hovedregel medtage alle sine forfaldne delkrav i ét søgsmål i stedet for at udstykke det samlede krav i flere delkrav til påkendelse under selvstændige søgsmål. Denne hovedregel er fastslået i UfR 2010.1431 H (Delphinus), som udgør det ledende præjudikat på området. Højesteret fremhævede i dommen, at hovedreglen er begrundet i generelle hensyn til procesøkonomi og effektivitet af retskraftreglerne.

Hovedreglen må ses i sammenhæng med, at der i almindelighed gælder en koncentrationsmaksime i retsplejen. I overensstemmelse hermed skal parterne fremkomme med alle påstande, anbringender og beviser så tidligt som muligt under sagen med henblik på at sikre en effektiv og rettidig sagsbehandling.[80] Princippet håndhæves navnlig gennem reglerne om præklusion og retskraft,[81] og må tilsvarende anses for afspejlet i udstykningslæren.

Højesteret fremhævede i UfR 2010.1431 H (Delphinus), at sagsøger "som udgangspunkt" skal medtage alle forfaldne delkrav i det første søgsmål. Herefter foretog Højesteret en konkret hensynsafvejning og fandt, at sagsøger ikke havde godtgjort en "anerkendelsesværdig interesse," der kunne føre til fravigelse af udgangspunktet. Heraf kan udledes, at det principielt er muligt at fravige det i dommen fastslåede udgangspunkt. En sådan fravigelse beror imidlertid på, om sagsøger efter en konkret hensyns- og interesseafvejning har en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke sit krav.

Følgende uddrag af Højesterets begrundelse i UfR 2010.1431 H (Delphinus) bør fremhæves:

> "Efter Højesterets opfattelse tilsiger generelle hensyn til procesøkonomi og effektivitet af retskraftreglerne, at en sagsøger som udgangspunkt medtager alle sine forfaldne krav i anledning af en misligholdelse under samme sag. Under sagen ved Sø- og Handelsretten havde Delphinus en interesse i at undgå at afholde unødige sagsomkostninger og hurtigt få en eksigibel dom. Over for dette står, som anført af

[80] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 122.
[81] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 122.

> byretten, at Delphinus' fulde krav efter det oplyste må antages at have været modent til påkendelse, da Delphinus i processkriftet af 2. maj 2001 tog forbehold om et nyt sagsanlæg.
>
> Ved en afvejning af disse hensyn finder Højesteret, at Delphinus hverken ved dette forbehold eller i øvrigt har godtgjort, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse, der kan føre til fravigelse af det nævnte udgangspunkt." (fremhævet her)

Højesteret udtalte, at en sagsøger som hovedregel skal medtage alle krav i anledning af "en misligholdelse". Selv om dommen konkret angik misligholdelse af en kontrakt, taler præmissernes generelle ordlyd, deres forankring i almene processuelle principper samt dommens efterfølgende anvendelse som præjudikat for, at dommens rækkevidde ikke er begrænset til tvister om kontraktmisligholdelse.

Højesteret henviste generelt til "en sagsøger" og til "generelle hensyn til procesøkonomi og effektivitet af retskraftreglerne". Der er tale om almene processuelle hensyn, som gør sig gældende i civile sager generelt og ikke kun i sager om kontraktmisligholdelse. Endvidere er den retsstilling, som UfR 2010.1431 H (Delphinus) fastlægger, i praksis udstrakt til også at finde anvendelse på andre områder. I UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune) er det eksempelvis udtrykkeligt fastlagt, at principperne også finder anvendelse på området for personskadeerstatning. Byretten anførte således følgende, hvilket landsretten stadfæstede:

> "Generelle hensyn til procesøkonomi og effektivitet af retskraftreglerne tilsiger også i sager om personskadeerstatning som følge af en arbejdsskade, at en skadelidt som udgangspunkt medtager alle sine forfaldne krav i anledning af arbejdsskaden under samme sag." (fremhævet her)

Praksis viser, at der er tale om et almindeligt udgangspunkt, som finder anvendelse på tværs af kravstyper. UfR 2010.1431 H (Delphinus) er således, ud over i UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune), lagt til grund som det bærende udgangspunkt i UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic) om erstatningsansvar for rådgivning i forbindelse med patentansøgninger, UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby) om mangler ved murerarbejde, og i UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) om erstatning for udlodninger af udbytte fra selskaber og tab ved spekulation med oliederivater. Det må på denne baggrund antages, at de principper, som Højesteret fastlagde i UfR 2010.1431 H (Delphinus), har almindelig gyldighed for udstykning af krav i civile søgsmål, uanset hvilken type krav der er tale om.

Retsstillingen er den samme, hvor det første søgsmål endnu verserer, og spørgsmålet derfor ikke angår rækkevidden af en doms negative retskraft, men derimod det verserende søgsmåls litispendensvirkning. Også i denne situation er udgangspunktet, at sagsøger ikke kan udstykke sit krav og anlægge et selvstændigt søgsmål om restkravet, medmindre sagsøger kan påvise en anerkendelsesværdig interesse, jf. UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II).

Det gældende udgangspunkt i dansk ret er herefter, at en udstykning er uberettiget, medmindre sagsøger godtgør en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke det samlede krav i flere delkrav, jf. nærmere afsnit 4.1.2.

4.1.2 Undtagelsen om anerkendelsesværdig interesse i udstykning

Som udtrykkeligt fastslået i UfR 2010.1431 H (Delphinus) kan sagsøger berettiget udstykke sit krav til påkendelse under flere søgsmål, såfremt sagsøger har en *anerkendelsesværdig interesse* i en sådan fremgangsmåde. Denne retsstilling er lagt til grund i efterfølgende praksis, herunder udtrykkeligt i UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic), UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II). I alle tre afgørelser henvises der til, at sagsøger ikke havde godtgjort at have en anerkendelsesværdig interesse, der kunne begrunde fravigelse af udgangspunktet om samlet påkendelse.

I UfR 2010.1431 H (Delphinus) var kriteriet om en anerkendelsesværdig interesse ikke påberåbt af parterne, men blev selvstændigt inddraget af Højesteret i begrundelsen. Det var første gang, at kriteriet blev anvendt udtrykkeligt i retspraksis om udstykning. Kriteriet om en anerkendelsesværdig interesse kan imidlertid føres tilbage til Hurwitz. Allerede i 1941 formulerede han udstykningslæren som en afvejning af reale proceshensyn og opstillede det, han betegnede som et almindeligt interessekriterium.[82] Hurwitz formulerede retsstillingen således:

> ”[D]et [må] vel anses for Hovedreglen, at der ikke vil være nogen anerkendelsesværdig Interesse forbundet med Udsondring af et paa samme Skyldgrund hvilende Krav i en Flerhed af Sager, og Delsøgsmaalet bør derfor som Regel afvises. Men

[82] Hurwitz, Stephan, *Tvistemaal: Hovedpunkter af dansk Civilprocesret i Domssager*, side 104 f.

> under Forudsætning af en retlig Interesse i Udstykningen bør denne kunne finde Sted".[83] (fremhævet her)

Henvisningen til en "retlig Interesse i Udstykningen" kan ikke forstås som en henvisning til den almindelige procesforudsætning om konkret og aktuel retlig interesse i søgsmålet. Sagsøger vil i almindelighed have retlig interesse i søgsmålet om restkravet, når der består et uopfyldt krav mod sagsøgte. Det bestyrkes af, at det første søgsmål om delkravet admitteres.[84] Spørgsmålet er derimod, om sagsøger har en tilstrækkeligt kvalificeret interesse i at fravige udgangspunktet om samlet påkendelse. Kan en sådan interesse ikke påvises, beror afvisning ikke på manglende retlig interesse, men på, at dommen om delkravet tillægges negativ retskraft i forhold til søgsmålet om restkravet. Begrebet "anerkendelsesværdig interesse" må således forstås som et særskilt udstykningskriterium. Efter dette kriterium påhviler det sagsøger at påvise en procesretligt legitim grund til, at kravene ikke kunne eller burde have været gjort gældende samlet under det første søgsmål.

I overensstemmelse med Hurwitz fremgår det af Betænkning om behandling af borgerlige sager (698/1973), at udstykning i almindelighed må antages at kunne ske, "hvor det er rimeligt begrundet i anerkendelsesværdige interesser hos fordringshaveren og ikke medfører for store byrder for skyldneren."[85] Kriteriet om en anerkendelsesværdig interesse er således forankret i den procesretlige tradition og er med UfR 2010.1431 H (Delphinus) udtrykkeligt blevet det bærende kriterium i domstolenes vurdering af, om en udstykning er berettiget.

Bevisbyrden for, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse, påhviler sagsøger, jf. UfR 2010.1431 H (Delphinus), UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic), UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II).

4.1.3 Hensyns- og interesseafvejningens struktur

Vurderingen af, om sagsøger har en anerkendelsesværdig interesse i udstykningen, beror på en konkret hensyns- og interesseafvejning. Afvejningen har ikke karakter af en fri rimelighedsvurdering. Den foretages på baggrund af det tungtvejende udgangspunkt, at sagsøger som

[83] Hurwitz, Stephan, *Tvistemaal: Hovedpunkter af dansk Civilprocesret i Domssager*, side 104.
[84] Jf. også Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2025*, side 32.
[85] Betænkning om behandling af borgerlige sager (698/1973), side 111.

altovervejende hovedregel skal medtage sit fulde krav i ét søgsmål. En udstykning kan kun anses for berettiget, såfremt sagsøger positivt godtgør konkrete omstændigheder, der kan begrunde en fravigelse af dette udgangspunkt. I afvejningen indgår tre grupper af hensyn: Hensynet til sagsøger, hensynet til sagsøgte samt generelle hensyn til procesøkonomi og effektivitet af retskraftreglerne. Disse hensyn behandles nærmere i de følgende afsnit.

Den foreliggende praksis er i vidt omfang konkret begrundet, og der lader sig derfor vanskeligt opstille faste kriterier for hensynsafvejningen. Hertil kommer, at nyere praksis navnlig bidrager til en negativ afgrænsning af kriteriet om en anerkendelsesværdig interesse, idet de fleste nyere afgørelser har fundet, at sagsøger ikke har godtgjort en sådan interesse. Det er derfor vanskeligt positivt at fastlægge kriteriets nærmere indhold. Fremstillingen søger desuagtet at identificere og systematisere de momenter, som i praksis synes at være bestemmende for, om en udstykning kan anses for berettiget.

4.2 Hensynet til sagsøger

Som det vil fremgå af de følgende afsnit, angiver retspraksis ikke udtrykkeligt, hvilke omstændigheder der gør sagsøgers interesse i udstykning anerkendelsesværdig. Praksis kan imidlertid systematiseres ved en sondring mellem *objektive omstændigheder*, det vil sige forhold uden for sagsøgers kontrol og rådighed, og *subjektive omstændigheder*, det vil sige forhold, der beror på sagsøgers egne valg og dispositioner, herunder forhold, der i øvrigt henhører under sagsøgers rådighedssfære og risiko.

På den baggrund opstilles i det følgende *en analytisk sondring* mellem objektive og subjektive omstændigheder med henblik på at systematisere de interesser, som sagsøger kan påberåbe sig til støtte for udstykning. Sondringen er opstillet i denne afhandling og afspejler ikke en terminologi, som anvendes i retspraksis. De to kategorier behandles nærmere i afsnit 4.2.1 og 4.2.2.

4.2.1 Objektive omstændigheder, der normalt kan begrunde udstykning

Det følger af udgangspunktet om samlet påkendelse, at sagsøger skal medtage alle forfaldne dele af sit krav under det første søgsmål, og at det påhviler sagsøger at godtgøre en anerkendelsesværdig interesse, hvis dette udgangspunkt ønskes fraveget. Hvor den manglende inddragelse

af restkravet skyldes objektive omstændigheder, som lå uden for sagsøgers kontrol, taler dette med betydelig vægt for, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse i at fravige udgangspunktet om samlet påkendelse. I den foreliggende retspraksis kan der identificeres to grupper af sådanne omstændigheder. Den første gruppe vedrører tilfælde, hvor restkravet ikke kunne opgøres eller endnu ikke var modent til påkendelse under det første søgsmål (afsnit 4.2.1.1). Den anden gruppe vedrører tilfælde, hvor processuelle begrænsninger forhindrede sagsøger i at inddrage restkravet i det første søgsmål (afsnit 4.2.1.2).

4.2.1.1 Restkravet kunne ikke opgøres eller var ikke modent til påkendelse

Kan restkravet ikke opgøres, eller er det i øvrigt ikke modent til påkendelse under det første søgsmål, taler dette med betydelig vægt for, at sagsøger har en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke kravet, jf. UfR 1949.804 H, FED 2003.1327 Ø, FED 2006.128 Ø og UfR 2018.3387 Ø. I overensstemmelse hermed antages det i litteraturen, "at en sagsøger i tilfælde, hvor kun en del af dennes krav kan opgøres under sagen, kan nøjes med at føre sag vedrørende denne del af kravet uden at fortabe restkravet, når det til sin tid kan opgøres."[86]

Sagsøger kan eksempelvis være forhindret i at opgøre sit fulde krav under det første søgsmål, fordi kravet angår skader eller tab, som først indtræder på et senere tidspunkt. Det samme gælder, hvor skadeforløbet endnu ikke er afsluttet, eller hvor de oplysninger, der er nødvendige for at opgøre kravet, endnu ikke foreligger, jf. UfR 1949.804 H og FED 2003.1327 Ø.

> I UfR 1949.804 H angik restkravet erstatning for fremtidige skader på sagsøgers ejendom, som først manifesterede sig efter, at der var afsagt dom i det første søgsmål. Restkravet kunne derfor i sagens natur ikke opgøres og inddrages på et tidligere tidspunkt. Højesteret udtalte, at det ikke kunne "bebrejdes" sagsøger, at hun under det første søgsmål havde undladt at rejse restkravet, "der på daværende tidspunkt ikke, eller i alt fald vanskeligt, kunne påkendes." Udstykningen fandtes berettiget.
>
> I FED 2003.1327 Ø angik restkravet erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Kravet havde ikke kunnet opgøres under det første søgsmål, dels fordi advokaten manglede oplysninger

[86] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 706.

om skadelidtes indtægtsforhold, dels fordi behandlingen af skaden endnu ikke var afsluttet. Landsretten fandt udstykningen berettiget.

Bliver det muligt at opgøre kravet under sagens forberedelse, kan sagsøger inddrage restkravet, idet der under forberedelsen i medfør af retsplejelovens regler er fri adgang til at forhøje påstanden eller fremsætte en ny påstand. Sagsøger kan imidlertid være afskåret herfra, hvis sagsøgte tager bekræftende til genmæle under sagens forberedelse, jf. FED 2006.128 Ø og UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby).

I FED 2006.128 Ø havde sagsøger anlagt sag med krav om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste som følge af en personskade. Restkravet angik yderligere erstatning for en efterfølgende sygeperiode. Under det første søgsmål var kravet alene foreløbigt opgjort, idet sagsøger fortsat var sygemeldt, og sagsøger tog derfor forbehold for yderligere erstatning. Under forberedelsen tog sagsøgte imidlertid bekræftende til genmæle over for den nedlagte påstand, og retten afsagde herefter erkenderdom, uden at sagsøger forinden havde fået lejlighed til at forhøje påstanden. Landsretten fandt, at sagsøger under disse omstændigheder ikke var afskåret fra at gøre restkravet gældende i et efterfølgende søgsmål.

I UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby) forudsatte opgørelsen af restkravet afholdelse af syn og skøn, hvilket ikke blev gennemført, fordi sagsøgte forinden tog bekræftende til genmæle. Retten afsagde herefter erkenderdom trods sagsøgers protest. Udstykningen fandtes berettiget, fordi restkravet ikke havde været modent til påkendelse.[87]

I sådanne tilfælde beror den manglende inddragelse af restkravet ikke på sagsøgers egne dispositioner, men på, at sagsøger reelt afskæres fra at udnytte den almindelige adgang til at forhøje påstanden under forberedelsen. Dette kan begrunde en anerkendelsesværdig interesse i at forfølge restkravet i et efterfølgende søgsmål.

Fælles for de gennemgåede afgørelser er, at den manglende inddragelse af restkravet skyldtes, at kravet endnu ikke kunne opgøres eller påkendes på forsvarligt grundlag, og at samlet

[87] Byretten henviste udtrykkeligt til, at kravet ikke havde været "modent til påkendelse". Landsretten brugte ikke samme formulering, men stadfæstede kendelsen. Se nærmere om landsrettens begrundelse i afsnit 4.3.

påkendelse derfor ikke med rimelighed kunne kræves. Den manglende inddragelse kunne således ikke tilskrives sagsøgers egne forhold eller processtrategiske valg. I sådanne situationer svækkes de hensyn, der normalt taler imod udstykning, idet sagsøger ikke kan bebrejdes, at restkravet ikke blev medtaget. Det forhold, at sagsøger objektivt set var forhindret i at medtage kravet, indgår således som et stærkt moment til støtte for, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse i udstykning.

4.2.1.2 Processuelle begrænsninger for inddragelse af restkravet

Objektive omstændigheder kan ligeledes foreligge, hvor restkravet først kan opgøres, bliver modent til påkendelse eller forfalder på et tidspunkt, hvor det ikke længere frit kan inddrages i det første søgsmål. I sådanne tilfælde kan sagens processtadium begrunde, at sagsøger har en anerkendelsesværdig interesse i at forfølge restkravet i et selvstændigt søgsmål.

Frem til forberedelsens afslutning har sagsøger fri adgang til at forhøje sin påstand. Efter forberedelsens afslutning kan nye påstande, anbringender og beviser derimod kun inddrages med rettens tilladelse, jf. retsplejelovens § 358, stk. 1 og stk. 6 og 7. Tilsvarende er adgangen til at fremsætte nye påstande og anbringender under anke begrænset af retsplejelovens §§ 383 og 384. Når restkravet først kan opgøres eller forfalder på et sådant tidspunkt, er sagsøgers mulighed for at gøre delkravet og restkravet gældende samlet ikke længere fri, men afhænger af rettens tilladelse. Reglerne om nye påstande under anke må endvidere ses i sammenhæng med hensynet til toinstansprincippet. Inddrages restkravet først under anken, kan ankeinstansen i realiteten komme til at tage stilling til restkravet som første instans.[88] Dette kan navnlig være betænkeligt, hvor restkravet forudsætter selvstændig bevisførelse eller inddragelse af faktiske omstændigheder, som ikke har været behandlet i den foregående instans. Toinstansprincippet understøtter derfor i almindelighed, at adgangen til at inddrage restkravet under anke er mere begrænset end i første instans.

De processuelle reglers betydning for sagsøgers adgang til at udstykke sit krav kan illustreres af UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune).

[88] Betænkning om behandling af borgerlige sager (698/1973), side 174.

> I UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune) kunne et restkrav på differenceerstatning for erhvervsevnetab først opgøres efter forberedelsens afslutning, men inden hovedforhandlingen i ankesagen, idet Arbejdsskadestyrelsen først på dette tidspunkt kunne fastsætte erstatningens størrelse. Sagsøger havde ikke søgt at inddrage restkravet efter forberedelsens afslutning. Byretten fandt, at sagsøgers mulighed for at inddrage restkravet forudsatte "genoptagelse af ankesagens forberedelse" og var "begrænset af reglerne om nye påstande og anbringender i anken, jf. retsplejelovens § 383 og § 384". Efter en samlet hensynsafvejning fandtes udstykningen derfor berettiget. Landsretten stadfæstede.

Såvel byretten som landsretten fandt således sagsøgers udstykning berettiget, selv om sagsøger ikke havde *forsøgt* at inddrage restkravet inden for rammerne af retsplejelovens §§ 383 og 384. UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune) kan forstås som støtte for, at sagsøger kan godtgøre en anerkendelsesværdig interesse, hvor adgangen til at inddrage restkravet ikke længere er fri, selv om sagsøger ikke har søgt om tilladelse til at udvide påstanden. Dommen kan således tages til indtægt for, at et forsøg på at få restkravet inddraget i den verserende sag efter forberedelsens afslutning ikke i alle tilfælde er nødvendigt for at godtgøre en anerkendelsesværdig interesse. Det ville imidlertid være for vidtgående at udlede en generel regel herom, idet dommen ikke udelukker, at domstolene under andre omstændigheder vil stille strengere krav til sagsøger, herunder krav om, at sagsøger har forsøgt at opnå rettens tilladelse til at inddrage restkravet i det første søgsmål.

Om sådanne strengere krav bør stilles, må bero på, hvornår det blev muligt at opgøre restkravet. Det afgørende må navnlig være, hvor fremskreden sagen var, herunder om hovedforhandlingen var nært forestående, om inddragelse ville kræve yderligere skriftveksling eller bevisførelse, og om en inddragelse ville medføre udsættelse af hovedforhandlingen. Jo mere indgribende den sene inddragelse ville være for sagens fremme, desto mere ville inddragelsen modvirke de procesøkonomiske hensyn,[89] som udgangspunktet om samlet påkendelse tilsigter at varetage,[90] og desto stærkere taler dette for at acceptere et efterfølgende selvstændigt søgsmål om restkravet.

[89] Se hertil Betænkning om behandling af borgerlige sager (698/1973), side 174, hvoraf fremgår følgende: " En udsættelse på et sent tidspunkt i forhold til en berammet hovedforhandling vil ofte kunne bevirke, at der ikke kan sættes en anden sag på retslisten, og således gå ud over retsarbejdets effektivitet til skade for parterne i andre sager. Hvor berammelsesfristerne på grund af sagernes mængde er lange, vil en sådan udsættelse desuden ofte være ensbetydende med en yderligere væsentlig forsinkelse af sagen". (fremhævet her)
[90] Jf. nærmere herom afsnit 4.4.1.

Omvendt taler det imod at tillade udstykning, såfremt restkravet uden nævneværdig procesforstyrrelse kunne have været søgt inddraget i den verserende sag efter forberedelsens afslutning. I så fald gør udgangspunktet om samlet påkendelse sig gældende med fuld styrke. Dette kan navnlig tænkes at være tilfældet, hvor restkravet kan opgøres kort tid efter forberedelsens afslutning, hvis der endnu er god tid til hovedforhandlingen, og inddragelse hverken kræver yderligere skriftveksling, bevisførelse eller udsættelse af hovedforhandlingen. I sådanne tilfælde må muligheden for at opnå rettens tilladelse til at fremkomme med nyt processtof og få forberedelsen genoptaget antages at være større, end hvor inddragelse af kravet vil medføre udsættelse af hovedforhandlingen.[91] Det forekommer herved navnlig nærliggende at søge restkravet inddraget, hvor kravet ikke er kvalitativt forskelligt fra det delkrav, der allerede er gjort gældende, men alene udgør en beløbsmæssig del af det fulde krav. I et sådant tilfælde vil sagsøger i almindelighed kunne udvide sagens genstand ved at forhøje påstanden, uden at der skal fremsættes nye anbringender, føres nye beviser eller skriftveksles yderligere.

Det er i den forbindelse bemærkelsesværdigt, at kravet i UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune) blev opgjort mindre end en måned efter forberedelsens afslutning, mens landsretten først afsagde dom omtrent et år senere. Dette kunne isoleret set tale for, at sagsøger havde reel mulighed for at søge kravet inddraget. Når udstykningen alligevel blev accepteret, må det antages at have haft betydning, at der var tale om en erstatningspost, der var kvalitativt forskellig fra den, der havde været genstand for prøvelse i det første søgsmål. Det må desuden antages at have haft betydning, at restkravet – et krav på differenceerstatning for erhvervsevnetab – efter sin karakter kunne nødvendiggøre yderligere processtof og bevisførelse, og at kravet kun kunne inddrages under anken inden for rammerne af retsplejelovens §§ 383 og 384. Byretten fremhævede i den forbindelse, at inddragelse af kravet ville forudsætte genoptagelse af forberedelsen. Havde sagsøger søgt restkravet inddraget i ankesagen, ville landsretten derfor formentlig have stået over for valget mellem at genoptage forberedelsen og omberamme hovedforhandlingen eller at

[91] En genoptagelse af forberedelsen i medfør af retsplejelovens § 356, stk. 3, medfører ikke, at en indtrådt præklusion bortfalder, men i tilfælde, hvor der er grundlag for at genoptage forberedelsen, kan der ligeledes være grundlag for at tillade, at en part fremkommer med nyt processtof trods indtrådt præklusion, jf. retsplejelovens § 358, stk. 6 og 7, jf. stk. 1.

nægte restkravet inddraget. Dette understøtter, at sagsøger konkret havde en anerkendelsesværdig interesse i udstykningen.[92]

Heroverfor kan nævnes UfR 2003.2196 V, hvor et restkrav på yderligere erstatning for tabt arbejdsfortjeneste blev afvist.

> I UfR 2003.2196 V udtalte landsretten, at sagsøger inden domsforhandlingen var bekendt med restkravet, som på tidspunktet for domsforhandlingen var forfaldent og kunne være gjort op. På den baggrund fandt landsretten udstykningen uberettiget.

Dommen bør formentlig ikke forstås således, at en sagsøger, som først kan opgøre sit krav på tidspunktet for hovedforhandlingen, nødvendigvis skal søge kravet inddraget på dette tidspunkt. Det fremgår af oplysningerne om sagens faktiske omstændigheder, at kravet var forfaldent og kunne opgøres på et tidligere tidspunkt. Det fremgår endvidere af landsrettens præmisser, at sagsøger og dennes repræsentanter var bekendt med kravets eksistens inden domsforhandlingen.[93] Det afgørende skel i forhold til UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune) synes navnlig at være, at kravet i denne sag først kunne opgøres efter forberedelsens afslutning og alene kunne inddrages ved særlige processuelle skridt. Det synes ikke at have været tilfældet i UfR 2003.2196 V. Landsrettens betoning af tidspunktet for domsforhandlingen hænger formentlig sammen med, at sagsøger først under domsforhandlingen havde taget forbehold for senere at gøre restkravet gældende.

Sammenfattende kan processuelle begrænsninger for inddragelse af restkravet udgøre et væsentligt moment til støtte for, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse i udstykning, jf. UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune). Dette gælder navnlig, hvor restkravet først kan opgøres, forfalder eller bliver modent til påkendelse efter forberedelsens afslutning eller under anke, og hvor inddragelse ville kræve genoptagelse af forberedelsen, ny bevisførelse eller tilladelse til at fremsætte nye påstande og anbringender. Det kan dog ikke udelukkes, at der efter omstændighederne må stilles krav om, at sagsøger har søgt at opnå rettens tilladelse til at inddrage kravet, selv om dette først kunne opgøres efter forberedelsens afslutning. Omvendt vil

[92] Jf. også Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2021*, side 146.
[93] Jf. også Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2021*, side 146.

processuelle begrænsninger næppe i sig selv være tilstrækkelige, for så vidt restkravet uden reel ulempe kunne have været søgt inddraget på et tidligere tidspunkt i det første søgsmål, jf. muligvis UfR 2003.2196 V. Sagsøger kan således ikke støtte en anerkendelsesværdig interesse på, at der formelt er indtrådt præklusion, hvis restkravet allerede inden dette tidspunkt kunne være opgjort og inddraget.[94]

4.2.2 Subjektive omstændigheder, der normalt ikke kan begrunde udstykning

Beror den manglende inddragelse af restkravet på subjektive omstændigheder, det vil sige sagsøgers egne dispositioner, taler dette tungtvejende imod, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke kravet. Hvor sagsøger ikke har været forhindret i at opgøre eller inddrage kravet, men har undladt dette af eksempelvis processtrategiske årsager, som led i sagens tilrettelæggelse eller af hensyn til at begrænse omkostningerne, gør de hensyn, der begrunder hovedreglen om samlet påkendelse, sig gældende med fuld styrke. Som det vil fremgå af den retspraksis, der analyseres nedenfor, kan udstykning i sådanne tilfælde som altovervejende hovedregel ikke anerkendes.

4.2.2.1 Sagsøgers processtrategiske valg ved tilrettelæggelse af processen

Sagsøger har ikke en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke sit krav, såfremt den manglende inddragelse af restkravet udelukkende beror på sagsøgers egne processtrategiske valg og prioriteringer ved tilrettelæggelsen af procesførelsen. Dette udgangspunkt finder støtte i to grupper af afgørelser. Den første gruppe vedrører tilfælde, hvor sagsøger begrundede undladelsen af at inddrage restkravet med hensigtsmæssighedsbetragtninger. Den anden gruppe vedrører tilfælde, hvor hindringen for inddragelse af kravet bortfaldt under sagens forberedelse, men hvor sagsøger ikke udnyttede den frie adgang til at medtage restkravet.

I den første gruppe afgørelser forelå der ikke nogen faktisk hindring for inddragelse af restkravet. Sagsøger begrundede alene undladelsen heraf med, at det ville være mere hensigtsmæssigt at forfølge restkravet i et selvstændigt søgsmål. En sådan begrundelse udgør ikke en anerkendelsesværdig interesse, jf. UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic) og UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn).

[94] Jf. også afsnit 4.2.2.1.

I UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic) nedlagde sagsøger i byretten en foreløbig erstatningspåstand (delkravet) med forbehold for senere at rejse yderligere krav (restkravet). Sagen blev anket, og for landsretten nedlagde sagsøger ingen erstatningspåstand. Sagsøger havde gjort gældende, at opgørelsen af restkravet krævede omfattende bevisførelse, herunder syn og skøn, som ikke fandtes "hensigtsmæssigt" at gennemføre i den verserende sag. Sagsøger ønskede derfor at forfølge kravet i et efterfølgende søgsmål. Landsretten fandt udstykningen uberettiget.

Af landsrettens begrundelse i UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic) kan udledes, at det ikke i sig selv er tilstrækkeligt, at opgørelsen af restkravet vil kræve omfattende eller vanskelig bevisførelse. Afgørende var, at bevisførelsen kunne have været gennemført i den verserende sag, og at udstykningen derfor beroede på sagsøgers eget procesvalg frem for en reel nødvendighed:

"Det er ikke gjort gældende, og der er heller ikke oplysninger, som understøtter, at Noa Sic ikke for byretten ville have kunnet foranstalte den bevisførelse, herunder syn og skøn ved en ekspert i værdiansættelse af patenter, der ifølge Noa Sic er nødvendig for at kunne opgøre og dokumentere Noa Sics (fulde) erstatningskrav. […] [D]en eneste grund til, at Noa Sic for byretten valgte at undlade at anmode om yderligere syn og skøn ved en økonomisk sagkyndig skønsmand, var, at Noa Sic anså det for mere hensigtsmæssigt […].

Noa Sics undladelse af for landsretten at gentage erstatningspåstanden og eventuelt søge om tilladelse til at forhøje den, jf. retsplejelovens § 383 og § 384, herunder således at der under anken søges tilvejebragt det fornødne bevismæssige grundlag for kravet, kan på samme måde alene anses for begrundet i, at Noa Sic har anset det for mere hensigtsmæssigt at rejse erstatningskravet i en efterfølgende separat sag, men ikke i, at det ikke ville have været muligt at tilvejebringe fornødent bevismæssigt grundlag for erstatningskravet under anken." (fremhævet her)

Landsrettens begrundelse er for det første væsentlig, fordi landsretten lagde vægt på, at det hverken var *gjort gældende* eller *understøttet af sagens oplysninger*, at sagsøger ikke kunne have inddraget kravet. Landsretten undersøgte ikke blot, om sagsøger havde påberåbt sig objektive hindringer, men vurderede tillige selvstændigt, om sagens oplysninger gav grundlag for at antage, at en sådan hindring forelå. Dette viser, at spørgsmålet om objektive hindringer har central betydning for vurderingen og ikke blot udgør et moment, der kun indgår, hvis parterne har gjort det gældende. Anbringender om uhensigtsmæssighed eller bevismæssige vanskeligheder er således ikke tilstrækkelige, medmindre de er forankret i faktiske forhold, som godtgør,

at restkravet ikke kunne inddrages. Sagsøger må derfor positivt godtgøre, at der forelå en reel hindring for at medtage restkravet i det første søgsmål.

For det andet lagde landsretten vægt på, at sagsøger, selv om en sådan hindring ikke forelå, havde undladt at udnytte muligheden for at inddrage restkravet i begge instanser, herunder ved ikke at gentage eller forhøje påstanden under anken efter retsplejelovens §§ 383 og 384. Heraf kan udledes, at sagsøger forventes at udnytte de foreliggende processuelle muligheder for at inddrage kravet, og at en undladelse heraf henregnes til sagsøgers standpunktsrisiko. Situationen adskiller sig fra UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune), hvor restkravet først blev endeligt opgjort efter forberedelsens afslutning i ankesagen, jf. nærmere afsnit 4.2.1.2. I UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic) forelå ingen tilsvarende processuel begrænsning. Forskellen mellem afgørelserne viser, at det afgørende for hensynsafvejningen er, om den manglende udnyttelse af de processuelle muligheder beror på objektive begrænsninger eller på sagsøgers eget valg om at forfølge restkravet separat.

Samme tilgang gjorde sig gældende i UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn).

> I UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) gjorde sagsøger, Molslinjen, gældende, at det processuelt havde været mere "nærliggende" at forfølge restkravet i et selvstændigt søgsmål end at udvide påstanden i det første søgsmål "i perioden op til forberedelsens afslutning".[95] Der var konkret tale om en anerkendelsespåstand om misbrug af dominerende stilling ved opkrævning af urimeligt høje priser over en længere periode. Baggrunden for synspunktet var, at Molslinjen under forberedelsen i det første søgsmål var fusioneret med Danske Færger, som oprindeligt havde nedlagt påstand om delkravet for en del af perioden,[96] og at Molslinjens restkrav vedrørte en anden og væsentligt længere periode.[97] Landsretten fandt imidlertid ikke udstykningen berettiget.

[95] Molslinjen anførte således følgende i første instans: "Det vil være mere nærliggende at behandle Molslinjens krav for alle måneder fra september 2018 og til (potentielt) udgangen af august 2030 under én sag, end det ville have været at udvide 2018-sagen til også at angå Molslinjens tilbagesøgningskrav i perioden op til forberedelsens afslutning i 2018-sagen og anlægge en ny sag om Molslinjens krav i den (store) resterende del af perioden indtil udgangen af august 2030", jf. Sø- og Handelsrettens deldom 24. juni 2024 i sag nr. BS-35041/2021-SHR. Det fremgår af UfR 2025.3777 Ø, at parterne i det væsentlige har gentaget deres anbringender for Sø- og Handelsretten.
[96] Jf. nærmere afsnit 3.1 ovenfor.
[97] Jf. nærmere afsnit 3.2.1 ovenfor.

Landsrettens begrundelse i UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) fulgte samme linje som UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic), idet landsretten anvendte en tilsvarende formulering og lagde afgørende vægt på, at det hverken var gjort gældende eller understøttet af sagens oplysninger, at sagsøger havde været objektivt forhindret i at inddrage restkravet i det første søgsmål:

> "Allerede på det tidspunkt, hvor 2018-sagen blev skriftvekslet, må Molslinjen, som den 1. september 2018 havde overtaget færgedriften og indgået et kontraktforhold med Rønne Havn, og som i slutningen af 2018 fusionerede med Danske Færger A/S, anses for at have været fuldt ud bekendt med prissystemet, og at det var helt samme prissystem, som fandt anvendelse efter den 31. august 2018 i kontraktforholdet med Rønne Havn. Molslinjen har ikke gjort gældende, og der er heller ikke noget, som understøtter, at Danske Færger A/S (Molslinjen) ikke kunne have medtaget perioden efter den 1. september 2018 i den i 2018-sagen nedlagte påstand om misbrug af dominerende stilling." (fremhævet her)

Molslinjens anbringende om, at det processuelt havde været mere nærliggende at forfølge restkravet i et selvstændigt søgsmål end at udvide påstanden "i perioden op til forberedelsens afslutning", var i sin kerne et procesøkonomisk argument om, at inddragelse af restkravet ville have været på bekostning af sagens fremme. Landsretten afskar ikke blot argumentet som utilstrækkeligt, men konstaterede, at den faktiske forudsætning for argumentet ikke var til stede. Landsretten lagde vægt på, at fusionen var sket på så tidligt et tidspunkt, at Molslinjen måtte "antages forholdsvis tidligt i sagsforberedelsen for Sø- og Handelsretten og i hvert fald inden forberedelsens slutning at have haft rådighed over sagsførelsen". Inddragelse af restkravet ville derfor ikke have krævet en påstandsforhøjelse tæt på forberedelsens afslutning; kravet kunne have været medtaget væsentligt tidligere. Det procesøkonomiske argument om, at det ville have været mere nærliggende at forfølge restkravet i et selvstændigt søgsmål, savnede således grundlag i sagens konkrete omstændigheder og kunne derfor ikke tillægges afgørende vægt.

I begge afgørelser beroede den manglende inddragelse af restkravet ikke på objektive hindringer, men på sagsøgers processtrategiske valg, og undladelsen henregnedes derfor til sagsøgers standpunktsrisiko. Fælles for UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic) og UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) er, at landsretten udtrykkeligt fremhævede, at det hverken var gjort gældende eller understøttet af sagens oplysninger, at sagsøger var forhindret i at inddrage restkravet. Formuleringen indikerer modsætningsvis, at godtgørelse af en objektiv hindring principielt ville kunne have ført

til et andet resultat. Afgørelserne understøtter, at der ikke foreligger en anerkendelsesværdig interesse i udstykning, hvor den manglende inddragelse alene kan tilskrives sagsøgers egne processtrategiske dispositioner. Samtidig viser afgørelserne, at vurderingen beror på, om sagsøger faktisk kunne og med rimelighed burde have medtaget kravet i det første søgsmål. Tidspunktet for sagsøgers kendskab til kravet og de faktiske muligheder for at inddrage det spiller derfor en central rolle.

En anden gruppe af afgørelser vedrører tilfælde, hvor restkravet ganske vist ikke kunne inddrages ved sagens anlæg, men hvor hindringen for inddragelse bortfaldt under forberedelsen, enten fordi kravet på dette tidspunkt var opgjort, eller fordi sagsøger da havde mulighed for at tilvejebringe det fornødne grundlag for opgørelsen. Undlader sagsøger at gøre brug af den derved opståede adgang til at inddrage restkravet, taler dette imod, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse i udstykning, jf. UfR 2010.1431 H (Delphinus) og UfR 2016.3106 V (Hestehandlen).

I UfR 2010.1431 H (Delphinus) er det udtrykkeligt fastslået, at det taler med betydelig vægt imod, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse, hvis restkravet bliver modent til påkendelse under forberedelsen af det første søgsmål, og sagsøger undlader at inddrage det.

> I UfR 2010.1431 H (Delphinus) anførte Højesteret, at restkravet ikke kunne opgøres ved anlæg af det første søgsmål, men at kravet efterfølgende blev fastslået ved en voldgiftskendelse og dermed var opgjort, forfaldent og modent til påkendelse. Sagsøger kunne herefter have inddraget kravet ved at forhøje påstanden, men undlod dette. Højesteret fandt, at sagsøger ikke havde godtgjort, at der forelå en anerkendelsesværdig interesse.

Højesteret fastslog hermed, at det afgørende ikke alene er, om restkravet kunne opgøres og inddrages ved sagens anlæg, men også om kravet under det første søgsmål bliver opgjort, forfaldent og modent til påkendelse. Bliver restkravet modent til påkendelse under forberedelsen, forventes sagsøger at udnytte muligheden for at inddrage kravet ved at forhøje påstanden.

Denne linje er videreført i UfR 2016.3106 V (Hestehandlen). Landsretten lagde – i lighed med Højesteret i UfR 2010.1431 H (Delphinus) – vægt på, at sagsøger kunne have forhøjet påstanden på det tidspunkt, hvor restkravet kunne opgøres.

> I UfR 2016.3106 V (Hestehandlen) havde det fulde krav ikke kunnet opgøres endeligt ved sagens anlæg. Landsretten lagde imidlertid vægt på, at restkravet allerede ved stævningens udtagelse udgjorde et ikke ubetydeligt beløb, og at samtlige udgifter var afholdt på det tidspunkt, hvor der blev afsagt udeblivelsesdom over sagsøgte, således at kravet da kunne opgøres. Sagsøger kunne under forberedelsen have forhøjet påstanden i et telefonmøde og anmodet om et nyt telefonmøde efter forkyndelse af den forhøjede påstand over for sagsøgte, jf. retsplejelovens § 360, stk. 3, i stedet for at anmode om udeblivelsesdom. Landsretten fandt, at der herefter ikke var grundlag for at udstykke kravet.

Den manglende inddragelse af restkravet beroede således på sagsøgers eget valg om at fremme sagen til udeblivelsesdom frem for at udnytte den processuelle adgang til at forhøje påstanden. Dommen ligger dermed i klar forlængelse af hovedsynspunktet i UfR 2010.1431 H (Delphinus): Når restkravet kan gøres op under forberedelsen, og sagsøger har fri adgang til at forhøje påstanden, forventes sagsøger at inddrage det fulde krav. Undladelse heraf taler med betydelig vægt imod anerkendelsesværdig interesse.

Fælles for UfR 2010.1431 H (Delphinus), UfR 2016.3106 V (Hestehandlen), UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic) og UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) er, at den manglende inddragelse af restkravet ikke skyldtes forhold uden for sagsøgers kontrol, men sagsøgers egne prioriteringer og dispositioner. Praksis understøtter, at objektive omstændigheder, som hindrer inddragelse af restkravet i det første søgsmål, kan begrunde en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke kravet, mens manglende inddragelse, der alene beror på sagsøgers egne processtrategiske valg, taler med betydelig vægt imod en sådan interesse. Sagsøger kan med andre ord ikke *vilkårligt* udstykke et krav, som kunne have været medtaget i det første søgsmål.

4.2.2.2 Sagsøgers interesse i at spare sagsomkostninger og retsafgifter

Det følger af nyere praksis, at sagsøgers interesse i at spare sagsomkostninger og retsafgifter kan indgå som moment i den samlede hensynsafvejning. Der er imidlertid tale om momenter af

udpræget subjektiv karakter, som i retspraksis tillægges ganske begrænset vægt i forhold til navnlig hensynet til endelighed og procesøkonomi, jf. nærmere nedenfor.

I den ældre procesretlige litteratur blev det antaget, at sagsøger kunne være berettiget til at udstykke sit krav med henblik på at afprøve sagsøgtes betalingsevne og begrænse retsafgifter og sagsomkostninger, hvis der ikke var realistisk udsigt til, at sagsøgte ville kunne betale det fulde krav.[98] Synspunktet fandt støtte i UfR 1921.863/2 Ø, hvor landsretten under hensyn til sagsøgtes "daarlige økonomiske Forhold" fandt, at sagsøger havde en interesse i ikke allerede under det første søgsmål "at ofre Retsafgifter for et større Beløb".

Afgørelsen illustrerer, at der i ældre praksis blev anlagt en mere lempelig vurdering, hvorefter hensynet til sagsøgtes betalingsevne og risikoen for forgæves afholdte omkostninger kunne begrunde en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke kravet. Denne tilgang kan ikke anses for opretholdt i gældende ret. Højesteret har i UfR 2010.1431 H (Delphinus) fastslået, at hensynet til at spare retsafgifter og sagsomkostninger ikke i sig selv udgør en anerkendelsesværdig interesse i udstykning.

> I UfR 2010.1431 H (Delphinus) lagde byretten vægt på, at sagsøgers eneste grund til ikke at forhøje påstanden i det første søgsmål var tvivl om sagsøgtes betalingsevne. Højesteret stadfæstede byrettens dom og anførte, at sagsøger ganske vist havde "en interesse i at undgå at afholde unødige sagsomkostninger og hurtigt få en eksigibel dom". Heroverfor stod imidlertid, at det fulde krav havde været "modent til påkendelse" under det første søgsmål, og at sagsøger derfor kunne have inddraget kravet ved at forhøje påstanden. Ved en afvejning af disse hensyn fandt Højesteret, at sagsøger ikke havde godtgjort en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke kravet.

UfR 2010.1431 H (Delphinus) viser hermed, at hensynet til at begrænse sagsomkostninger kan indgå i hensynsafvejningen, men at hensynet ikke i sig selv kan begrunde en

[98] Hurwitz formulerede det således: "[U]nder Forudsætning at en retlig Interesse i Udstykningen bør denne kunne finde Sted ogsaa udenfor de hidtil i Teorien anerkendte Undtagelsestilfælde, f. Eks. i Tilfælde, hvor en Kreditor med et stort forfaldent Tilgodehavende har Interesse i ved en Retsforfølgning at prøve Debitors Betalingsevne, men hvor hele Fordringens Indbringelse for Domstolene vilde medføre en i Forhold til Udsigterne for Fordringens Dækning altfor byrdefuld Retsafgift, jfr. i Overensstemmelse hermed Østre Landsrets Dom i U. 1921, S. 863", jf. Hurwitz, Stephan, *Tvistemaal: Hovedpunkter af dansk Civilprocesret i Domssager*, side 104.

anerkendelsesværdig interesse i udstykning. I den konkrete sag kunne hensynet ikke opveje, at sagsøger havde haft mulighed for at inddrage restkravet i det første søgsmål, jf. nærmere afsnit 4.2.2.1 ovenfor.

At hensynet til at spare retsafgift og sagsomkostninger generelt ikke udgør et vægtigt moment, kommer særligt tydeligt til udtryk i UfR 2009.1057 V (Rentolin), hvor landsretten udtalte, at sagsøger "ikke blot for at spare retsafgift og andre sagsomkostninger kan nøjes med at påstå dom for en vilkårlig mindre del af sit krav og senere gøre resten gældende". Dommen angik ikke udstykning, men derimod et spørgsmål om forældelse af den resterende del af et krav, som sagsøger ikke havde fremsat rettidigt i søgsmålet om delkravet. Landsrettens udtalelse understøtter imidlertid det princip, som allerede kan udledes af UfR 2010.1431 H (Delphinus).

På baggrund af UfR 2010.1431 H (Delphinus) må det lægges til grund, at hensynet til at spare retsafgift og sagsomkostninger ikke i sig selv kan begrunde en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke et krav. Momentet kan indgå i den samlede hensynsafvejning, men tillægges i praksis ganske begrænset vægt over for hensynet til endelighed og procesøkonomi. Denne retsstilling er velbegrundet. En modsat retsstilling ville give sagsøger incitament til at afprøve styrken af sit krav eller sagsøgtes betalingsevne ved et indledende søgsmål om et delkrav, inden det fulde krav forfølges. Dette ville stride mod koncentrationsmaksimen og være vanskeligt at forene med de hensyn, som udstykningslæren tilstræber at værne.

4.2.2.3 Sagsøgers økonomiske forhold – pengemangel og procesfinansiering

Hensynet til at spare retsafgift og sagsomkostninger, som er behandlet ovenfor i afsnit 4.2.2.2, adskiller sig fra den situation, hvor sagsøger faktisk ikke har økonomiske midler til at anlægge sag om det fulde krav. I førstnævnte tilfælde er der tale om et valg om at minimere udgifter, mens der i sidstnævnte foreligger egentlig pengemangel. Fælles for begge hensyn er imidlertid, at de vedrører sagsøgers egne økonomiske forhold og derfor er af subjektiv karakter. De kan ikke i sig selv begrunde en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke kravet. For så vidt angår pengemangel er dette udtrykkeligt fastslået i UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II).

> I OW Bunker-sagerne nedlagde sagsøgerne, en række konkursboer efter selskaber i samme koncern, under det første søgsmål to påstande om delkrav på 200 mio. kr. hver med forbehold for at forhøje påstandene. Begrundelsen herfor var, at konkursboerne på tidspunktet for sagsanlægget ikke havde tilstrækkelige midler til at anlægge sag om de fulde krav. Da det ikke lykkedes kurator at tilvejebringe finansiering fra kreditorerne, anskaffede kurator i stedet ekstern procesfinansiering. Herefter anlagde kurator to selvstændige søgsmål om de respektive restkrav frem for at forhøje påstandene i det første søgsmål, idet dette ifølge kurator var et vilkår fra den eksterne investor. UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) angik et restkrav på 800 mio. kr., mens UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) angik et restkrav på 1.014 mio. kr.

Såvel landsretten som Højesteret fandt, at sagsøgerne ikke havde godtgjort en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke deres krav, og at konkursboernes pengemangel ikke kunne tillægges betydning. Af landsrettens begrundelse i UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) fremgår følgende:

> ”Landsretten finder, at konkursboerne ikke har godtgjort, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse, der kan føre til fravigelse af det nævnte udgangspunkt. Det forhold, at konkursboerne først i efteråret 2017 via en ekstern investor skaffede det fornødne økonomiske grundlag for betaling af eventuelle idømte sagsomkostninger i forhold til en samlet påstand på 1 mia. kr., kan ikke tillægges betydning.” (fremhævet her)

Landsretten fandt tilsvarende i UfR 2022.1957 H (OW Bunker II), at konkursboerne ikke havde godtgjort en anerkendelsesværdig interesse, idet landsretten henviste til begrundelsen i UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III). Højesteret stadfæstede landsrettens resultat og begrundelse.

Resultatet forekommer velbegrundet af flere årsager. For det første er pengemangel et subjektivt forhold, som ikke bør kunne begrunde en undtagelse fra hovedreglen om, at et krav, der er forfaldent, opgjort og modent til påkendelse, skal medtages i det første søgsmål. Den øvrige praksis om udstykning viser konsekvent, at subjektive forhold, herunder processtrategiske valg, hensigtsmæssighedsbetragtninger og ønsket om at spare omkostninger, ikke kan begrunde en anerkendelsesværdig interesse i udstykning, jf. nærmere ovenfor. Pengemangel adskiller sig ikke principielt fra disse øvrige subjektive momenter, men udgør blot en anden variant.

Risikoen herfor bør derfor ikke kunne overvæltes på sagsøgte. Dette gælder også, hvor sagsøger er et konkursbo. Konkursboerne gjorde i OW Bunker-sagerne gældende, at konkursboer ofte har begrænsede midler og derfor må afveje kreditorernes interesse i at få forfulgt boets krav over for risikoen for yderligere omkostninger.[99] Synspunktet blev imidlertid ikke tillagt betydning. Et konkursbos særlige økonomiske situation ændrer ikke på, at pengemangel henhører under sagsøgers egen risikosfære.

For det andet harmonerer dette procesretlige udgangspunkt med det almindelige obligationsretlige princip om, at enhver selv bærer risikoen for pengemangel. Obligationsretligt har debitor objektivt ansvar for manglende betalingsevne, og pengemangel virker derfor ikke diskulperende.[100] Tilsvarende bør sagsøger procesretligt bære risikoen for, at manglende midler forhindrer anlæggelse af sag om det fulde krav. I begge tilfælde henføres pengemangel til den pågældendes egen risikosfære, og det må således være op til den sagsøger, som ønsker at føre proces, at tilvejebringe det nødvendige økonomiske grundlag.

For det tredje ville en anerkendelse af pengemangel som tilstrækkelig begrundelse for udstykning indebære, at enhver sagsøger med begrænsede midler i forhold til sagens genstand ville kunne udstykke sit krav til påkendelse i etaper. En sådan retsstilling ville være uforenelig med koncentrationsmaksimen og stride mod de hensyn, som udstykningslæren hviler på, herunder hensynet til sagsøgte, som i højere grad ville kunne udsættes for gentagen procesførelse om dele af det samme underliggende krav.

UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) har endvidere principiel betydning for forholdet mellem ekstern procesfinansiering og udstykningsreglerne. Det følger af afgørelserne, at finansiering fra en ekstern investor ikke fritager sagsøger fra at iagttage udstykningsreglerne. Sagsøger kan ikke begrunde en udstykning med, at investors

[99] Af sagsøgers procedure i UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) fremgår således følgende: "Baggrunden for, at der i Konkurssag I alene blev indtalt et delkrav på 200 mio. kr., var, at konkursboerne på tidspunktet for sagsanlægget ikke havde økonomisk mulighed for at forfølge restkravet på 800 mio. kr. Et konkursbo er i modsætning til de fleste andre sagsøgere i den situation, at det pr. definition mangler midler. Der er som oftest ingen eller alene begrænsede midler i boet, hvorfor boet og dets kurator er nødsaget til at forholde sig til dette faktum og disponere i overensstemmelse hermed. Kurator skal på den ene side tilgodese kreditorernes interesse i at få forfulgt konkursboets krav mod tredjemand i videst muligt omfang, samtidig med at kurator på den anden side ikke skal indlede retssager, hvis der ikke er fornødne midler i konkursboet til honorering af sagsomkostninger."
[100] Jf. eksempelvis Werlauff, Erik, *Obligationsretten – en introduktion*, side 60.

finansiering er betinget af en sådan fremgangsmåde. Hvor procesfinansieringen tilvejebringes på forskellige stadier i sagen, "kan det ikke håndteres ved en opsplitning af sagerne; det må i stedet håndteres i aftaler mellem de involverede".[101] Sagsøger må derfor fra begyndelsen tilrettelægge procesfinansieringen inden for rammerne af udstykningsreglerne, således at krav, der er forfaldne, opgjorte og modne til påkendelse, kan gøres gældende samlet.

Sammenfattende kan det på baggrund af retspraksis fastslås, at sagsøgers økonomiske forhold ikke i sig selv kan begrunde en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke et krav. Sagsøger kan ikke ved at påberåbe sig sådanne forhold omgå udgangspunktet om, at et forfaldent krav, som kan opgøres og er modent til påkendelse, skal medtages i det første søgsmål.

4.2.2.4 Risikoen for, at sagsøger lider et betydeligt retstab

På baggrund af den foreliggende retspraksis kan det overvejes, om risikoen for, at sagsøger lider et betydeligt eller uforholdsmæssigt retstab, kan tillægges selvstændig vægt som moment til støtte for en anerkendelsesværdig interesse i udstykning. Spørgsmålet har været aktualiseret i UfR 2003.2196 V og UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn).

> I UfR 2003.2196 V lagde byretten af egen drift vægt på, at sagsøger risikerede at lide "et uforholdsmæssigt tab", såfremt sagsøger blev afskåret fra at gøre kravet gældende. Byretten fandt på denne baggrund udstykningen berettiget. Landsretten nåede imidlertid til det modsatte resultat og afviste søgsmålet om restkravet. Landsretten lagde vægt på, at sagsøger havde været bekendt med restkravet under det første søgsmål, og at kravet havde været forfaldent og kunne opgøres.
>
> I UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn)[102] lagde Sø- og Handelsretten af egen drift vægt på, at en afvisning af det efterfølgende søgsmål om restkravet ville kunne medføre "et betydeligt retstab" for sagsøger. Retten udtalte, at der derfor burde udvises tilbageholdenhed med at statuere retskraft og fandt udstykningen berettiget. Landsretten nåede til det modsatte resultat og afviste søgsmålet om restkravet. Ligesom i UfR 2003.2196 V lagde landsretten afgørende vægt på, at kravet kunne have været inddraget i det første søgsmål.

[101] Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2020*, side 121.
[102] Førsteinstans er trykt som Sø- og Handelsrettens deldom 24. juni 2024 i sag nr. BS-35041/2021-SHR

Fælles for sagerne var, at sagsøger havde haft kendskab til restkravet allerede under det første søgsmål, at kravet var forfaldent og kunne opgøres, og at den manglende inddragelse alene beroede på sagsøgers egne procesdispositioner. Dette tillagde landsretterne afgørende betydning. Landsretterne forholdt sig ikke udtrykkeligt til synspunktet om sagsøgers retstab, som førsteinstanserne havde tillagt vægt. Det kan anføres, at landsretterne formentlig ville have forholdt sig til retstabshensynet, hvis dette havde haft selvstændig bærekraft i afvejningen. Afgørelserne taler således for, at risikoen for retstab ikke i sig selv kan begrunde en fravigelse af udgangspunktet om samlet påkendelse, i hvert fald ikke hvor retstabet er en følge af sagsøgers egne procesdispositioner.

UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) er ikke endeligt afgjort, idet sagen er anket til Højesteret. Det er uvist, om Højesteret vil tillægge retstabshensynet selvstændig vægt, eller om Højesteret – i lighed med landsretten – vil lægge afgørende vægt på, at den manglende inddragelse beroede på sagsøgers egne procesdispositioner.

Da sagen ikke er endeligt afgjort, kan det overvejes, om Sø- og Handelsrettens inddragelse af retstabshensynet kan anses som en indikation af, at risikoen for et betydeligt retstab efter omstændighederne kan udgøre et moment til støtte for en anerkendelsesværdig interesse. Det afgørende spørgsmål er, om synspunktet kan tillægges en sådan generel betydning, eller om det er så konkret forankret i sagens særlige omstændigheder, at det ikke rækker ud over den konkrete afgørelse.

Der kan anføres grunde til støtte for sidstnævnte forståelse. Det første søgsmål angik, om Rønne Havn over en periode på 8 måneder havde misbrugt sin dominerende stilling i strid med de konkurrenceretlige regler. Sø- og Handelsretten nåede til det resultat, at Rønne Havn havde en dominerende stilling, og at der forelå "indikationer på potentielle konkurrencestridige forhold", men fandt ikke "fuldt tilstrækkeligt grundlag for at statuere misbrug", fordi Molslinjen ikke havde tilvejebragt det nødvendige bevisgrundlag, herunder ved at begære syn og skøn.[103] Sø- og Handelsrettens præmisser indikerer dermed, at retten kunne have nået et andet resultat, hvis

[103] Jf. Sø- og Handelsrettens dom 7. maj 2021 i sag nr. BS-35839-2018-SHR.

Molslinjen havde tilvejebragt tilstrækkeligt bevisgrundlag. Hertil kommer, at restkravet angik en væsentligt længere periode på 12 år.

Retten befandt sig formentlig i en situation, hvor den fandt Rønne Havns adfærd betænkelig, men ikke kunne statuere misbrug på det foreliggende grundlag. En afvisning af det efterfølgende søgsmål om restkravet ville indebære, at denne adfærd heller ikke for den langt mere vidtstrakte periode ville kunne undergives en egentlig prøvelse. Det er på den baggrund nærliggende at forstå Sø- og Handelsrettens henvisning til retstab som udtryk for et konkret ønske om at muliggøre en materiel prøvelse af misbrugsspørgsmålet i denne særegne konkurrenceretlige tvist. Begrundelsen fremstår dermed som så nært knyttet til sagens faktuelle og retlige kontekst, at afgørelsen ikke giver nogen sikker indikation af, at risikoen for retstab i almindelighed vil kunne begrunde en anerkendelsesværdig interesse.

Spørgsmålet er herefter, om hensynet til sagsøgers potentielle retstab uden for sådanne særlige tilfælde må antages at kunne tillægges selvstændig vægt i udstykningsvurderingen. Landsrettenes afgørelser i UfR 2003.2196 V og UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) taler for, at risikoen for retstab ikke udgør et vægtigt moment, i hvert fald ikke hvor den manglende inddragelse beror på sagsøgers egne forhold. For det første er retstabet den retlige konsekvens af uberettiget udstykning. Konsekvensen er ikke utilsigtet, men medvirker til at tilskynde parterne til at koncentrere processen. Hvis risikoen for retstab i sig selv kunne begrunde udstykning, ville hensynet kunne påberåbes i enhver udstykningssituation og dermed underminere udgangspunktet om samlet påkendelse. For det andet er valget om at udstykke et krav altid forbundet med en standpunktsrisiko. Hvor sagsøger selv har truffet dette valg og derved foranlediget retstabet, bør retstabshensynet ikke tillægges selvstændig vægt. Endelig understøttes dette for så vidt angår økonomiske tab af OW Bunker-sagerne, jf. UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II), hvor der var tale om krav på meget betydelige beløb, uden at domstolene tillagde størrelsen af det potentielle tab vægt.

Det kan ikke udelukkes, at risikoen for et betydeligt retstab efter omstændighederne vil kunne indgå som et moment i den samlede hensynsafvejning, hvor den manglende inddragelse beror på objektive forhold uden for sagsøgers kontrol. I en sådan situation er retstabet ikke en følge af sagsøgers eget valg, men af omstændigheder, som sagsøger ikke har kunnet afværge.

Hensynet til at undgå et uforholdsmæssigt retstab må da antages at kunne indgå som et understøttende moment, herunder ud fra en proportionalitetsbetragtning.

Det må lægges til grund, at risikoen for retstab ikke i sig selv kan begrunde en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke et krav. Hvor den manglende inddragelse alene beror på sagsøgers egne procesdispositioner, må sagsøger bære denne standpunktsrisiko. Retstabshensynet kan efter omstændighederne tænkes at indgå som et understøttende moment, hvor den manglende inddragelse beror på objektive forhold uden for sagsøgers kontrol.

4.2.3 Sammenfattende om hensynet til sagsøger

På baggrund af den foreliggende retspraksis må det konstateres, at vurderingen beror på, om den manglende inddragelse af restkravet kan henføres til forhold uden for sagsøgers kontrol eller til sagsøgers egne valg og dispositioner. Hvor sagsøger reelt har været forhindret i at opgøre eller inddrage restkravet i det første søgsmål, kan dette begrunde en anerkendelsesværdig interesse i udstykning. Beror den manglende inddragelse derimod på sagsøgers egne processtrategiske eller økonomiske valg, taler dette med betydelig vægt imod, at udstykningen kan anerkendes. Det centrale spørgsmål er, om sagsøger med rimelighed kunne og burde have medtaget restkravet i det første søgsmål.

4.3 Hensynet til sagsøgte

Udstykning kan være betænkelig for sagsøgte, fordi sagsøgte risikerer at skulle forholde sig til samme krav i flere processer. Betænkeligheden knytter sig til to nært beslægtede hensyn. Det første er *indrettelseshensynet*, som vedrører det forhold, at sagsøgte kan have indrettet sig på, at det første søgsmål endeligt afgjorde parternes mellemværende, og at der ikke ville blive rejst yderligere krav. En konsekvens heraf kan være, at sagsøgte ikke har tilrettelagt sit forsvar, som sagsøgte ville have gjort, hvis det fulde krav var blevet gjort gældende. Det andet er *ressourcehensynet*, som vedrører det forhold, at sagsøgte må anvende ressourcer på at forsvare sig flere gange, herunder på at sikre sine beviser, jf. nærmere afsnit 2.2.2 og 2.3.

Hensynet til sagsøgte er i den juridiske litteratur blevet betragtet som et af de centrale hensyn bag udstykningslæren. Allerede i den ældre procesretlige litteratur blev hensynet til sagsøgte

fremhævet som det afgørende modhensyn. Hurwitz og Gomard anførte, at "[t]illadeligheden af udstykning må afhænge af, om sagsøgerens interesser efter omstændighederne bør gå forud for sagsøgtes",[104] og at "afgørelsens økonomiske rækkevidde bør stå klar for sagsøgte af hensyn til hans tilrettelæggelse af sit forsvar og til hans stillingtagen til appel."[105/106] Forhenværende højesteretsdommer Spleth antog ligeledes, "at en part kan få dom for en del af et krav uden at miste adgangen til senere at indtale resten, såfremt han har en væsentlig begrundet interesse deri, uden at særlige hensyn til modparten taler derimod."[107] I nyere litteratur er det fortsat fremhævet, at den grundlæggende betænkelighed ved udstykning knytter sig til den virkning, som udstykningen har for sagsøgte,[108] og at tilladeligheden af en udstykning "må afgøres ved en afvejning af parternes interesser".[109]

Den vægt, som litteraturen tillægger hensynet til sagsøgte, kunne give anledning til at forvente, at domstolene i deres præmisser udtrykkeligt fremhævede indrettelses- eller ressourcehensynet. Den foreliggende praksis peger imidlertid på, at afvisning af udstykning ikke i almindelighed begrundes med et konkret hensyn til sagsøgte, men snarere med generelle hensyn til procesøkonomi og retskraftreglernes effektivitet. I disse generelle hensyn ligger ganske vist også et element af beskyttelse af sagsøgte, som ikke bør belastes af gentagen procesførelse om samme krav, og som bør kunne stole på, at sagen afgøres endeligt. Hensynene har imidlertid en bredere rækkevidde end beskyttelsen af sagsøgte som konkret procespart, idet de også gør sig gældende i tilfælde, hvor der ikke kan påvises en særlig konkret belastning for sagsøgte. På denne baggrund kan det overvejes, om almene hensyn til domstolenes ressourcer og retskraftreglernes effektivitet spiller en mere selvstændig rolle i domstolenes afgørelser end hensynet til sagsøgte som konkret procespart, jf. nærmere afsnit 4.4, hvor spørgsmålet behandles yderligere.

---

[104] Hurwitz, Stephan og Bernhard Gomard, *Tvistemaal*, side 374.
[105] Hurwitz, Stephan og Bernhard Gomard, *Tvistemaal*, side 374.
[106] Tilsvarende fremhæves i Deuntzer, J. H., *Den danske civilproces fremstillet til brug for de studerende*, side 104 ff., at der er et særligt hensyn at tage til sagsøgte. Det anføres i den forbindelse, "at Kreditors vilkaarlige Udstykningsret maa medføre, at han ved Hjælp af samme Krav kan anlægge en ubegrænset Mængde Processer mod Skyldneren, og det ikke blot successivt men samtidigt", jf. Deuntzer, J. H., *Den danske civilproces fremstillet til brug for de studerende*, side 106.
[107] Spleth, P., *Om stykkevis behandling og påkendelse af borgerlige retssager (retsplejelovens §§ 286, stk. 2-3, 294 og 295)*, UfR 1962 B side 44.
[108] Jf. eksempelvis Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 704.
[109] Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 843, og tilsvarende Gomard, Bernhard, Jens Møller, Oliver Talevski og Peter Thønnings, *Kommenteret retsplejelov, Bruxelles I-forordningen, Bind I*, side 538.

En mulig forklaring på, at domstolene ikke betoner hensynet til sagsøgte, kan være, at sagsøger i praksis ofte tager forbehold for senere at fremsætte restkravet, hvorved indrettelseshensynet til sagsøgte svækkes, jf. nærmere afsnit 4.5.1. Sagsøgte bliver herved bekendt med størrelsen af det fulde krav og kan tilrettelægge sit forsvar i overensstemmelse hermed. Samtidig tilkendegives det ved forbeholdet, at sagsøger agter at forfølge ikke alene delkravet, men også restkravet. Under disse omstændigheder kan sagsøgte vanskeligt hævde at have indrettet sig på, at det første søgsmål om delkravet endeligt afgjorde parternes mellemværende. Da sagsøger i praksis ofte tager et sådant forbehold, er der begrænset risiko for, at indrettelseshensynet bliver udslagsgivende. Ressourcehensynet kan derimod gøre sig gældende uanset forbeholdet, idet sagsøgte fortsat kan blive nødsaget til at forsvare sig mod det samme krav under flere processer.

Det må antages, at indrettelses- og ressourcehensynet til sagsøgte, hvor det *konkret gør sig gældende*, kan indgå som et moment i domstolenes samlede hensynsafvejning og tale imod, at sagsøger har en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke sit krav. Hensynet er sagligt og har klar forankring i udstykningslærens formål om at undgå gentagen procesførelse og sikre dommes endelighed.

> Ressourcehensynet kom til udtryk i UfR 2009.1057 V (Rentolin). Sagen angik forældelse af et restkrav og ikke udstykning. Sagsøger havde ved sagens anlæg indtalt en del af sit samlede krav og taget forbehold for at forhøje påstanden, men forholdt sig herefter passivt i en årrække mens sagen verserede. Landsretten tillod ikke påstanden forhøjet og udtalte bl.a., at "kravets reelle størrelse i hvert fald under de foreliggende omstændigheder skal søges fastlagt, inden mulighederne for at føre bevis herom forringes væsentligt for begge parter." Bevismulighederne var forringet, og der forelå dermed et væsentligt hensyn til sagsøgte. Selv om afgørelsen vedrørte påstandsforhøjelse og forældelse, er landsrettens præmisser relevante for udstykningsspørgsmålet, idet det bagvedliggende hensyn er beslægtet. Udtalelsen understøtter, at konkrete hensyn til sagsøgtes bevismæssige og processuelle stilling kan tale imod en anerkendelsesværdig interesse i udstykning.

Der er herefter grund til at overveje det modsatte spørgsmål, nemlig om *fraværet* af et indrettelses- og ressourcehensyn til sagsøgte i sig selv kan udgøre et moment, der taler til fordel for sagsøger i vurderingen af, om der foreligger en anerkendelsesværdig interesse.

Retspraksis tyder på, at fraværet af et indrettelses- og ressourcehensyn til sagsøgte ikke indgår som et selvstændigt moment til fordel for sagsøger i udstykningsvurderingen. Den foreliggende retspraksis indeholder ingen udtrykkelig stillingtagen hertil, men spørgsmålet kan illustreres ved UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II), hvor der konkret ikke synes at have foreligget noget indrettelses- eller ressourcehensyn til sagsøgte. De sagsøgte havde fra det første søgsmåls begyndelse været bekendt med kravenes reelle størrelse på flere milliarder kroner, idet konkursboerne i stævningen udtrykkeligt havde angivet, at der alene var indtalt delkrav, oplyst størrelsen af de fulde krav og taget forbehold for at forhøje påstanden. Indrettelseshensynet var dermed fraværende. Ressourcehensynet gjorde sig heller ikke gældende med samme styrke, idet sagerne om delkravet og restkravene skulle sambehandles ved landsretten, hvorved de sagsøgte reelt alene skulle forsvare sig én gang. Hertil kommer, at delkravenes størrelsesorden gør det tvivlsomt, om det overhovedet havde betydning for sagsøgtes tilrettelæggelse af sit forsvar, at der alene var påstået dom for delkravet i det første søgsmål. Ved krav af denne størrelse må det antages, at sagsøgte under alle omstændigheder ville have tilrettelagt sit forsvar med betydelig omhu. Konkursboerne gjorde gældende, at sagsøgtes mulighed for at varetage sine interesser ikke var forringet som følge af den successive inddragelse af kravet. Såvel landsretten som Højesteret fandt, at konkursboerne ikke havde godtgjort en anerkendelsesværdig interesse, der kunne berettige udstykningen, og forholdt sig ikke i præmisserne til anbringendet om, at der ikke konkret var et hensyn at tage til de sagsøgte. Havde domstolene tillagt fraværet af modhensyn til sagsøgte selvstændig vægt, ville det have været nærliggende at fremhæve dette i præmisserne. Domstolenes tavshed på dette punkt understøtter, at fraværet af modhensyn til sagsøgte ikke tillægges selvstændig vægt i afvejningen.

Afgørelserne viser, at udstykningsvurderingen ikke er konstrueret som en symmetrisk afvejning af parternes interesser, hvor fraværet af modhensyn til sagsøgte i sig selv er tilstrækkeligt til at fravige udgangspunktet om samlet påkendelse. Sagsøger skal *positivt* godtgøre en anerkendelsesværdig interesse. Dette gælder, selv om udstykningen konkret ikke er betænkelig i relation til sagsøgte.

Denne retstilstand hænger sammen med, at reglerne om udstykning ikke alene varetager hensynet til sagsøgte, men tillige almene hensyn til procesøkonomi, domstolenes ressourcer og

retskraftreglernes effektivitet, jf. nærmere afsnit 4.4. Disse hensyn gør sig gældende, uanset om udstykningen konkret er betænkelig i relation til sagsøgte. De kan derfor ikke imødegås blot ved at påvise fraværet af indrettelses- eller ressourcehensyn til sagsøgte.

Fraværet af hensyn til sagsøgte kan efter omstændighederne indgå som et understøttende moment i kombination med andre forhold, der taler for udstykning. Navnlig kan fraværet af et indrettelses- og ressourcehensyn indgå som et *positivt moment* til støtte for, at sagsøger har en anerkendelsesværdig interesse, hvor det er *sagsøgtes* egne dispositioner, der har bevirket, at kravene ikke blev påkendt samlet. Dette er i praksis aktualiseret i tilfælde, hvor sagsøgte har taget bekræftende til genmæle og derved afskåret sagsøger fra at få det fulde krav prøvet under det første søgsmål, jf. UfR 2018.3387 (Knud Jensen Sundby) og FED 2006.128 Ø.

> I UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby) havde sagsøger nedlagt påstand om en del af sit krav med forbehold for restkravet, som endnu ikke kunne opgøres. Under sagens forberedelse tog sagsøgte bekræftende til genmæle, og retten afsagde erkenderdom mod sagsøgers protest. Sagsøger blev således afskåret fra at opgøre restkravet og forhøje påstanden, selv om adgangen hertil fortsat bestod, idet forberedelsen endnu ikke var afsluttet.

I UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby) var udstykningen fremtvunget af sagsøgtes proceshandlinger, og dette tillagdes afgørende vægt i hensynsafvejningen. Fra landsrettens præmisser i UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby) kan fremhæves følgende:

> ”Idet Knud Jensen.Sundby ApS valgte at tage bekræftende til genmæle over for den nedlagte påstand, inden der var afholdt syn og skøn, beror det umiddelbart på Knud Jensen.Sundby ApS’ forhold, at kravet vedrørende eventuelle følgeskader ikke blev påkendt ved den tidligere sag. Landsretten finder endvidere henset til størrelsen af påstanden og oplysningerne i stævningen i den tidligere sag i øvrigt, at Knud Jensen.Sundby ApS må have indset, at påstanden i denne sag alene omfattede krav vedrørende reparation af skorstenen.” (fremhævet her)

I den konkrete sag forelå der ikke noget indrettelses- eller ressourcehensyn til sagsøgte. Fraværet heraf var ikke blot en neutral omstændighed, men en direkte følge af sagsøgtes egne proceshandlinger. Landsretten tillagde dette afgørende betydning og fastslog, at det beroede på sagsøgtes egne forhold, at kravene ikke var blevet påkendt samlet. Fraværet af et hensyn til sagsøgte indgik som et positivt moment til støtte for, at sagsøger havde en anerkendelsesværdig

interesse i at forfølge restkravet ved et selvstændigt søgsmål. Det samme gjorde sig gældende i FED 2006.128 Ø, hvor sagsøgte ligeledes havde taget bekræftende til genmæle og derved afskåret sagsøger fra at få kravene påkendt samlet. Landsretten nåede til samme resultat.

Sammenfattende viser praksis, at hensynet til sagsøgte kan indgå som et moment i den samlede hensynsafvejning, men at hensynet ikke i sig selv synes at være bærende for domstolenes afgørelser. Domstolene begrunder i højere grad resultaterne med generelle hensyn til procesøkonomi og retskraftreglernes effektivitet, jf. nærmere afsnit 4.4. Fraværet af et konkret indrettelses- og ressourcehensyn til sagsøgte er derfor ikke i sig selv tilstrækkeligt til at begrunde en anerkendelsesværdig interesse i udstykning. Sagsøger skal positivt godtgøre en sådan interesse. Fraværet af modhensyn til sagsøgte kan dog indgå som et understøttende moment, hvor den manglende samlede påkendelse skyldes sagsøgtes dispositioner, herunder hvor sagsøgte ved at tage bekræftende til genmæle har afskåret sagsøger fra at få restkravet påkendt i det første søgsmål.

4.4 Hensynet til procesøkonomi og reglernes effektivitet

I den ældre procesretlige litteratur blev det antaget, at reglerne om udstykning alene var begrundet i hensynet til sagsøgte, jf. afsnit 4.3. Munch-Petersen anførte herom følgende:

> ”I det hele gør der sig sikkert ingen almindelige processuelle Hensyn gældende mod en Kreditors Deling af sit Krav. Der kan alene være Spørgsmaal, om Modparten kan modsætte sig en saadan Deling.”[110/111] (fremhævet her)

Af nyere retspraksis fremgår det imidlertid, at domstolene ved vurderingen af, om en sagsøger er berettiget til at udstykke sit krav, tillægger generelle hensyn til procesøkonomi og til effektiviteten af retskraftreglerne væsentlig vægt. Højesteret fastslog i UfR 2010.1431 H (Delphinus), at hovedreglen om samlet påkendelse er begrundet i ”generelle hensyn til procesøkonomi og effektivitet af retskraftreglerne”, og at denne hovedregel alene kan fraviges, såfremt sagsøger godtgør at have en anerkendelsesværdig interesse. Denne formulering er siden gentaget og lagt

[110] Munch-Petersen, H., *Den danske retspleje*, side 94.
[111] Tilsvarende er det i ældre norsk procesretlig litteratur antages, at ”en adgang til å anlegge stadig nye søksmål om samme saksgjenstand ville føre til økte utgifter. Dette momentet har nok en viss vekt, men ikke særlig stor”, jf. Eckhoff, Torstein, og Bjørn Haug, *Sivilprosess*, side 120.

til grund i den efterfølgende praksis om udstykning, jf. UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic), UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby), UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III), UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II). Retspraksis må forstås således, at almene proceshensyn har selvstændig vægt i udstykningsvurderingen. Den ældre litteraturs opfattelse kan derfor ikke opretholdes.

I det følgende behandles først de procesøkonomiske hensyn og deres betydning i udstykningsvurderingen (afsnit 4.4.1), dernæst hensynet til effektiviteten af reglerne om litispendens og retskraft (afsnit 4.4.2). Afslutningsvis belyses den udvikling i domstolenes hensynsafvejning, som den tiltagende vægt af disse hensyn giver anledning til at konstatere (afsnit 4.4.3).

4.4.1 Procesøkonomiske hensyn

Det kan overvejes, om domstolenes konsekvente henvisning til generelle hensyn til procesøkonomi i realiteten er udtryk for et *systemhensyn*, der rækker ud over den konkrete sags parter. Spørgsmålet er således, om de procesøkonomiske hensyn, som domstolene fremhæver, også varetager en bredere interesse i en hensigtsmæssig udnyttelse af domstolenes begrænsede kapacitet og i, at retssystemet ikke belastes af flere processer end nødvendigt om det samme underliggende krav.

Meget tyder på, at domstolene i nyere tid – i modsætning til hvad der blev antaget i den ældre procesretlige litteratur – tillægger hensyn, der rækker ud over den konkrete sags parter, selvstændig vægt. Hensynet til en hensigtsmæssig udnyttelse af domstolenes ressourcer og til, at den samlede sagstilgang ikke belastes unødigt, har formentlig fået tiltagende betydning i takt med længere berammelsestider og et generelt kapacitetspres på domstolene. Det er på denne baggrund nærliggende at antage, at domstolenes afvejning i et vist omfang har forskubbet sig over tid, således at almene systemhensyn tillægges større selvstændig vægt end tidligere, jf. nærmere afsnit 4.4.3.

Det kan ikke antages, at den enkelte sag om restkravet isoleret set vil få nævneværdige konsekvenser for domstolenes samlede ressourceforbrug. Det afgørende er, at en anerkendelse af udstykning som berettiget fremgangsmåde i tilfælde, hvor der ikke konkret foreligger et hensyn til sagsøgte, vil åbne for, at sagsøgere generelt kan vælge en fremgangsmåde, som samlet set

belaster domstolene og retssystemet. En sådan fremgangsmåde udgør en uhensigtsmæssig og unødvendig anvendelse af domstolenes ressourcer, når alternativet – at kravet medtages i det første søgsmål – er fuldt ud tilgængeligt. Dette begrunder, at sagsøger ikke vilkårligt kan vælge at udstykke kravet frem for at lade det undergå samlet påkendelse.

At der er tale om et systemhensyn, understøttes af UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II). I disse sager forelå der konkret ikke noget indrettelses- eller ressourcehensyn til de sagsøgte, jf. nærmere afsnit 4.3. Alligevel fandt domstolene udstykningen uberettiget under henvisning til generelle hensyn til procesøkonomi og effektivitet af retskraftreglerne. Afgørelserne viser, at formålet ikke alene er at beskytte sagsøgte, men også at modvirke gentagen procesførelse om samme underliggende krav og at tilskynde parterne til at koncentrere processen under ét søgsmål.

Disse almene proceshensyn gør sig ikke gældende med samme styrke, hvor sagsøgers udstykning beror på en nødvendighed snarere end på sagsøgers eget valg. Dette er navnlig tilfældet, hvor udstykningen er begrundet i objektive omstændigheder uden for sagsøgers kontrol. De klareste eksempler i retspraksis er tilfælde, hvor sagsøgers krav ikke har kunnet opgøres på tidspunktet for det første søgsmål, eksempelvis fordi opgørelsen beror på en offentlig myndigheds afgørelse, og sagsøger har måttet afvente denne, jf. UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune), som er behandlet i afsnit 4.2.1.2. I sådanne tilfælde er det ikke sagsøgers egne dispositioner, men objektive omstændigheder, der har bevirket, at kravet ikke kunne medtages i det første søgsmål. Under disse omstændigheder er det mere nærliggende at lade sagsøgers interesse gå forud for de almene proceshensyn.

Hensynet til procesøkonomi bidrager til at forklare, at adgangen til udstykning er snæver. Domstolene tillader navnlig udstykning, hvor sagsøger af objektive grunde har været afskåret fra at søge kravene påkendt samlet, men ikke hvor udstykningen udelukkende beror på sagsøgers eget valg. En videre adgang til udstykning ville medføre en unødig belastning af retssystemet og svække udgangspunktet om samlet påkendelse. Det er i overensstemmelse hermed, at subjektive og processtrategiske betragtninger som udgangspunkt ikke kan begrunde en anerkendelsesværdig interesse.

4.4.2 Hensynet til effektiviteten af reglerne om litispendens og retskraft

Af den foreliggende retspraksis fremgår det, at udstykningsreglerne varetager hensynet til effektiviteten af reglerne om litispendens og retskraft. Disse regler hviler på en række bagvedliggende hensyn, jf. nærmere afsnit 2.2.2, herunder hensynet til at forhindre uforenelige afgørelser, hensynet til dommens endelighed og hensynet til at undgå unødigt ressourceforbrug for parter og domstole. Reglernes praktiske gennemslagskraft svækkes, hvis sagsøger frit kan udskille dele af et samlet krav og forfølge dem i senere søgsmål.

Der er tale om et systemhensyn, som rækker videre end til sagens konkrete parter. Hensynet gør sig gældende, uanset om der konkret er et hensyn at tage til sagsøgte, og uanset om en isoleret afvejning af parternes interesser ville falde ud til fordel for sagsøger. Domstolenes restriktive udstykningspraksis sikrer litispendens- og retskraftreglernes effektivitet ikke blot i den enkelte sag, men som generelle procesregler. Hensynet til reglernes effektivitet har dermed selvstændig vægt i udstykningsvurderingen ud over konkrete hensyn til sagens parter.

At domstolene tillægger effektiviteten af reglerne om litispendens og retskraft selvstændig vægt indebærer, at det ikke er tilstrækkeligt, at sagsøger godtgør, at de bagvedliggende hensyn ikke konkret tilsidesættes i den enkelte sag. En fravigelse af udgangspunktet om samlet påkendelse kræver, at sagsøger positivt påviser "særlige omstændigheder i form af en konkret og anerkendelsesværdig interesse i den valgte fremgangsmåde",[112] jf. eksempelvis UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) og UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III). I sidstnævnte udtalte landsretten:

> "Landsretten finder, at konkursboerne ikke har godtgjort, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse, der kan føre til fravigelse af det nævnte udgangspunkt. […] Den omstændighed, at landsretten i medfør af retsplejelovens § 254, stk. 1, har bestemt, at Konkurssag III skal forhandles i forbindelse med andre sager mellem de samme parter, kan heller ikke føre til en fravigelse af udgangspunktet." (fremhævet her)

Landsrettens bemærkning om sambehandling må forstås som en stillingtagen til sagsøgers anbringende om, at der som følge af sambehandlingen ikke forelå risiko for uforenelige afgørelser, hvilket er et centralt hensyn bag litispendensreglerne. Anbringendet var efter sin karakter og under de konkrete omstændigheder relevant, men ikke tilstrækkeligt til at begrunde en

[112] Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2022*, side 131.

fravigelse af udgangspunktet. Samme tilgang forelå i UfR 2022.1957 H (OW Bunker II), hvor Højesteret stadfæstede landsrettens resultat med følgende begrundelse:

> "Højesteret finder, at kravet på restbeløbet 1.014 mio. kr., som denne sag angår, hviler på det samme grundlag som det krav, der allerede er indtalt og er til prøvelse i konkurssag I. Herefter er konkurssag I til hinder for, at kravet på 1.014 mio. kr. prøves under denne sag.
>
> Højesteret tiltræder i den forbindelse, at det ikke er godtgjort, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse, der kan føre til, at kravet på 1.014 mio. kr. kan behandles under en særskilt sag." (fremhævet her)

Det kan sammenfattende udledes, at hensynet til litispendens- og retskraftreglernes effektivitet udgør et selvstændigt systemhensyn i udstykningsvurderingen. Det er ikke tilstrækkeligt, at sagsøger godtgør, at de konkrete formål bag disse regler ikke tilsidesættes i det foreliggende tilfælde. Udstykningsreglerne varetager en almen interesse i, at litispendens- og retskraftreglerne bevarer deres praktiske gennemslagskraft på et generelt plan, og dette hensyn kan ikke imødegås ved at påvise fraværet af konkrete modhensyn i den enkelte sag. Der kræves derfor særlige omstændigheder, som positivt kan begrunde en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke kravet.

4.4.3 Udviklingen i hensyns- og interesseafvejningen over tid

Det er påfaldende, at de domme, hvor udstykning er fundet berettiget, overvejende er ældre, mens de domme, hvor udstykning er fundet uberettiget, i det væsentlige er afsagt inden for de seneste to årtier – og navnlig siden UfR 2010.1431 H (Delphinus).

> Udstykning er fundet **berettiget** i UfR 1949.804 H, UfR 1953.410 Ø, UfR 1984.444 H, UfR 1987.165 H, FED 2003.1327 Ø, FED 2006.128 Ø, UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby) og UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune).

> Udstykning er fundet **uberettiget** i UfR 2003.2196 V, UfR 2010.1431 H (Delphinus), UfR 2016.3106 V (Hestehandlen), UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic), UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III), UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) og UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) (anket).

Det er bemærkelsesværdigt, at der tilsyneladende er en så tydelig sammenhæng mellem dommenes udfald og deres afsigelsestidspunkt. Det kan ikke med sikkerhed fastslås, om de ældre sager ville have fået et andet udfald, hvis de var blevet afgjort i dag, eller om de nyere sager ville have fået et andet udfald efter den tidligere praksis. Det kan dog konstateres, at der over tid er sket en forholdsvis entydig forskydning i sagernes udfald. Denne forskydning synes at hænge sammen med en ændring i den måde, hvorpå domstolene foretager udstykningsvurderingen, og i den vægt, som de enkelte hensyn tillægges.

I ældre praksis bærer præmisserne præg af betydelig kortfattethed. Domstolene konstaterede i højere grad blot, at udstykning kunne ske, uden at foretage en egentlig afvejning. Illustrativt anførte landsretten i UfR 1953.410 Ø, at "retten må nære betænkelighed ved at antage, at afgørende processuelle hensyn er til hinder for den skete udstykning af sagsøgerindens krav". Denne betragtning synes i nyere praksis at være vendt om, idet sådanne hensyn nu udgør selve udgangspunktet for vurderingen. Tilsvarende kortfattede konstateringer ses i UfR 1984.444 H, hvor Højesteret stadfæstede, at der ikke var grundlag for afvisning, idet sagsøgerne havde forbeholdt sig at rejse restkravet, og i UfR 1987.165 H, hvor Højesteret stadfæstede, at sagsøger under de foreliggende omstændigheder ikke havde været afskåret fra at udstykke sit krav, uden at det blev specificeret, hvilke omstændigheder der var udslagsgivende.

Med UfR 2010.1431 H (Delphinus) ændredes tilgangen. I nyere praksis tager domstolene udgangspunkt i, at væsentlige processuelle hensyn taler imod udstykning, og at sagsøger positivt skal godtgøre en anerkendelsesværdig interesse, der kan begrunde en fravigelse af hovedreglen, jf. tillige præmisserne i UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic), UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II). Domstolene foretager på den baggrund mere udførlige afvejninger, hvor almene systemhensyn indgår som selvstændige og tungtvejende momenter.

Udviklingen består ikke blot i, at nyere praksis oftere fører til afvisning, men også i, at udstykningsvurderingen har fået en anden struktur. Hvor ældre praksis i højere grad synes at have taget udgangspunkt i, om der konkret var grundlag for at nægte udstykning, tager nyere praksis udgangspunkt i, at udstykning som hovedregel er uberettiget, medmindre sagsøger godtgør en anerkendelsesværdig interesse. Denne forskydning hænger navnlig sammen med, at almene

systemhensyn i nyere praksis tillægges selvstændig vægt, og har medført en snævrere adgang til udstykning end i ældre praksis.

4.5 Betydningen af sagsøgers forbehold for at fremsætte restkravet

Har sagsøger i forbindelse med det første søgsmål taget forbehold for senere at fremsætte restkravet i et selvstændigt søgsmål, kan forbeholdet indgå som et moment i vurderingen af, om udstykning er berettiget.[113] Dette fremgår eksempelvis af UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic), hvor landsretten udtrykkeligt inddrog forbeholdet som et af flere momenter i hensynsafvejningen, men fandt, at sagsøger ikke havde godtgjort en anerkendelsesværdig interesse, der kunne begrunde en fravigelse af udgangspunktet om samlet påkendelse.

I det følgende undersøges forbeholdets retlige betydning i udstykningsvurderingen, herunder om forbeholdet udgør en nødvendig eller tilstrækkelig betingelse for, at udstykning kan anses for berettiget, samt betydningen af forbeholdets karakter (afsnit 4.5.1). Herefter behandles spørgsmålet om modpartens accept af forbeholdet (afsnit 4.5.2).

4.5.1 Forbeholdets betydning som moment i hensyns- og interesseafvejningen

Det kan overvejes, om et forbehold udgør en *nødvendig betingelse* for, at udstykning kan anses for berettiget. I litteraturen antages det, at der ikke kan stilles krav om, at sagsøger har taget forbehold "for en sikkerheds skyld" i tilfælde, hvor sagsøger ikke i forbindelse med det første søgsmål har kunnet forudse, at kravet senere ville vise sig at være større end først antaget, eksempelvis fordi der senere opstår yderligere skader.[114] I en sådan situation ville det savne mening at kræve, at sagsøger tager et forbehold for yderligere delkrav på et tidspunkt, hvor karakteren og omfanget heraf endnu ikke lader sig forudse.

[113] Det bemærkes, at det forbehold, der er relevant i denne sammenhæng, er et forbehold for fremsættelse af restkravet i et selvstændigt søgsmål, og ikke et forbehold for forhøjelse af påstanden i det første søgsmål. Et forbehold for påstandsforhøjelse i det første søgsmål er ikke af betydning for spørgsmålet om udvidelse af adgangen til udstykning, jf. eksempelvis UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) samt Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen*, Den civile retspleje*, side 708, note 43.
[114] Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 846.

> I overensstemmelse hermed fandt Højesteret i UfR 1949.804 H, at et krav om fremtidige skader på en ejendom, som først var opstået efter det første søgsmål, kunne udstykkes, "uanset at der under nævnte retssag ikke [var] taget forbehold om erstatning for fremtidig skade". Afgørelsen understøtter, at der kan foreligge en anerkendelsesværdig interesse, selv om der ikke er taget forbehold, forudsat at de øvrige betingelser er opfyldt.

Det kan herefter overvejes, om sagsøger er nødsaget til at tage forbehold, hvor sagsøger har kunnet forudse restkravet og har forventet senere at gøre det gældende. I litteraturen antages det, at det ikke bør "anses for en betingelse for sagsøgerens ret til senere at fremsætte restkravet, at denne under sagen udtrykkeligt har taget forbehold herfor, […] uanset om sagsøgeren allerede under sagen forventede senere at fremsætte restkravet".[115] Dette harmonerer med, at udstykning ikke i sig selv udgør en aftaleretlig opgivelse af restkravet eller et stiltiende frafald heraf, jf. nærmere afsnit 2.2.1. Da sagsøger ikke ved at undlade at medtage restkravet i det første søgsmål giver afkald på kravet, er der heller ikke grundlag for at kræve, at sagsøger positivt tilkendegiver sin hensigt om at bevare kravet ved at tage forbehold. Fraværet af et forbehold kan derfor ikke i sig selv afskære sagsøger fra senere at fremsætte restkravet.

Den foreliggende praksis giver dog anledning til overvejelser. I FED 2003.1327 Ø og UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby) fandtes udstykningen berettiget, og i begge afgørelser fremhævede landsretten udtrykkeligt i præmisserne, at sagsøger havde taget et tydeligt forbehold om at fremsætte restkravet. Det kan derfor overvejes, om afgørelserne taler for, at et forbehold kan udgøre en nødvendig betingelse for berettiget udstykning, hvor man har været bekendt med kravet. Landsretten opstillede imidlertid ikke forbeholdet som en betingelse,[116] og en nærmere gennemgang af præmisserne understøtter heller ikke en sådan forståelse.

> I UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby) fremhævede landsretten, at der var taget forbehold, og tilføjede, at sagsøgte på grundlag af oplysningerne i stævningen, som indeholdt forbeholdet, "må have indset", at det første søgsmål alene omfattede delkravet. Forbeholdet tjente til at dokumentere sagsøgtes kendskab til kravets fulde omfang og dermed

[115] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 708 f.
[116] Jf. tillige Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 708.

til at afskære et indrettelseshensyn. Det afgørende i landsrettens præmisser var derimod ikke forbeholdet som sådant, men at udstykningen beroede på sagsøgtes dispositioner, jf. nærmere afsnit 4.3. Forbeholdet var med andre ord et middel til at fastslå sagsøgtes kendskab til restkravet; det var ikke i sig selv det bærende element i begrundelsen.

I FED 2003.1327 Ø fremhævede landsretten, at der var taget et tydeligt forbehold for at rejse yderligere krav, og lagde vægt på, at forbeholdet var begrundet i, at kravet endnu ikke lod sig opgøre. Det kan overvejes, om forbeholdet udgjorde et afgørende element i begrundelsen. Heroverfor kan anføres, at den omstændighed, at kravet endnu ikke kunne opgøres, i sig selv må have været tilstrækkelig til at begrunde udstykning, jf. afsnit 4.2.1.1. Det forekommer derfor nærliggende at forstå forbeholdet som et understøttende moment, dels fordi sagsøger faktisk havde taget et forbehold, dels fordi forbeholdet understøttede, at det ikke kunne komme sagsøgte uventet, at sagsøger agtede at forfølge restkravet.

Anderledes dog mindretallet i UfR 1973.646 H, som fandt, at søgsmålet om restkravet måtte afvises, idet sagsøger ikke havde "taget forbehold om at rejse yderligere krav".[117]

Selv om de nævnte afgørelser viser, at et forbehold kan tillægges vægt, kan de ikke tages til indtægt for, at forbeholdet i almindelighed udgør en nødvendig betingelse for berettiget udstykning. Det understøttes tillige af UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune), hvor sagsøger ikke havde taget forbehold for at fremsætte restkravet, men hvor udstykningen ikke desto mindre fandtes berettiget, fordi kravet ikke havde kunnet opgøres inden forberedelsens afslutning, jf. nærmere afsnit 4.2.1.2.

Sammenfattende må det konkluderes, at det ikke udgør en nødvendig betingelse for berettiget udstykning, at sagsøger har taget forbehold. Sagsøger er derfor ikke afskåret fra at gøre restkravet gældende alene som følge af, at der ikke er taget forbehold. Dette synspunkt er i overensstemmelse med den antagelse, der er fremsat i litteraturen, såvel i ældre som i nyere fremstillinger.[118]

[117] Flertallet fandt, at kravet havde været prøvet i sin helhed, og afviste efter regler om negativ retskraft.
[118] Jf. eksempelvis Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 846, Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 708, Spleth, P., *Om stykkevis*

Det kan herefter overvejes, om sagsøgers forbehold kan udgøre en *tilstrækkelig betingelse* for, at udstykning kan anses for berettiget. Spørgsmålet må besvares benægtende. Flere afgørelser viser, at udstykning kan være uberettiget, selv om sagsøger har taget et udtrykkeligt forbehold. Dette illustreres navnlig af UfR 2010.1431 H (Delphinus), hvor Højesteret fandt, at udstykning ikke kunne tillades, selv om der var taget et udtrykkeligt og specificeret forbehold for fremsættelse af restkravet i et selvstændigt søgsmål. Et tilsvarende resultat forelå i UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic).

Af den foreliggende retspraksis fremgår, at forbeholdet ikke tillægges selvstændig og udslagsgivende betydning i den forstand, at udstykning anses for berettiget, allerede fordi der er taget forbehold. Har sagsøger taget et forbehold, kan dette indgå som et moment i den samlede hensyns- og interesseafvejning, men sagsøger kan ikke ved ensidigt at tage forbehold vilkårligt vælge at udstykke sit krav. En sådan adgang ville indebære, at sagsøger generelt kunne omgå udgangspunktet om samlet påkendelse ved den enkle fremgangsmåde at tage et forbehold for udstykning. Dette ville åbne for en meget vid adgang til udstykning og være vanskeligt at forene med de hensyn, som udstykningslæren varetager.

Forbeholdets retlige betydning er derfor, at det kan indgå som et *understøttende moment* i den samlede hensyns- og interesseafvejning. Forbeholdet kan navnlig have betydning ved at afgrænse det første søgsmåls genstand, dokumentere, at restkravet agtes gjort gældende, og gøre sagsøgte opmærksom på, at det første søgsmål ikke tilsigter et endeligt opgør. Forbeholdet kan således svække sagsøgtes indrettelseshensyn, idet sagsøgte ikke – eller i hvert fald kun vanskeligt – vil kunne gøre gældende, at sagsøgte har indrettet sig på, at sagsøger alene ville forfølge delkravet. Dette kan efter omstændighederne også gælde, hvor forbeholdet alene angår en senere forhøjelse af påstanden, idet også et sådant forbehold tilkendegiver over for sagsøgte, at det fulde krav endnu ikke er gjort gældende.

Forbeholdet kan på denne måde styrke sagsøgers position i afvejningen, men kan ikke selvstændigt etablere en anerkendelsesværdig interesse. Et ensidigt forbehold kan således ikke

---

behandling og påkendelse af borgerlige retssager (retsplejelovens §§ 286, stk. 2-3, 294 og 295), UfR 1962 B side 44, og Hurwitz, Stephan og Bernhard Gomard, *Tvistemaal*, side 376.

fortrænge hensynet til sagsøgte eller de almene systemhensyn, som udstykningsreglerne varetager. Sagsøger skal derfor fortsat godtgøre, at der foreligger særlige omstændigheder, som positivt kan begrunde en anerkendelsesværdig interesse i den valgte fremgangsmåde.

Det må antages, at et forbehold skal have en vis kvalificeret karakter for at kunne indgå i hensynsafvejningen. Et generelt forbehold, der hverken specificerer, hvilket krav det vedrører, eller at sagsøger agter at forfølge restkravet i et selvstændigt søgsmål, er ikke egnet til at indgå med nævneværdig vægt i vurderingen. Dette understøttes af UfR 2003.2196 V, hvor landsretten udtrykkeligt fremhævede, at et "generelt formuleret forbehold" ikke kunne tillægges vægt. Omvendt betonede landsretten i FED 2003.1327 Ø, at der var taget et "tydeligt forbehold", og lod dette indgå som et moment i den samlede hensynsafvejning. Afgørelserne understøtter således, at forbeholdet skal være udtrykkeligt og tilstrækkeligt specifikt, hvis det skal kunne tillægges betydning i afvejningen.

4.5.2 Betydningen af modpartens accept af forbeholdet

Det antages i litteraturen, at udstykningsreglerne ikke er præceptive.[119] Efter denne opfattelse kan parterne udvide adgangen til udstykning, hvis sagsøger har taget forbehold for senere at fremsætte restkravet, og sagsøgte har accepteret forbeholdet.[120] Sagsøger vil i så fald efter omstændighederne kunne være berettiget til senere at fremsætte restkravet, selv om sagsøger ikke i øvrigt kan godtgøre en anerkendelsesværdig interesse.

Rationalet bag litteraturens synspunkt må antages at være, at betænkeligheden i forhold til sagsøgte bortfalder, hvis sagsøgte udtrykkeligt accepterer, at kravet kan udstykkes og prøves i flere processer. Hertil kommer, at domstolene som udgangspunkt næppe vil påse spørgsmålet om uberettiget udstykning ex officio, hvis ingen af parterne påberåber sig det.[121] Dette taler for, at parterne i praksis kan udvide adgangen til udstykning ved en udtrykkelig accept af forbeholdet.

[119] Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 708.
[120] Jf. eksempelvis Hurwitz, Stephan og Bernhard Gomard, *Tvistemaal*, side 376, Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 846, og Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, side 708.
[121] Jf. eksempelvis Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, side 851.

Spørgsmålet er, om denne antagelse kan opretholdes i lyset af den udvikling, der er konstateret i afsnit 4.4.3. Også hvor sagsøgte accepterer forbeholdet, gør der sig imidlertid hensyn gældende, som taler imod, at parterne frit kan bestemme, at tvisten skal fordeles på flere søgsmål. Det skyldes, at udstykningsreglerne ikke alene varetager hensyn til sagens parter, men også almene systemhensyn til procesøkonomi og retskraftreglernes effektivitet, jf. afsnit 4.4.

Synspunktet kan dog siges at have forudsætningsvis støtte i retspraksis. I UfR 2010.1431 H (Delphinus) konstaterede Højesteret, at forbeholdet "ikke udtrykkeligt [var] accepteret" af sagsøgte, og at den omstændighed, at sagsøgte "ikke protesterede mod forbeholdet", ikke kunne "anses for en stiltiende accept af, at en ny sag kunne anlægges". Højesteret fandt herefter, at sagsøger "hverken ved dette forbehold eller i øvrigt" havde godtgjort en anerkendelsesværdig interesse. Præmisserne tyder på, at en udtrykkelig accept efter omstændighederne ville kunne have styrket sagsøgers grundlag for at godtgøre en anerkendelsesværdig interesse i udstykning. Denne forståelse understøttes af UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic), hvor landsretten fremhævede, at sagsøgers forbehold "ikke på noget tidspunkt [var] blevet accepteret" af sagsøgte, og at sagsøger "[u]nder disse omstændigheder" ikke havde godtgjort en anerkendelsesværdig interesse. Afgørelserne synes at bygge på den forståelse, at et ensidigt forbehold ikke er tilstrækkeligt, men at modpartens udtrykkelige accept efter omstændighederne kan tillægges betydning.

Sammenfattende må det antages, at en udtrykkelig accept af forbeholdet kan få væsentlig betydning i vurderingen og efter omstændighederne udvide adgangen til udstykning. Dette skyldes navnlig, at accepten svækker de konkrete hensyn til sagsøgte. Accepten kan imidlertid ikke uden videre anses for at sætte de almene systemhensyn ud af kraft. Det må derfor bero på en konkret vurdering, hvilken betydning en sådan accept skal tillægges i det enkelte tilfælde.

4.6 Samlet vurdering af retsstillingen de lege lata

På baggrund af den gennemførte analyse kan retsstillingen de lege lata sammenfattes således, at der gælder et klart *udgangspunkt om samlet påkendelse*. En sagsøger skal som hovedregel medtage alle forfaldne, opgjorte og modne delkrav, der hviler på samme grundlag, i det første søgsmål. Udgangspunktet er forankret i generelle hensyn til procesøkonomi samt litispendens- og retskraftreglernes effektivitet, jf. UfR 2010.1431 H (Delphinus), UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic), UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby), UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III), UfR

2021.1275 V (Aalborg Kommune) og UfR 2022.1957 H (OW Bunker II). En sagsøger, der alene indtaler et delkrav, påtager sig derfor en reel standpunktsrisiko for, at restkravet enten afskæres under en samtidigt verserende sag som følge af litispendens eller senere som følge af retskraften af dommen om delkravet.

Fravigelse af udgangspunktet forudsætter, at sagsøger godtgør en konkret og *anerkendelsesværdig interesse* i udstykningen. Vurderingen er ikke en fri rimelighedsvurdering eller en symmetrisk afvejning af parternes interesser, men beror på en samlet afvejning af hensynet til sagsøger, hensynet til sagsøgte og de almene systemhensyn. I vurderingen tillægges det navnlig betydning, om den manglende samlede påkendelse skyldes forhold uden for sagsøgers kontrol eller derimod sagsøgers egne valg og dispositioner.

Hvor den manglende samlede påkendelse skyldes *objektive omstændigheder* uden for sagsøgers kontrol, kan der foreligge en anerkendelsesværdig interesse i udstykning. Dette gælder navnlig, hvor restkravet ikke kunne opgøres, ikke var forfaldent eller ikke var modent til påkendelse under det første søgsmål, eller hvor kravet først kunne opgøres på et tidspunkt, hvor inddragelse forudsatte særlige processuelle skridt. Dette ses bl.a. i UfR 1949.804 H, FED 2003.1327 Ø, FED 2006.128 Ø, UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby) og UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune).

Omvendt tillægges *subjektive omstændigheder* kun begrænset vægt. Har sagsøger haft reel mulighed for at opgøre og inddrage restkravet i det første søgsmål, men undladt dette som følge af egne processtrategiske valg eller prioriteringer, vil der som udgangspunkt ikke foreligge en anerkendelsesværdig interesse. Det samme gælder, hvor udstykningen begrundes i sagsøgers økonomiske forhold, herunder ønsket om at spare retsafgift og sagsomkostninger, usikkerhed om sagsøgtes betalingsevne, egentlig pengemangel eller behov for ekstern procesfinansiering. Dette fremgår navnlig af UfR 2010.1431 H (Delphinus), UfR 2016.3106 V (Hestehandlen), UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic), UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III), UfR 2022.1957 H (OW Bunker II) og UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn). De momenter, der kan udledes af den foreliggende praksis, må dog ikke forstås som udtømmende; der kan opstå konkrete tilfælde, hvor andre omstændigheder kan indgå i afvejningen.

Hensynet til sagsøgte indgår fortsat i vurderingen, men nyere praksis viser, at udstykningsvurderingen ikke kan reduceres til en afvejning af parternes indbyrdes interesser. Indrettelses- og ressourcehensyn kan tale imod udstykning, navnlig hvor sagsøgtes bevismæssige eller processuelle stilling forringes. Omvendt kan fraværet af modhensyn til sagsøgte indgå som et understøttende moment til fordel for sagsøger, hvor den manglende samlede påkendelse skyldes sagsøgtes egne dispositioner, eksempelvis hvor sagsøgte ved at tage bekræftende til genmæle har afskåret sagsøger fra at få restkravet prøvet samlet, jf. FED 2006.128 Ø og UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby). Fraværet af konkrete modhensyn til sagsøgte er dog ikke i sig selv tilstrækkeligt til at begrunde en anerkendelsesværdig interesse i udstykning.

Et centralt træk ved nyere praksis er, at *almene systemhensyn* har fået selvstændig betydning. Hensynet til procesøkonomi og til effektiviteten af reglerne om litispendens og retskraft gør sig gældende uafhængigt af de konkrete parters interesser. Dette forklarer, at udstykning kan nægtes, selv hvor sagsøgte har haft kendskab til kravets fulde omfang, eller hvor sagerne kunne sambehandles. Sagsøger kan derfor ikke løfte bevisbyrden alene ved at påvise, at der ikke konkret forelå hensyn til sagsøgte. Der kræves en positiv begrundelse for, at hovedreglen om samlet påkendelse bør fraviges.

Sagsøgers forbehold for senere at fremsætte restkravet ændrer ikke dette udgangspunkt. Forbeholdet udgør hverken en nødvendig eller en tilstrækkelig betingelse for berettiget udstykning. Fraværet af et forbehold afskærer ikke i sig selv sagsøger fra senere at gøre restkravet gældende, og omvendt kan sagsøger ikke ved ensidigt at tage forbehold skabe en adgang til udstykning, som ellers ikke ville bestå. Et klart og specifikt forbehold kan derimod indgå som et understøttende moment i hensynsafvejningen, fordi det afgrænser det første søgsmåls genstand, dokumenterer, at restkravet agtes gjort gældende, og svækker sagsøgtes indrettelseshensyn, mens et generelt formuleret forbehold ikke kan tillægges nævneværdig vægt. En udtrykkelig accept af forbeholdet fra sagsøgte kan efter omstændighederne tillægges væsentlig betydning og udvide adgangen til udstykning, men kan ikke uden videre sætte de almene systemhensyn ud af kraft.

Af praksis fremgår desuden en tydelig *udvikling over tid*. I ældre afgørelser blev udstykning oftere accepteret uden en udtrykkelig og systematisk hensynsafvejning. UfR 2010.1431 H (Delphinus) markerer i denne henseende et skifte. Afgørelsen skærpede udgangspunktet om samlet

påkendelse og gjorde kravet om en anerkendelsesværdig interesse udtrykkeligt. Samtidig fik de almene systemhensyn en selvstændig betydning. Resultatet er en mere restriktiv praksis, hvor udstykning kun undtagelsesvis anerkendes.

Sammenfattende må sagsøgers mulighed for at udstykke sit krav de lege lata anses for en *snæver undtagelse* til et tungtvejende udgangspunkt om samlet påkendelse. Berettiget udstykning forudsætter som udgangspunkt, at udstykningen har været nødvendig som følge af objektive forhold uden for sagsøgers kontrol, og at disse forhold efter en samlet afvejning vejer tungere end hensynet til sagsøgte og de almene systemhensyn. Beror udstykningen derimod på sagsøgers egne valg, økonomiske forhold eller processtrategi, vil domstolene som udgangspunkt ikke anerkende en anerkendelsesværdig interesse. Sagsøger risikerer i så fald at fortabe restkravet endeligt.

5. AFSLUTNING

5.1 Konklusion

Denne afhandling har undersøgt, i hvilket omfang det efter gældende dansk ret er muligt at udstykke ét krav til påkendelse i flere selvstændige søgsmål. Afhandlingens formål har herved været at kortlægge retsstillingen *de lege lata* gennem en analyse og systematisering af den foreliggende retspraksis om udstykning.

For så vidt angår *afhandlingens første forskningsspørgsmål* er det undersøgt, hvad der karakteriserer processuel udstykning, hvilke retsvirkninger der knytter sig hertil, og hvilke bagvedliggende hensyn udstykningslæren hviler på.

Udstykning foreligger, hvor en sagsøger opdeler ét krav og forfølger dele heraf gennem flere selvstændige søgsmål i stedet for at gøre det fulde krav gældende samlet i et søgsmål. Det første søgsmål om delkravet giver ikke i sig selv anledning til udstykningsretlige problemer; disse opstår derimod, når sagsøger efterfølgende søger et uprøvet restkrav fremmet til realitetsbehandling i et selvstændigt søgsmål.

Udstykningslæren er ikke lovreguleret, men hviler på almindelige processuelle grundsætninger og må forstås i lyset af reglerne om litispendens og negativ retskraft. Retsvirkningen af en uberettiget udstykning er, at søgsmålet om restkravet afvises. Er der allerede afsagt dom i det første søgsmål, indebærer afvisningen som udgangspunkt, at restkravet fortabes endeligt. Verserer det første søgsmål fortsat, er konsekvensen af afvisning ikke nødvendigvis, at restkravet er endeligt fortabt, idet det efter omstændighederne kan søges inddraget i den verserende sag, medmindre inddragelse afskæres af reglerne om præklusion, forældelse eller bindende proceserklæringer.

De centrale hensyn bag hovedreglen om uberettiget udstykning er hensynet til procesøkonomi, hensynet til litispendens- og retskraftreglernes effektivitet samt hensynet til sagsøgte. Det må anses for betænkeligt at udsætte sagsøgte for gentagen procesførelse om dele af samme krav, herunder fordi sagsøgte kan have indrettet sig på, at en dom om delkravet udgør et endeligt opgør med parternes mellemværende. Hertil kommer det bredere hensyn til, at domstolene ikke belastes af flere sager end nødvendigt om dele af samme krav, idet udstykningslæren herved varetager såvel hensynet til parterne som mere almene procesretlige systemhensyn.

For så vidt angår *afhandlingens andet forskningsspørgsmål* er det undersøgt, hvornår der foreligger parts- og kravsidentitet, således at spørgsmålet om afvisning eller admittering af et efterfølgende søgsmål skal afgøres efter reglerne om udstykning.

Partsidentitet foreligger ikke alene, hvor de oprindelige eller formelle parter er de samme i begge søgsmål, men omfatter tillige tilfælde, hvor der er sket succession. En successor indtræder i forgængerens processuelle stilling og er dermed bundet af forgængerens procesførelse i relation til udstykningsreglerne, hvorfor retsvirkningerne af uberettiget udstykning ikke kan omgås ved transport, fusion eller anden succession.

Kravsidentitet foreligger, hvor delkravet og restkravet processuelt må anses som dele af samme krav. Vurderingen tager udgangspunkt i, om kravene udspringer af samme retsforhold eller samme retskrænkelse, men kan ikke reduceres til en formel civilretlig kvalifikation. Det afgørende er, hvad søgsmålene reelt angår, hvad der er genstand for den retlige prøvelse, og hvordan kravet er formuleret og gjort gældende i stævningen. Analysen viser herved, at sagsøgers egne procesdispositioner efter omstændighederne kan få betydning for, om flere krav processuelt må

behandles som dele af ét samlet krav. Udstykning må endvidere afgrænses over for tilfælde, hvor sagsøger ikke søger et uprøvet restkrav påkendt, men derimod søger samme krav prøvet på ny med støtte i nye anbringender; i sådanne tilfælde er der ikke tale om udstykning, men om et almindeligt spørgsmål om negativ retskraft.

For så vidt angår *afhandlingens tredje forskningsspørgsmål* er det undersøgt, hvornår sagsøger er berettiget til at udstykke sit krav, hvilke hensyn og interesser der indgår i domstolenes vurdering heraf, samt hvilken retlig betydning det har, at sagsøger har taget forbehold for senere at fremsætte restkravet.

Udstykning udgør en snæver undtagelse til et tungtvejende udgangspunkt om samlet påkendelse, jf. det ledende præjudikat i UfR 2010.1431 H (Delphinus). Fravigelse forudsætter, at sagsøger godtgør en anerkendelsesværdig interesse i at udstykke sit krav. Vurderingen beror på en konkret afvejning af hensynet til sagsøger over for hensynet til sagsøgte og almene hensyn til procesøkonomi og litispendens- og retskraftreglernes effektivitet.

Ved vurderingen af sagsøgers interesse er det navnlig afgørende, om den manglende samlede påkendelse skyldes forhold uden for sagsøgers kontrol eller derimod sagsøgers egne valg og dispositioner. Objektive omstændigheder kan tale for, at udstykning er berettiget, navnlig hvor restkravet ikke kunne opgøres, ikke var forfaldent eller ikke var modent til påkendelse under det første søgsmål, eller hvor processuelle regler, herunder præklusionsreglerne, forhindrede eller væsentligt vanskeliggjorde inddragelse af restkravet. Omvendt vil subjektive omstændigheder som udgangspunkt ikke kunne begrunde udstykning. Beror den manglende inddragelse af restkravet på sagsøgers egne processtrategiske valg ved tilrettelæggelsen af processen eller på sagsøgers økonomiske forhold, foreligger der som udgangspunkt ikke en anerkendelsesværdig interesse.

Hensynet til sagsøgte indgår som et moment i vurderingen, idet sagsøgte har en beskyttelsesværdig interesse i ikke at skulle forsvare sig mod samme krav i flere successive søgsmål. Analysen viser imidlertid, at udstykningsvurderingen ikke kan reduceres til en afvejning af parternes konkrete interesser. De almene systemhensyn til procesøkonomi og litispendens- og

retskraftreglernes effektivitet har selvstændig vægt og kan føre til, at udstykning nægtes, selv om der ikke konkret kan påvises konkrete ulemper for sagsøgte.

Analysen viser endvidere, at udstykningsvurderingen har undergået en udvikling over tid. De afgørelser, hvor udstykning er fundet berettiget, er overvejende ældre, mens de afgørelser, hvor udstykning er fundet uberettiget, i det væsentlige er afsagt inden for de seneste to årtier og navnlig efter UfR 2010.1431 H (Delphinus). Det kan ikke med sikkerhed fastslås, om de ældre sager ville have fået et andet udfald, hvis de var blevet afgjort i dag. Udviklingen viser imidlertid en forholdsvis entydig forskydning i domstolenes tilgang til udstykningsvurderingen. I ældre praksis bar præmisserne præg af betydelig kortfattethed, og udstykning blev i flere tilfælde accepteret uden en udtrykkelig og systematisk hensynsafvejning, ligesom almene systemhensyn ikke indgik som selvstændige momenter. Hvor ældre praksis i højere grad synes at have taget udgangspunkt i, om der konkret var grundlag for at nægte udstykning, tager nyere praksis derimod udgangspunkt i, at udstykning som hovedregel er uberettiget, medmindre sagsøger positivt godtgør en anerkendelsesværdig interesse, der kan begrunde en fravigelse af udgangspunktet om samlet påkendelse. Udviklingen består derfor ikke blot i, at udstykning i nyere praksis oftere findes uberettiget, men tillige i, at de hensyn, som indgår i vurderingen, og den indbyrdes vægtning heraf, er ændret.

For så vidt angår sagsøgers forbehold kan det konkluderes, at et forbehold hverken er en nødvendig eller en tilstrækkelig betingelse for berettiget udstykning. Fraværet af et forbehold afskærer ikke i sig selv sagsøger fra senere at gøre restkravet gældende, og omvendt kan sagsøger ikke ved ensidigt at tage forbehold skabe en adgang til udstykning, som ellers ikke ville bestå. Et klart og specifikt forbehold kan indgå som et understøttende moment i hensynsafvejningen, navnlig fordi sagsøger ved forbeholdet afgrænser det første søgsmåls genstand og svækker sagsøgtes indrettelseshensyn ved at gøre det klart, at det første søgsmål ikke udgør et endeligt opgør med parternes mellemværende. En udtrykkelig accept af forbeholdet fra sagsøgte kan efter omstændighederne tillægges væsentlig betydning, jf. forudsætningsvis UfR 2010.1431 H (Delphinus) og UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic), men kan ikke uden videre sætte de almene systemhensyn ud af kraft.

Sammenfattende må det konkluderes, at adgangen til udstykning efter gældende dansk ret er snæver. Berettiget udstykning forudsætter som udgangspunkt, at udstykningen har været nødvendig som følge af objektive omstændigheder uden for sagsøgers kontrol, og at disse omstændigheder efter en samlet afvejning vejer tungere end hensynet til sagsøgte og de almene systemhensyn. Beror udstykningen derimod på sagsøgers valg, vil der som udgangspunkt ikke foreligge en anerkendelsesværdig interesse, og sagsøger risikerer da at fortabe restkravet. Udstykningslæren er således udtryk for en restriktiv, men ikke absolut, begrænsning i sagsøgers adgang til at opdele ét krav i flere delkrav til påkendelse under flere selvstændige søgsmål.

5.2 Perspektivering de lege ferenda

På baggrund af afhandlingens konklusion kan det overvejes, om den gældende retsstilling er hensigtsmæssig, og om udstykningsreglerne fortsat bør udvikles i retspraksis eller i stedet lovreguleres.

Det er min opfattelse, at den gældende retsstilling rammer en hensigtsmæssig balance. Den restriktive linje beskytter de centrale procesretlige hensyn, der bærer udgangspunktet om samlet påkendelse, men adgangen til udstykning er ikke fuldstændigt afskåret, idet praksis fortsat åbner mulighed for fravigelse, hvor sagsøger ikke med rimelighed har kunnet samle kravene under én sag. Retsstillingen bør derfor hverken lempes eller skærpes væsentligt. En videre adgang ville kunne åbne for vilkårlig eller strategisk opdeling af krav, mens en yderligere indskrænkning ville kunne ramme tilfælde, hvor det reelt ikke kan tilregnes sagsøger, at kravet måtte forfølges særskilt. At den gældende retsstilling bør fastholdes, understøttes af den udvikling, der har fundet sted i retspraksis. Højesteret formulerede i UfR 2010.1431 H (Delphinus) udførligt såvel udgangspunktet for udstykningsvurderingen som betingelserne for fravigelse heraf, og den efterfølgende praksis har i vidt omfang gentaget og anvendt disse præmisser. Retsstillingen fremtræder derfor i dag som mere afklaret, konsistent og forudsigelig end tidligere.

Det kan anføres, at den restriktive linje i visse tilfælde kan virke hård, eksempelvis over for en sagsøger, der af økonomiske grunde ikke har reel mulighed for at forfølge det fulde krav under én samlet sag. Adgangen til domstolsprøvelse kan i sådanne tilfælde reelt komme til at afhænge af sagsøgers økonomiske formåen, hvilket ikke er uden retssikkerhedsmæssige betænkeligheder. Hensynet til økonomisk svagere sagsøgeres adgang til domstolene må imidlertid mere

nærliggende varetages gennem reglerne om sagsomkostninger, fri proces og retshjælp end gennem en lempelse af udstykningslæren. En videre adgang til udstykning begrundet i sagsøgers økonomiske forhold ville svække de grundlæggende procesretlige hensyn og rejse vanskelige afgrænsnings- og bevisspørgsmål, herunder spørgsmål om, hvornår sagsøgers økonomiske situation er af en sådan karakter, at den kan begrunde fravigelse af udgangspunktet. En sådan vurdering ville gøre retsstillingen mere skønsmæssig, mindre forudsigelig og vanskeligere at håndtere i praksis.

Det kan endvidere overvejes, om udstykningsreglerne bør lovreguleres. Hensynet til klarhed og forudsigelighed kunne tale herfor, navnlig fordi uberettiget udstykning har den indgribende konsekvens, at restkravet fortabes endeligt. De væsentligste grunde taler dog imod lovregulering. Udstykningsvurderingen beror på en konkret hensynsafvejning, hvor betydningen af de enkelte momenter afhænger af omstændighederne i den enkelte sag. Det gør det vanskeligt at udforme en generel og praktisk anvendelig lovbestemmelse, som på hensigtsmæssig måde kan rumme de mange forskellige situationer, hvor spørgsmålet om udstykning kan opstå. En lovbestemmelse ville enten risikere at blive så bred, at den ikke ville skabe væsentligt større klarhed end den foreliggende retspraksis, eller så detaljeret, at den ville blive ufleksibel og vanskelig at anvende. Hertil kommer, at en kodificering af undtagelserne til udgangspunktet om samlet påkendelse utilsigtet ville kunne forskyde balancen mellem hovedregel og undtagelser og dermed svække de hensyn, som udstykningslæren varetager.

Udstykningsreglerne bør derfor fortsat udvikles i retspraksis. Den ulovbestemte regulering giver domstolene mulighed for at fastholde et klart udgangspunkt om samlet påkendelse og samtidig bevare den fornødne fleksibilitet til undtagelsesvis at anerkende udstykning, hvor særlige omstændigheder konkret begrunder det. En domstolsudviklet regulering kan desuden bedre tilpasses udviklingen i retssystemet, herunder det øgede kapacitetspres på domstolene og de længere berammelsestider, som skærper behovet for at undgå unødig opdeling af tvister.

ENGLISH SUMMARY

This thesis examines the extent to which Danish civil procedure permits a claimant to split a single claim across several sets of proceedings. The doctrine of claim-splitting is not statutory but has been developed in case law against the background of general procedural principles, in particular *lis pendens* and *res judicata*.

A claimant may generally bring proceedings for only part of a claim, but difficulties arise where the claimant later brings a further action for the remaining part. If the split is not justified, the later action will be dismissed, and the remaining part of the claim will be finally lost. Claim-splitting arises only where the two sets of proceedings involve both the same parties and the same claim. Party identity extends to successors, who are bound by the procedural conduct of their predecessors. Claim identity depends on whether the claims are so closely connected that they constitute parts of one claim, assessed by reference to the substance of the dispute and the manner in which the claim has been pleaded.

Under current Danish law, all due, quantifiable and mature parts of the same claim must be brought in one set of proceedings. A departure from this rule requires the claimant to establish a legitimate interest in splitting the claim. Such an interest will normally exist only where the omission was caused by objective circumstances beyond the claimant's control. By contrast, the claimant's own procedural choices, financial considerations or litigation strategy will not normally suffice. The assessment involves a balancing of the claimant's interest, the defendant's interest and the general systemic interests. An express reservation to pursue the remaining part later is neither necessary nor sufficient to justify claim-splitting. A clear and specific reservation may, however, form part of the overall assessment, particularly where it delimits the subject matter of the first proceedings and weakens the defendant's reliance interest. An express acceptance of the reservation by the defendant may in certain circumstances carry significant weight but cannot, without more, override the general systemic interests.

The thesis concludes that Danish law leaves only limited room for claim-splitting. It is thus not an ordinary procedural option but a narrowly confined exception to the general requirement that one claim be adjudicated in one set of proceedings.

LITTERATURFORTEGNELSE

Fremstillinger

Blume, Peter, *Retssystemet og juridisk metode*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 4. udgave (2020)

Dahlager, Christian og Dorthe Kynde Nielsen, *Civile retssager*, Djøf Forlag, 3. udgave (2025)

Deuntzer, J. H., *Den danske civilproces fremstillet til brug for de studerende*, Nielsen og Lydiche, 1. udgave (1901)

Eckhoff, Torstein, og Bjørn Haug, *Sivilprosess*, Universitetsforlaget, 2. udgave (1971)

Gomard, Bernhard, *Civilprocessen*, G.E.C. Gads Forlag, 1. udgave (1977)

Gomard, Bernhard, Jens Møller, Oliver Talevski og Peter Thønnings, *Kommenteret retsplejelov, Bruxelles I-forordningen, Bind I*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 8. udgave (2008)

Hurwitz, Stephan, *Tvistemaal: Hovedpunkter af dansk Civilprocesret i Domssager*, G.E.C. Gads Forlag, 1. udgave (1941)

Hurwitz, Stephan og Bernhard Gomard, *Tvistemaal*, G.E.C. Gads Forlag, 4. udgave (1965)

Iversen, Torsten, *Obligationsret 3. del*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 3. udgave (2018)

Jensen, Pia Moltke, *Konneksitet - forskellige aspekter af modregning og tilbageholdsret*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave (2007)

Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, Karnov Group, 9. udgave (2025)

Lindencrone Petersen, Lars, *Dansk retspleje: Civil-, foged-, skifte- og straffeprocessen*, Karnov Group, 9. udgave (2023)

Munch-Petersen, H., *Den danske retspleje*, G.E.C. Gads Forlag, 2. gennemsete og ændrede udgave (1923)

Munk-Hansen, Carsten, *Retsvidenskabsteori*, Djøf Forlag, 3. udgave (2022)

Møller, Jens, Michael S. Wiisbye og Karsten Høj, *Erstatningsansvarsloven med kommentarer*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 7. udgave (2020)

Nellemann, Johannes, *Civilprocessens almindelige Deel*, H. Hagerups Forlag, 3. gennemsete udgave (1887)

Rammeskow Bang-Pedersen, Ulrik, Clement Salung Petersen og Lasse Højlund Christensen, *Den civile retspleje*, Hans Reitzels Forlag, 6. udgave (2024)

Ross, Alf, *Om ret og retfærdighed: En indførelse i den analytiske retsfilosofi,* Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 4. oplag (1966)

Sylow, H., *Dommens materielle Retskraft: Undersøgelse fra Civilprocessens Omraade,* H. Hagerups Forlag, 1. udgave (1880)

Ussing, Henry, *Dansk obligationsret: Almindelig del*, G.E.C. Gads Forlag, 3. udgave (1946)

Werlauff, Erik, *Obligationsretten – en introduktion*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 3. udgave (2017)

Artikler m.v.

Ehlers, Knud, *Litis pendens*, JUR 1955 side 233 ff.

Grønved Nielsen, Rasmus og Thomas Haugsted, *Grænser for retskraft? Res judicata og retten til retfærdig rettergang efter Gražulevičiūtė mod Litauen*, UfR 2022 B side 173 ff.

Hurwitz, Stephan, *Anmeldelse. Jon Skeie: Den norske Civilprocess I-III. Oslo 1929, 1931 og 1935. Olaf Norlis Forlag.,* UfR 1935 B side 145 ff.

Lego Andersen, Eigil, *Om udstykning af proceskravet,* UfR 1975 B side 332 ff.

Munch-Petersen, Erwin, *Tvistemaal: Anmeldelse af Stephan Hurwitz: Tvistemaal – Hovedpunkter af dansk Civilprocesret i Domssager. G.E.C. Gad, 1941*, JUR 1942 side 757 ff.

Spleth, P., *Om stykkevis behandling og påkendelse af borgerlige retssager (retsplejelovens §§ 286, stk. 2-3, 294 og 295)*, UfR 1962 B side 41 ff.

Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2020,* Holst, Advokater (online) (2020)

Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2021,* Holst, Advokater (online) (2021)

Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2022,* Holst, Advokater (online) (2022)

Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2023,* Holst, Advokater (online) (2023)

Torp, Kristian, *Civilprocesretlig Julealmanak 2025*, Holst, Advokater (online) (2025)

FORTEGNELSE OVER DOMME OG KENDELSER

Højesteret

UfR 2022.1957 H (OW Bunker II)

UfR 2010.1431 H (Delphinus)

UfR 1987.165 H

UfR 1984.444 H

UfR 1973.646 H

UfR 1949.804 H

Landsretterne

Østre Landsrets dom af 9. januar 2026 i sag nr. BS-2633/2017-OLR (OW Bunker I) (anket)

UfR 2025.3777 Ø (Rønne Havn) (anket)

Østre Landsrets kendelse af 22. april 2022 i sag nr. BS-2633/2017-OLR (anket)

UfR 2021.1275 V (Aalborg Kommune)

UfR 2020.1688 Ø (OW Bunker III)

UfR 2018.3387 Ø (Knud Jensen Sundby)

UfR 2017.2372 Ø (Noa Sic)

UfR 2016.3106 V (Hestehandlen)

UfR 2009.1057 V (Rentolin)

FED 2006.128 Ø

UfR 2003.2196 V

FED 2003.1327 Ø

UfR 1982.198 V

UfR 1953.410 Ø

UfR 1921.863/2 Ø

Sø- og Handelsretten

Sø- og Handelsrettens deldom 24. juni 2024 i sag nr. BS-35041/2021-SHR

Sø- og Handelsrettens dom 7. maj 2021 i sag nr. BS-35839-2018-SHR

Deklaration for anvendelse af generative AI-værktøjer (GAI) i eksamensbesvarelser ved Det Juridisk Fakultet

Kernen i Københavns Universitets ordensregler om eksamenssnyd er, at studerende til eksamen ikke må vildlede om egen indsats eller resultater. Eksamenspræstationer skal derfor afspejle den studerendes egen læring og selvstændige indsats. Akademisk arbejde baserer sig altid på andres indsigter, viden og bidrag, men altid med grundig anerkendelse, respekt og kreditering af dette arbejde. Dette gælder også ved brug af GAI.

Regler for brug af GAI ved eksamen

Du skal være transparent om din anvendelse af teknologien ved at udfylde og vedlægge nedenstående deklarationsskabelon sammen med din skriftlige opgavebesvarelse. Når du skriver din deklaration, er det vigtigt, at læseren får et tydeligt billede af, om og hvordan GAI har bidraget til det endelige produkt.

Du skal også bruge skabelonen, når du ikke har anvendt GAI-værktøjer som hjælpemiddel til din skriftlige opgavebesvarelse. I dette tilfælde skal du dog blot krydse af, at du ikke har brugt GAI, og behøver ikke at udfylde resten. Ved ikke at deklarere din brug af GAI-værktøjer eller ved en ikke retvisende deklaration handler du i strid med reglerne om eksamenssnyd.

Hvis du har anvendt GAI i forberedelsen til en mundtlig eksamen med forberedelse, skal du ikke anvende den skriftlige deklaration. I stedet deklarerer du mundtligt over for eksaminator og censor efter samme principper, som gælder for den skriftlige deklaration.

Særlige opmærksomhedspunkter:

- Hvis GAI er et tilladt hjælpemiddel til din eksamen, må du anvende GAI til dialog og sparring under udarbejdelsen af din opgave, men du må ikke overlade udfærdigelsen af din opgavebesvarelse til GAI-værktøjer, selvom alle hjælpemidler er tilladt.
- Hvis GAI-genereret tekst m.v. indgår i din eksamensbesvarelse (direkte eller i redigeret form), skal det behandles som en kilde i opgaven, hvilket kræver korrekt brug af citationstegn og kildehenvisning som ved alle andre kilder, da der ellers vil være tale om plagiat.
- Brug aldrig personhenførbare, ophavsretsbeskyttede eller fortrolige data i et GAI-værktøj.
- Husk altid at undersøge gældende regler og retningslinjer for brug af generativ GAI på KU.

Deklaration for anvendelse af generative GAI-værktøjer (studerende)

☒ **Jeg/vi har benyttet generativ GAI som hjælpemiddel/værktøj** *(sæt kryds)*

☐ **Jeg/vi har <u>IKKE</u> benyttet generativ GAI som hjælpemiddel/værktøj, ud over evt. brug af GAI til stavekontrol** (sæt kryds)
Hvis dette er tilfældet, behøver du/I ikke at udfylde resten.

Oplist, hvilke GAI-værktøjer der er benyttet, inkl. link til platformen (hvis muligt):

ChatGpt https://chatgpt.com
Legora https://legora.com

Beskriv hvordan generativ AI er anvendt i opgaven:

1) *Formål (hvad har du/I brugt GAI til?)*
   - *Anvendt til at sparre om struktur.*
   - *Anvendt til kilde- og litteratursøgning.*
   - *Anvendt til sprogforbedring og korrekturrettelser/stavekontrol.*

2) *Arbejdsfase (hvornår i arbejdsprocessen har du/I brugt GAI?)*
   - *I den indledende fase blev GAI brugt som supplement til kilde- og litteratursøgningen. Derudover er GAI løbende anvendt under skriveprocessen til sparring om struktur samt til korrekturrettelser og sproglige forbedringer.*

3) *Hvad gjorde du/I med outputtet? (herunder også, om du/I har redigeret outputtet og arbejdet videre med det)*
   - I forbindelse med kilde- og litteratursøgningen blev GAI alene anvendt som et eftertjek af den manuelt gennemførte søgning. GAI bidrog ikke med yderligere materiale i forhold til det, der allerede var fundet manuelt.
   - GAI er anvendt til sparring om struktur, nærmere bestemt om disposition og rækkefølge mellem afsnit. Forslag er blevet vurderet og anvendt nogle gange.
   - Forslag til korrekturrettelser og sprogforbedringer er efterfølgende vurderet, redigeret og i relevant omfang implementeret i specialet.
   - Anvendte prompts: "Foretag en kildesøgning om udstykning af krav i dansk civilprocesret.", "Vurder strukturen i dette afsnit.", "Giver rækkefølgen mellem disse afsnit mening?", "Find sproglige fejl og sproglige forbedringsmuligheder i denne tekst", "Korrekturlæs dette afsnit."